

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı
18 Mayıs 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, gençlerin ve aziz milletimizin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı kutladığına ilişkin açıklaması

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.-Elektrik Üretim AŞ'nin (EÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

2.- Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ'nin (TEMSAN) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

3.- Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ'nin (ADÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

5'inci Toplantı

18 Mayıs 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu saat 14.37'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Savaş, gençlerin ve aziz milletimizin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı kutladığına ilişkin açıklama yaptı.

Elektrik Üretim AŞ'nin (EÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları,

Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ'nin (TEMSAN) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları,

Görüşmeleri tamamlanarak ibra edildi.

Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ'nin (ADÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları, genel görüşmeye sunuldu.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 24 Mayıs 2022 Salı günü Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarını görüşmek için saat 18.38'de toplantıya son verildi.

18 Mayıs 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.37

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, gençlerin ve aziz milletimizin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı kutladığına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplantıya başlamadan önce, istiklal ve istikbal mücadelemizin önemli dönüm noktalarından biri olan 19 Mayıs 1919'un yıl dönümünde gençlerimizin ve aziz milletimizin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramını kutluyor, Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere kahraman şehitlerimizi rahmetle ve minnetle; gazilerimizi de şükranla anıyorum.

Toplantıyı açıyorum.

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.-Elektrik Üretim AŞ'nin (EÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bugünkü gündemimizde Elektrik Üretim AŞ, Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ, Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ'nin 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır.

Toplantımıza Elektrik Üretim AŞ'yle başlıyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdüre veriyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ - Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri; Elektrik Üretim Anonim Şirketi Genel Müdürü olarak şahsım ve teşekkülüm adına saygılar sunarım.

Teşekkülümüz, rekabetçi bir yapıya evrilmekte olan elektrik piyasasında hâlen Türkiye'nin en büyük elektrik üretim şirketi konumunda olup sahip olduğu bilgi birikimi, fiziki ve beşerî kaynaklarıyla sektör için öncü ve rehber konumunu da sürdürmektedir. Elektrik enerjisi üretimi, toptan ticareti ve kamu

adına elektrik enerjisi alım yükümlülükleri faaliyetlerini yerine getiren EÜAŞ, sahip olduğu elektrik üretim tesislerinin ve maden sahalarının işletme, bakım onarım, rehabilitasyon ve modernizasyon çalışmalarını yürütmektedir.

Türkiye'nin 7 bölgesindeki yapılanması, sağladığı istihdam, üretim olanakları, ülke kaynaklarının doğru kullanımı ve enerji arz güvenliğine yaptığı katkılarla portföyündeki yüzde 65 oranındaki yenilenebilir enerji payı, EÜAŞ'ın konumunu her zaman özel bir yerde tutmaktadır. Bunun bize yüklediği sorumluluk çerçevesinde EÜAŞ olarak son iki yılda yaşanan küresel ölçekteki olumsuz gelişmelerin Türkiye'ye yansımaları altında, vatandaşlarımızın ve sanayinin kesintisiz elektrik enerjisi ihtiyacını uygun fiyatlarla karşılamak amacıyla önemli bir görev yürütüyoruz.

Bu bağlamda, EÜAŞ olarak 2021 yılı sonu itibarıyla 21.172 megavatlık kurulu gücümüz ve Türkiye kurulu gücünün yüzde 21'lik kısmını oluşturduk. Aynı yıl 53,5 milyar kilovatsaat elektrik üretimiyle de Türkiye üretiminin yüzde 16'lık kısmını sağladık. Ayrıca, toplam 34,4 milyar kilovatsaat enerji alışı ve 87,9 milyar kilovatsaat enerji satış hacmini de gerçekleştirdik. Böylece, ülkemizde tüketilen yaklaşık 330 milyar kilovatsaat enerjinin yüzde 27'si EÜAŞ tarafından karşılanmıştır.

Stratejik hedeflerini; verimliliği artırma, yerli kaynakları daha fazla kullanma, çevresel duyarlılığı geliştirme, arz güvenliğine katkıda bulunma, iş sağlığı ve iş güvenliği ile kurumsal faaliyetlerin etkinliğini artırma şeklinde belirleyen teşekkülümüzün sermayesi 27,4 milyar TL'dir.

Portföyündeki 45 hidrolik, 10 termik ve 2 de rüzgâr santrali bulunan EÜAŞ'ın, ülke geneline yayılmış teşkilatında söz konusu santrallerin işletilmesi süreciyle ilgili birçok ekipman, tesis ve donanımları mevcuttur.

EÜAŞ, portföyünde yer alan üretim santrallerinde ürettiği elektrik enerjisinin yanı sıra, kamu adına elektrik enerjisi alım yükümlülükleri kapsamında almış olduğu elektrik enerjisini başta elektrik dağıtım şirketleri olmak üzere Bakanlığımız kuruluşlarına ve serbest piyasaya satmaktadır.

Türkiye enerji arz güvenliğinin destekçisi EÜAŞ, sahip olduğu enerji üretim tesislerinde modern çağın getirdiği teknolojileri takip ederek ülkemizin sürdürülebilir enerji arzı hedeflerini gerçekleştirmesinde üst seviyede katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Elektrik enerjisini üretirken ve ticaretini yaparken yerli katkırıyı artırmak üzere de çalışmalarımıza ara vermeden devam etmekteyiz. Bu kapsamda, santrallerimiz için yerli otomasyon sistemlerini yazılımsal ve donanımsal olarak tasarlama, üretme ve devreye alma, yerli ve millî hidrolik santral jeneratörümüzü hizmete alma, dijital dönüşüm çalışmalarını başlatma, çalışanlarımızın teknik ve akademik olarak gelişimlerine katkıda bulunacak adımları atma, mevcut entegre yönetim sistemlerimizi sürekli geliştirme hedefi doğrultusunda iyileştirme gibi pek çok alanda faaliyetlerimiz devam etmektedir.

Bugünkü durumda dışa bağımlı olduğumuz ama elektrik üretim santralleri için hayati öneme sahip türbin, jeneratör ve kontrol sistemlerinin yerli ve millî imkânlarla üretilmesi kapsamında, türbin tasarım ve mühendislik çalışmaları tamamlanarak ilk prototip türbin üretilmekte ve yıl sonu itibarıyla Türkiye'de ilk yerli türbinimizi montaj yapmaya başlayacağımızın da bilgisini buradan vermekten duyduğum mutluluğu ifade etmek isterim. Üretilcek olan bu türbinin Türkiye'nin ilk, büyük ve güçlü santrallerinden olan Sarıyar Hasan Polatkan Santrali'nde üretime geçirilmesi planlanmaktadır.

EÜAŞ personeli tarafından üç sene önce çalışmalarına başladığımız jeneratör üretimindeyse Türkiye'nin en büyük hidroelektrik santrallerinden biri olan ve toplam 8 üniteden oluşan Keban HES'in 4 ünitesinin jeneratörleri üretilerek devreye alınmış olup verimli bir şekilde çalışmaya devam etmektedir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdürüm bir cümlelik soru soracağım: Jeneratörün çapı nedir?

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Keban’da üretmiş olduğumuz jeneratörün çapı 62 metredir. Rotor ağırlığı 400 ton, stator ağırlığı 350 ton; toplam 750 tondur; çapı 62 metre ve 150 megavatla Türkiye’nin en büyük 4’üncü üretim jeneratörü olma özelliğine sahiptir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, devam edelim.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Bir noktayı da ben ifade edeyim: “Üç sene önce çalışmalarına başladık.” ifadesini açmam gerekir. Yıllar içerisinde çok ciddi bir tecrübeye sahip olan EÜAŞ çalışanlarının, ürününü üç sene önce almaya başladık. Çünkü bu, çok daha önce, çok fazla emek harcanarak elde edilmiş, bizden önceki yöneticilerimizin de inisiyatif kullanarak başlamış bir çalışmaydı. Biz büyük bir mutlulukla sonuca ulaştığımızı ifade ediyoruz.

Diğer ünitelerdeyse iş planları yapılarak Keban’ın diğer jeneratörlerinde üretmekle ilgili çalışmalara başladık. Jeneratör üretimi konusunda elde ettiğimiz bu tecrübeyle Bakanlığımız vizyonu doğrultusunda Ankara sınırları içerisinde bir jeneratör fabrikası kurulması için hazırlıklar tamamlanmış olup yıl sonuna kadar açılışının yapılması planlanmaktadır. Böylece, Türkiye’de yüzde 100 dışa bağımlı olduğumuz bir alanda biz üretici ve teknoloji tedarikçisi konumuna geleceğimiz için de ayrıca bir görevi yerine getirmiş olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Günümüz koşullarında elektrik üretim santrallerinde kullanılması bir zorunluluk hâline gelen, yüksek maliyetli ve yüksek teknoloji ürünü olan otomasyon sistemlerinin yerli imkânlarla geliştirilmesi için kendi mühendislerimiz tarafından başlatılan çalışmalar neticesi EÜAŞ Otomasyon Sistemi’ni (EOS) ülkemizin kullanımına sunduk. “EOS” ismiyle tescil ettiğimiz EÜAŞ Otomasyon Sistemleri, bir endüstriyel tesiste kullanılan çeşitli sensörlerden veri toplayarak ve bu verileri, tesisin otomatik kontrolünü gerçekleştirmek ve tesisi yönetmek amacıyla kullanan donanım, yazılım, iletişim altyapısı, veri tabanı, siber güvenlik gibi farklı alt öğelerden oluşan bir otomasyon sistemidir. EOS, ilk kez Kepez 2 Hidroelektrik Santrali’imizde başarılı bir şekilde Temmuz 2020 tarihinde devreye alınmıştır. 2021 yılında 5 hidroelektrik santralimize entegre edilen EÜAŞ Otomasyon Sistemi, 2022 yılında 6 hidroelektrik santralimize daha uygulanmaktadır. Böylece çok ciddi oranda referans projesine de erişecek, Türkiye’nin gururu olacak. Dünyada sadece 4 ülke tarafından üretilen DCS Kontrol Sistemlerini 5’inci üreten ülke konumuna getiren bir ürünü biz EÜAŞ’ın santralleri içerisinde yaygınlaştırmış, dolayısıyla ülkemizin diğer kurumlarına da diğer sanayi kuruluşlarına da bunu hizmete açmış durumdayız. Bunun bilgisini paylaşmaktan da çok mutlu olduğumu ifade etmek isterim. Bununla ilgili gelecek sorulardan da ayrıca mutlu olacağımı ifade etmek istiyorum.

En önemli kaynak olan verimlilik de göz ardı edilmemektedir. Portföyümüzde yer alan tüm santrallerde verimlilik analiz çalışmaları tamamlanarak, tüm santrallerimizde tek tek- terzi usulü- verimlilik ölçümleri, verimliliği etkileyen faktörler değerlendirilerek her santrale kendisine özel verimlilik çalışması yapılmış ve o santraldeki verimliliği artırıcı çalışmalar santral bazında değerlendirilerek ülke genelinde portföyümüzün toplam verimliliğinin artırılması noktasında çok ciddi rakamlara ulaştığımızı ifade etmek isterim. Hâlâ daha, belirlemiş olduğumuz stratejik adımları yerine getirerek santrallerimizin tamamının verimliliğini artırmaya devam ettiğimizi ifade edelim çünkü en ucuz kaynağın verimlilikle ve tasarrufla elde edileceğine inanıyoruz. Dolayısıyla tüketirken verimli bir dünyanın, üretirken de verimli bir kuruluş olmanın gayreti içerisindeyiz.

Vizyonunu elektrik üretim sektöründeki öncülüğünü devam ettiren, modern ve temiz enerji teknolojilerinin kullanımıyla üretim performansını sürekli artıran bir şirket olmak şeklinde belirleyen EÜAŞ, elektrik üretim teknolojilerinde AR-GE faaliyetlerine de öncülük etmek ve bu faaliyetlerin bir

sistem dâhilinde yürütülebilmesini sağlamak amacıyla bünyesinde AR-GE Yönetim Sistemi (ARGESİS) kurmuştur. Bu sayede başta çalışanlarımız olmak üzere AR-GE kuruluşlarının ve diğer sektör katılımcılarının, üniversitelerin bu yöndeki çalışmaları desteklenmektedir ancak ülkemizin teknoloji üreten ve teknolojiye lider olan bir ülke olması için bu konuda da çok büyük bir heyecanla elimizden gelen her şeyi yaptığımızı ifade etmek isterim. EÜAŞ olarak bizim sektörün içerisinde özel sektörden bekleyemeyeceğimiz bir rolümüzün olduğuna inanıyoruz. Dolayısıyla enerji üretim teknolojileriyle ilgili AR-GE faaliyetlerinde ayrıca istediğiniz ve dilediğiniz kadar detaylara girebileceğimizi ifade etmek isterim.

Kurmuş olduğumuz bu sistem kapsamında denizlerde doğal olarak meydana gelen dalgaların oluşturduğu itme gücünden yararlanılarak elektrik üretilmesi, doğal gaz santrallerinde yakma verimliliğinin artırılması, hidrojen yakma teknolojisi, hidrojen üretme teknolojisi, hibrit proseslerle karbon yakalama teknolojilerinin incelenmesi, baca gazı arıtma sistemlerinde plazma teknolojisinin geliştirilmesi ve bacasız termik santral uygulamaları, santrallerde vibrasyon izleme sistemleri, jeneratörlerde kullanılan ithal kauçuk ürünlerin yerli olarak imalatı gibi birçok proje çalışması yürütülmektedir ve birçoğunu da ürüne dönüştürdüğümüzü sevinçle paylaşmak isterim.

Geliştirilen tüm bu teknolojilerin paydaşlara mal olması amacıyla biz bu çalışmaları yapıp kendimize de saklamak istemiyoruz. Bu bilgilerin tüm kamuoyuyla paylaşılması için yayınlar aracılığıyla bunu piyasayla paylaşma ihtiyacı duyduk. Böylelikle yapmış olduğumuz geliştirmeleri hem teknik makalelerle hem de kitap ve inceleme, dergi ve yayınlarıyla kamuya mal ederek araştırmacıların dikkatine sunuyoruz. İki örneğini getirdiğimiz araştırma yayınlarını da tüm vekillerimize ulaştırmaya çalıştık, eğer eksik varsa telafisini yapabiliriz. İki örnek söyledim, bu örneklerden bir tanesi, hepinizin muhakkak içerisinde olduğu Yeşil Mutabakat konusuyla ilgili ne nedir, uygulama neler olacak, adil geçiş ne demektir, sınırda karbon emisyonu, geçişi, vergilendirilmesi, gümrüklemesi ve karbon emisyonuyla ilgili teknolojiler, bununla ilgili yasalar neler; dünyada bu konuyla ilgili tek yayın çünkü bu konular bütün ülkelerin yeni gündemine girmiş bir konudur. Türkçe bir yayındır, makale ve başka açıklamalar olmakla beraber bu denli açıklayıcı, sektörü aydınlatıcı bir yayın biz bulamadık. Dolayısıyla bunu biz yazalım, kamuoyunu aydınlatalım; araştırmacılara da sanayi oyuncularına da bundan sonraki kurallar neler, neler bekleniyor, piyasa nereye evriliyor; bu konuda doğru bilgilendirme ve yönlendirme yapalım diye yeşil mutabakat kitabını çok ciddi bir araştırma komisyonuyla hazırladığımızı da ifade edeyim.

Bir de eminim, bu konuda soru gelecektir, gelmiyorsa bu konuyu çok iyi bildiğinizi varsaydığım için gelmiyordu: Şu anda bütün dünyanın konuştuğu “small modular reactor” isminden kısaltılarak SMR, küçük nükleer santraller. Şu anda dünya üzerinde 73 “small modular reactor”le ilgili geliştirme faaliyeti var. Bununla ilgili ülkemiz nerede, teknoloji nerede, biz ne yapmalıyız; SMR’la ilgili yeni başlayanlara kılavuz olacak nitelikte, hatta araştırmacıların da bilgilenmesini ve makaleleri toplu hâlde bulabilmesini sağlayacak ciddi bir çalışmadır. Bunu da EÜAŞ’ın yayını olarak kamuoyuna sunduk. “SMR Küçük Modüler Reaktörler”, bu da Türkçe bir yayındır ve tahmin edersiniz, henüz ürüne dönüşmemiş bir ürünün yeryüzünde bilgisi alınmasın diye başka dilde de kitapçığı bulunmamaktadır. Biz bunları dünyadaki konuyla ilgili bütün araştırmaları, makaleleri inceleyerek, Türkiye’nin de nerede olduğunu analiz edip bundan sonraki eylem adımlarını belirlediğimiz bir öneri kitapçığı olarak hazırladık; çok istifade edileceğini umuyorum.

Bu arada, bir de kişisel bir yayınıma da sizlerle paylaşmak isterim. Kendi doktora konum olan rüzgâr türbinlerinin kontrol sistemleriyle ilgili kitapçığı da ilginize sundum. Bu da bir roman ve hikâye kitabı değil, her okuyanın keyif alacağı bir şey değil ama rüzgâr türbinlerinin kontrol sistemleriyle ilgili ve rüzgâr türbinlerinin teknolojileriyle ilgili Türkiye’de Türkçe yayın bulmakta bütün akademisyenler zorluk çekmektedir. Bu boşluğu gidereceğine inandığım bir çalışmamı da dikkatlerinize sundum.

Biz yapmış olduğumuz çalışmaları kamuoyuyla paylaşıyoruz ki -bizler buraların sahibi değiliz, bizler emanetçiyiz- kamuoyu bunları alsın, kullansın, ondan sonra ülkemize katkı elde edeceğimiz başka çalışmalara da referans olsun istiyoruz.

Üretim tesislerimiz için önemli bir uzmanlık alanı olan kaynak tamirat konusunda personelin teorik ve uygulamalı bilgilerini artıracak çalışmaların yapılacağı kaynak atölyemizin kurulumu tamamlanmıştır. Kaynak atölyesinde sertifikalı kaynakçılarımıza kaynak eğitimleri vererek 64 santralimizde bu konuda dışa bağımlı olduğumuz alanı bu şekilde ortadan kaldırdık. Kendi içimizde bir mühendislik devinimiydi bu, bunu da paylaşmak istedim.

Santrallerimizde kullanılan elektronik ve mekanik tüm ölçüm cihazlarının kalibrasyonunun kendi imkânlarımızla yapılması ve çalışanlarımızın bu konudaki bilgi ve becerisinin artırılması amacıyla EÜAŞ Kalibrasyon Laboratuvarı kurulmuştur. Bu laboratuvarlar başta Bakanlığımız kuruluşları olmak üzere tüm enerji paydaşlarına hizmet verecek kapasitede tasarlanmıştır. Bu konuyla ilgili, bilim adamlarının anlayacağı üzere, biz ikinci izlenebilir seviyede bir kalibrasyon laboratuvarı kurduğumuzu ifade edelim. Birinci izlenebilirlik, uluslararası standart demektir, biz de Türkiye’de sadece bir kurumun buna yetkisi var, TÜBİTAK ÜME. Biz de ikinci izlenebilir referanslı bir kalibrasyon laboratuvarı kurarak bunu hem kendi kurumumuza hem de enerji sektörüne hizmete sunduğumuzu ifade edelim. Bu konuyla ilgili bizden hizmet almak isteyenlere de kapımızın açık olduğunu ifade edelim.

Atılan bu adımlar EÜAŞ’ın geleceğine ve ülkemizin ekonomisine yapılan önemli yatırımlardır. Bu bağlamda, Genel Müdürlük olarak EÜAŞ’ı daha esnek hâle getirebilen, teknolojik gelişmelere kısa sürede ayak uyduran, eli daha güçlü ve donanımlı bir yapıya dönüştürme yolunda başarılı olduğumuzu düşünüyoruz. Kamu kurumu olmamızın bize yüklediği sorumlulukla, stratejik planımızda yıllık yatırım ve performans programlarımızda, Cumhurbaşkanlığı icraat programlarında, Bakanlığımızca belirlenen kurumsal hedeflerde yer alan faaliyet ve projelerimizin başarıyla tamamlanabilmesi için 11.160 personelimizle yoğun bir gayret içerisinde çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Her seferinde kısaca anlatmaya çalıştığımız için biraz uzatmamak adına böyle bir özet sunumu sizlere aktarmış oldum.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2017 ve 2018 yılında gündemde kalan 1 öneri, 2019 Yılı Alt Komisyon Raporu’nda 1, 2020 Yılı Alt Komisyon Raporu’nda 1 öneri bulunmaktadır.

Şimdi, geçmiş yıl önerisi 2019 yılının bir no.lu önerisi ile 2020 yılının 1 no.lu önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte görüşeceğiz.

Daha güncel olan 2020 yılı önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1:

Afşin-Elbistan B Termik Santrali'ne Çöllolar sahasında kömür teminine ilişkin yüklenici firmayla yapılan sözleşmenin Çöllolar kömür sahasında 2011 yılında meydana gelen heyelanlar sonrası, EÜAŞ Yönetim Kurulunca işin mevcut sözleşmeyle devam ettirilmesine karar verilmiş olsa da fiilen uygulanması mümkün olmamıştır.

Yüklenici şirket, edimini ifa etmek için ilave ödemeler talep ederek EÜAŞ'a dava açması ve aradan geçen bunca zaman içinde sahada kömür üretimi işine başlayamaması karşısında, mevcut şartlara uygun bir revize işletme projesi uygulanmak üzere, yüklenicinin kusurundan kaynaklanan, edimin ifasının mümkün olmaması nedeniyle taraflarca imzalanan sözleşme ve eki, şartnamelerinin hükümlerine istinaden sözleşmenin feshedilmesi ihtimali karşısında sahada yeniden kömür üretiminde geçirilmesine yönelik hazırlıkların yapılması,

Stok sahasında yürütülmekte olan Kışlaköy Ocağı'ndan tedarik edilen kömürün B santraline sevk edilmesi ve harmanlanması işi ile yüklenici şirket tarafından tesis edilen bantlar kullanılarak yapılan santral atıklarının taşınması gibi işlerin feshi ihtimali karşısında devralınmasına yönelik gerekli hazırlıkların yapılması,

Çöllolar kömür sahasında heyelanların olduğu 2011 yılından itibaren geçen süreçte yüklenici firmanın üretimin durmasında kusurun tamamen EÜAŞ'ta olduğu iddiasıyla oluşan heyelanlar, sözleşme dışı yapılan işler ve sözleşmeye dayalı alım garantisinden kaynaklanan kayıplarla ilgili fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla toplam 686 milyon 404 bin 542 lira 54 kuruşa ulaşan tazminat taleplerine karşılık sözleşmenin feshi ihtimali karşısında EÜAŞ lehine hak kaybı olmaması için heyelanların olduğu tarihten itibaren yüklenicinin, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle EÜAŞ'ın uğradığı tüm zarar, kayıp ve ilave harcamaların tespitinin yapılarak yüklenici firmadan tahsiline ilişkin gerekli işlemlerin yapılması,

Ceza alacağı yönünden ise genel hükümlere göre işlemekte olan 10 yıllık zaman aşımı süresi dikkate alınarak bir an evvel ihtara ve takibe başlanması önerilir.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkanım, müsaadenizle cevabı okutmak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, buyurun.

EÜAŞ STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI YÜCEL KARTAL – Yüklenici firmayla varılan mutabakat neticesinde imzalanan tasfiye protokolü Yönetim Kurulumuzun 5/10/2021 tarih ve 25/151 sayılı Kararı'yla 6/10/2021 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, 25/10/2021 tarih ve 430833 sayılı Makam Oluru'yla da yüklenici firma ile kuruluşumuz arasında imzalanan 2/4/2007 tarihli Çöllolar kömür sahası, 17 milyon 250 bin ton/yıl kömür üretim kapasiteli açık maden işletmesinin kurulması ve işletilmesi işine ait sözleşme sonlandırılmıştır. Kuruluşumuz tarafından, yüklenici firmaya Çöllolar kömür sahasıyla ilgili sözleşmenin 17/3-b maddesi kapsamında santrale kömür verememesi nedeniyle Mart-Aralık 2011 dönemine ait 90 milyon 932 bin 377 lira 93 kuruş tutarında ceza uygulanmış ve buna ilişkin fatura düzenlenmiştir. Firma, faturaya itiraz ederek faturayı kayıtlarına almamış ve iade etmiştir. Bunun üzerine, söz konusu cezanın tahsili amacıyla kuruluşumuzca Ankara 32. İcra Müdürlüğü'nün 2021/502 esas sayılı dosyasıyla icra takibi başlatılmıştır, Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2015/288 esas sayılı dosyasında dava devam etmektedir. Ayrıca, 2012 yılından itibaren sözleşmenin tasfiye edilerek sonlandırıldığı, 6/10/2021 tarihine kadar geçen süre için de sözleşmenin 17/3-b maddesi kapsamında yüklenici firmaya, üretilmeyen kömür için 2 milyar 415 milyon 384 bin 757 lira 54 kuruş tutarında ceza faturası kesilmiştir. Firma, faturaya itiraz ederek iade etmiş olup cezanın

tahsili amacıyla Ankara 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2022/54 esas sayısıyla açılan dava, Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2015/288 esas sayılı dosyasıyla birleştirilmiş olup bu dosya üzerinden dava devam etmektedir.

Kuruluşumuzun uğradığı diğer zarar, kayıp ve ilave harcamaların tespiti amacıyla oluşturulan komisyon çalışmalarını tamamlamış olup, tespiti yapılan tüm kayıp ve ilave harcamaların bedelleri dönem değerleriyle hesaplanarak 8 milyar 857 milyon 356 bin 768 lira 38 kuruş olarak raporlanmıştır. Ara buluculuk görüşmeleri uzlaşmazlıkla sonuçlanmış olup konuya ilişkin dava süreci başlatılacaktır. Sayın Başkanım, bu baskıdan sonra dava da açılmıştır, onu da parantez içerisinde bildirmek isterim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Hangi dava, ne davası açıldı?

EÜAŞ STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI YÜCEL KARTAL – Burada “Dava süreci başlatılacak.” dediğimiz 8 milyarlık dava başlatıldı dosyalar basıldıktan sonra. Çöllolar Sahası İşletme Müdürlüğü ve faaliyet alanını içeren sahanın devrine ilişkin yapılan görüşmeler neticesinde Elektrik Üretim AŞ Genel Müdürlüğü Çöllolar Sahası İşletme Müdürlüğüyle faaliyet alanı içinde bulunan 3 milyar 416 bin 174 erişim numaralı kömür sahasının Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğüne devrine ilişkin sözleşme, kuruluşumuz ile TKİ Kurumu Genel Müdürlüğü arasında 31/12/2021 tarihinde imzalanmıştır. Çöllolar Sahası İşletme Müdürlüğü ve faaliyet alanı içinde yer 3 milyon 416 bin 174 erişim numaralı kömür sahasının bütün varlıkları hak ve vebiceleri ile ruhsata ait tüm haklarının ve işletme izninin TKİ Kurumuna devrine ilişkin olarak 26/1/2022 tarih ve 99632 sayılı Bakanlık Oluru alınmış olup MAPEG tarafından da 89256 no.lu ruhsatın TKİ Kurumu Genel Müdürlüğü adına tescilli yapılarak kömür üretimine başlanmak üzere 4/3/2022 tarihi itibarıyla fiili teslim işlemleri tamamlanmıştır.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkanım, bunu biz çok sevindirici bir haber olarak görüyoruz. Biz çok mutlu olduk bu projeyi bu şekilde evirince çünkü ters giden bir şeyi düzeltmiş olduk. Şu anda TKİ tarafından da gerekli çalışmalar başlatıldı, dolayısıyla önümüzdeki sene faaliyete girmesi ve kömür üretmesini bekliyoruz. Dolayısıyla kamuoyunu çok uzun süre meşgul eden bu alanda sonuca ulaşmanın, çözüm üretmenin sevinci içerisindeyiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Öneri üzerine söz almak isteyen Sayın Sertel, buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, arkadaşlarımızla beraber hoş geldiniz.

EÜAŞ'ta, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. İnşallah daha çok elektrik üretilir, daha elektriğe muhtaç olmayan bir ülke hâline getiriliriz ve elektrik zamları da inşallah biraz durur, halkımız nefes alır çünkü perişan bir vaziyette. Özel kuruluşlara dağıtılmış, devredilmiş elektrik dağıtımında insafsız uygulamalar sürüyor. Bu davayla ilgili, bu maddeyle ilgili konuşacağım; bu, 2007 yılından bugüne süregelen bir hadise, 2011 yılında heyelanla ilgili başlayan ve sonra birçok konuda ceza yazmanıza, sözleşmeyi feshetmenize rağmen bugüne kadar, 2022 yılına kadar çözümü gerçekleşmeyen bir durum. Bu, Afşin-Elbistan Termik Santrali kömür stok sahası ve santral atıklarının taşınması hizmet alımı işinde esas sözleşme kapsamında bedelsiz olarak taşınması gereken santral atıkları için yüklenici şirketin yaptığı giderler idare tarafından ayrıca karşılanmış, bunun sonucunda da 2020 yılında 20 milyon 434 bin lira ödeme yapılırken bu zamana kadar da yapılan ödeme tutarı KDV dâhil 106 milyon 782 bin liraya yükselmiş, Sayıştay raporlarından çıkan sonuç bu. Yani EÜAŞ -siz bunu doğrularsanız ya da “Öyle değil.” dersiniz ama bizim gördüğümüz- sözleşmede olmadığı hâlde yoktan 106 lira ödeme yapmış. Sayıştayın uyarılarını dikkate alıp bu uygulamaya son verdiğiniz sanıyorum, yoksa hâlâ devam ediyor mu, onu da açıklarsanız teşekkür ederim. Uygulamaya son verdiğiniz ki verdiğiniz anlatıyorsunuz ve sevindirici bir durum, buranın tekrar işletmeye alınabileceğini söylüyorsunuz. Peki, bu uygulamada giden 106 milyon lira geri dönecek mi, bu konuda çalışmalarınız var mı? Ayrıca, mahkemeye verdiğiniz

ceza tutarlarının da itiraza gittiğini ve mahkeme sonucunun süreceğini ifade ediyorsunuz; bence bu durum hâlâ sürüncemede, tam olarak çözüme kavuşmuş değil. Bu nedenle ben KİT Komisyonu üyesi arkadaşlarımdan, 2007'den bu yana devam eden, 2011'de heyelanla meydana gelen olaydan dolayı Çöllolar kömür sahasıyla ilgili bu maddenin hem Sayıştay tarafından takip edilmesini ve bu konu çözümleninceye kadar titizlikle üzerinde durulmasını rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyoruz Sayın Sertel.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, bu konu önemli, geneli üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra burada, bu konuyla ilgili, Sayın Sertel'in sorduğu sorularla ilgili yanıtlamayı yaparsınız sözlü veya yazılı; tamam.

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sayın Başkan, Sayın Genel Müdürümüzün de belirttiği gibi 2022 yılında TKİ'ye devredildi elektrik üretimi için ancak biz, 2021 denetim raporlarını henüz tamamlıyoruz, üretime geçip geçmediği konusundaki tespitimizi henüz yapmadık. Dolayısıyla söz konusu bu önerinin izlemeye kalmasını ve bizim takip etmemizi öneriyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim.

Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerinde görüşmelere geçiyoruz.

Değerli üyeler, söz vermeden önce, zamanı da etkili kullanmak adına bu sözü bir defa vereceğimi bir kez daha hatırlatıyorum. Lütfen, söz sırası geldiğinde kurumla ilgili konuşmanızın tümünü yapmanızı, varsa sorularınızı sormanızı rica ediyorum.

Evet, söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Sayın Sertel, buyurun.

ATILA SERTEL (İzmir) – Elektrik Üretim AŞ'nin yurt dışında yüzde 100 sermayesine sahip olduğu "EUAS International" adlı iştirak ve bu iştirakin sermayelerinin yüzde 100 sermayesine sahip olduğu "Sinop Energy IC" adlı şirketin bulunduğunu biliyoruz. "Bu şirketlerin komisyonun mezkûr kararına istinaden yurt dışı iştiraklerin bağımsız denetim raporları ve kurum teftiş raporlarının Sayıştaya sunulması ve raporların Sayıştay tarafından incelenerek denetim sonuçlarının Sayıştay denetim raporlarına dâhil edilmesi gerekmektedir." deniliyor ancak Sayıştayın tespitlerinden anladığımız kadarıyla bu denetim raporları Sayıştaya sunulmuyor ve dolayısıyla Sayıştay raporlarınıza eklenmiyor. TPAO'da da benzer bir durum oldu. Bugün KİT'lerin yurt dışına şirket açıp bu şirketlerin hesap vermemesi ve Sayıştay denetiminden kaçırılması bir anlamda revaçta bir durum sanıyorum. Mecliste ve KİT Komisyonunda bulunan arkadaşlar, bu yurt dışı şirketlerle ilgili bu yönde karar alınmasına rağmen denetim raporlarının düzenli olarak Sayıştaya verilmemesinin nedeni nedir? Bunu elbette ki Sayıştay da istiyor ve görev görmeye çalışıyor fakat bu konuda raporlar Sayıştaya iletilmiyor. Hangi yurt dışı iştirakinizin son üç yılda ne kadar kâr, ne kadar zarar ettiğini bize açıklarsanız memnun olurum. Ayrıca, yurt dışı şirketinizde kimler yönetim kurulu üyeleri ve genel müdür olarak görev

görüyor, bu kişilerin yönetim kurulu üyesi oldukları şirketleri ayrıntılı olarak açıklamanızı ve -aldıkları ücretleri de maaşları da- kendilerine sağlanan maddi hakların da açıklanmasında yarar görüyorum yani yararı da tabii kamu adına görüyorum. Kamu bilmelidir bunu, Türkiye’deki yaşayan ve vergi veren her yurttaşın bu harcamalardan... Bu döviz üzerinden mi veriliyor, Türk lirası üzerinden mi veriliyor yurt dışı şirketlerde görev yapanlara bu ücretler? Bunu bilmek haklarıdır diye düşünüyorum. Aslında başta KİT Komisyonu üyelerinin bilmesi haklarıdır. Bu şirketlerde yönetim kurulu üyesi olanların başka kuruluşlarda görev yapıp yapmadığını da açıklarsanız memnun olurum. Yani herhangi bir yerin genel müdürü ya da herhangi bir eski bürokrat olup devam ediyorsa onları da fiilen -isimlerinden biz gerçi buluruz ama- sizin açıklamanızda fayda var.

Ayrıca, biraz önce konuşmamda söyledim yani Türkiye’de son bir iki yıldır en çok elektrik zamları konuşuldu ve konuşuluyor. Yani esnafa gidin, canı yanmış gibi “Sayın Vekilim, ya ben dükkânıma 5 bin lira kira veriyordum, şimdi dükkânım 5 bin lira ama elektrik giderim 10 bin lira oldu.” diye feryat figan hâlinde esnaf bize dert yaşıyor. İnsanlar evlerinde elektriği çok iktisatlı kullanmalarına rağmen gelen zamlardan artık bunalmış vaziyetler. Elektriğe yüzde 150 ile yüzde 125 ile yüzde 50 arasındaki zamlar sonrasında, can yakmaya başlayan bu zamlar sonrasında vatandaş gerçekten ne yapacağını kara kara düşünüyor.

Bu anlamda, tabii, ben merak ettiğim bazı soruları sizinle paylaşmak istiyorum ve cevabını istiyorum. Öncelikle, elektrik enerjisinde dışa bağımlılık oranımız nedir, bunu merak ediyorum. Türkiye’nin ortalama yıllık elektrik üretimi ne kadardır, tüketimi ne kadardır, üretimin tüketimi karşılama oranı ve dışa bağımlılık durumumuz nedir? Bugün itibarıyla elektrik üretim maliyeti ile satış fiyatınız nedir? Yani bir kw elektriği kaç mal ediyorsunuz ve kaç satıyorsunuz? Aradaki farktan dolayı ne kadar ödeme yapıyorsunuz? 2020, 2021, 2022 yılının ilk beş ayında elektrik üretim, alım ve satım fiyatlarınız nasıl gerçekleşti? Bu süreçte üretim fiyatlarınız, alım fiyatlarınız ve satım fiyatlarınız yüzde kaç arttı? 2020, 2021, 2022 yılının ilk beş ayında tüketicinin kullandığı elektriğe yüzde kaç zam yapıldı ve yıl yıl bu zam artışlarını açıklarsanız memnun olurum. Gerçi açıklanan zamların takipçisiyiz ama sizin açıklamanızı özellikle rica ediyorum.

Elektrik üretim maliyeti açısından Avrupa’da kaçınıcı sıradayız? Tüketicinin kullandığı elektrik fiyatları açısından Avrupa’da kaçınıcı sıradayız? Elektrik sizden çıkıp vatandaşın faturasına yansıncaya kadar yüzde kaç artış oluyor yani dağıtım firmalarının kâr marjı yüzde kaçtır? Tüketici elektriğinde kademeli tarifeye geçildi; önce 150 kw olarak belirlendi, sonra 240 kw’ye yükseltildi. Bu birime kadar belli bir birimin üzerinde kullananlardan daha zamlı ücret alınıyor. 4 kişilik bir ailenin aylık tüketim oranı size göre nedir? Bu oranlar belirlenirken neler dikkate alınmıştır? Bundan sonraki süreçte maliyet artışları devam edecek mi? Buna ilişkin bir öngörünüz ve hazırlığınız var mı? Ayrıca, yap-işlet şeklinde yapılan santrallerden 2019 yılında 3 milyar 846 milyon TL alım yapılmış, 2020 yılında alım yapılmamış. Bunun nedeni nedir? Yap-iş santralinden 2021 yılında alım yaptınız mı?

“EÜAŞ’ın birim ticari maliyeti yerli kömür kullanan santrallerde 34,78; EPIAŞ’tan alımda 28,9; yap-işlet santrallerinde 29,23; işletme hakkı devir santrallerinde 83,39; paçalda ise 38,57 olarak gerçekleşmiştir.” deniyor. İşletme hakkı devir santrallerindeki alım maliyeti diğerlerinin 2 katından fazla. Bunun nedeni nedir?

Bir önceki üst Komisyon toplantısında da size sormuştum. Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ), Keban Hidroelektrik Santrali’nin rehabilitasyonu için anlaştığı Hindistanlı bir şirketle sözleşmeyi iptal etmesine karşın, o iş için o ülkede açılan banka hesabını iptal etmediğinden milyonlarca avro komisyon ödeme riskiyle karşı karşıya kalmıştı. Karşı taraf hesabı kapatmayı kabul etmezse 2023’e kadar 53 milyon avro ödeyecektiniz, bugünkü parayla 887 milyon TL yapıyor; oldukça büyük bir meblağ.

Bu işin çözüme kavuşturulacağını söylemişsiniz, umarım çözüme kavuşturmuşsunuzdur ve bunu açıklarsanız biz de öğrenmiş oluruz. Komisyon ödemelerine devam edilip edilmediğini soruyorum. Ödenen komisyonların kuruma iadesi gerçekleşti mi, gerçekleşmediyse bu hatadan dolayı kurumun zararı var mı? Bununla ilgili herhangi bir soruşturma açtınız mı ve bu soruşturma sürüyor mu?

Bir de şunu söylemek istiyorum: Güneş tarlaları projesine EÜAŞ olarak bir katkınız oluyor mu? Yani devletin teşvik ve kredi sağlamanın ötesinde, güneşin enerji üretiminde çok büyük bir kaynak olduğunu ve Türkiye’de, yaklaşık on bir ay güneş olan bir ülkede elektrik üretiminde güneş tarlalarından yararlanmanın, Türkiye açısından, bir uzman olarak, bir Genel Müdür olarak fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Bu konuda teşvik çalışmalarında bulunuyor musunuz? Bu konunun yaygınlaştırılması ve Türkiye’nin enerji tüketiminin çoğaldığı ve Türkiye’nin elektrikte sıkıntıya düştüğü, doğal gazda sıkıntıya düştüğü dönemde, enerji sıkıntısına düştüğü dönemde dış alımların önüne geçmek için bu çabaların artırılması konusunda bakış açınızı da öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, ben bu Komisyonda ilk kez Komisyon toplantısı devam ederken ayrılmak zorunda kalacağım bir televizyon programına katılacağım için. Bunun için Komisyon üyesi arkadaşlarımdan özür dilerim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Rica ederiz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – İlk kez bir görevi yarıda bırakmış gibi olacağım ama saat gelinceye kadar buradayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Sertel, kolay gelsin.

Buyurun Sayın Sümer.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de Sayın Genel Müdürümüze ve çalışma arkadaşlarına başarılar dilerim. Ayrıca, dört yıldır KİT Komisyonlarında görev yapıyorum, ilk defa bir Adanalı Genel Müdürün olmasından dolayı da memnun olduğumuzu söylerim. Yani o anlamda da belirttim, bugüne kadar hiç Adanalı bir genel müdürle karşılaşmamıştık KİT’te.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Genelde Trabzon, Rize’den geliyorlar da.

ORHAN SÜMER (Adana) – Yani onun memnuniyetini de belirtmek isterim. Başarılarından dolayı da Adanalı olarak mutlu olduğumu belirtmek isterim.

Birkaç sorum olacak Sayın Genel Müdüre ve arkadaşlarına: Limak Holding “Limak Holding Enerji Üretim Grubu, yapılacak büyük kapasiteli EÜAŞ hidroelektrik santrallerinin özelleştirme ihaleleri ve Devlet Su İşleri tarafından 2020 ve sonrasında gerçekleştirilecek büyük kapasiteli HES ihaleleriyle yakından ilgilenmeye ve portföyünü geliştirmeye devam etmektedir.” açıklamasında bulunmuştu. Bu kapsamda, Limak Holding ve EÜAŞ arasında herhangi bir temas var mıdır, görüşmeler var mıdır?

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, 2020 yılının sonunda ithal muadile göre onda 1 maliyetle üretilen yerli ve millî enerji otomasyon sisteminin tüm HES’lere uygulanacağını belirterek “Artık tüm tesislerimizi tek merkezden ve otomatik sistemlerle kontrol edebileceğiz.” açıklamasında bulunmuştu. Şu anki durum nedir? EÜAŞ’a ait toplam kaç HES’te otomasyon sistemi bulunmaktadır?

Sayın Genel Müdür daha önce Türkiye'nin kendi jeneratörünü üretecek duruma geleceğinden söz etmiş idi. Çok yakında yerli türbin üretiliceğiyle ilgili basın haberleri de çıktı. Bu bağlamda, tamamen yerli üretilmiş kaç tane jeneratörümüz vardır? Yerli türbin çalışması hangi aşamadır? Son üç sene içerisinde EÜAŞ santrallerinde yakılan kömür miktarı kaç milyon tondur? Gelecek beş sene için yakılması planlanan kömür miktarı ne kadardır?

2019 yılı Sayıştay raporlarına yansıyan Afşin-Elbistan linyit havzası Çöllolar Sahası'nda üretimin başlamasıyla ilgili durum hangi aşamadır? Yüklenici firmadan zararın tahsili yoluna gidilmiş midir?

Özellikle son bir senede artan elektrik faturalarıyla ilgili kurumun görüşü nedir, herhangi bir hazırlığı var mıdır? Elektrik dağıtım şirketleri ve kurum arasında yaşanan olumsuz durumlar nelerdir? İthal edilen enerji ile vatandaşa yansıyan enerji arasındaki fiyat farkının nedenleri nelerdir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Sümer.

Buyurun Sayın Gaydalı.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

Ben, daha önce, Enerji Bakanına “Van Gölü havzasındaki dağlara ve o çevredeki sisteme rüzgâr enerjisi monte edecek misiniz?” diye birkaç sual sormuştum. Son günlerde onu fark ettim, Kuskunkiran'a 10-12 kadar rüzgâr enerjisi santrali kurulmuş. Bir de ne hikmetse Rahva Ovası'na tek bir tane rüzgâr enerjisi kurulmuş, bu deneme için mi yapıldı? Buraları geliştirmeyi düşünüyor musunuz? Çünkü Nemrut ve Süphan Dağı'nın etekleri tamamen bakir alanlar, tarım arazisi de değil ve kanımca da son derece güzel rüzgâr alan yönleri var. Bir de Van Gölü çevresinin güneş enerjisi santralleri için en ideal yer olduğundan bahsediliyor, bilhassa Erciş'te. Erciş'te ne kadar güneş enerjisi santrali yapıldı ve bunların ne kadar daha fazla bir potansiyeli var, bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de çok güzel bir şey tabii, şimdi, gelişmekte olan ülkeler teknolojiyi bir yerden yakalayıp onu daha ileri götürdüğü sürece bir yararını görür. Yoksa yakaladığı yerde yerinde sayarsa bunun hiçbir anlamı olmaz. Bu hususta da hangi üniversite veya üniversitelerle teknoloji AR-GE iş birliği yapıyorsunuz veya kendi ünitenizde ayrıca bir AR-GE'niz var mı, bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de kayıp kaçak oranlarını gerçekten merak ediyorum, sizde gerçek rakamlar var mı? Çünkü gayet abartılı rakamlar veriliyor, insanlar yanıltılıyor.

Bir de öğrenmek istediğim şu: Fırat Nehri üzerine kurulan Keban'dakini çok iyi biliyorum; yapıldığı zaman bütün enerjisini Marmara Bölgesi'ne nakletmişlerdi. Daha sonra yapılan hidroelektrik santrallerdeki enerji hâlâ Marmara Bölgesi'ne veya batıya naklediliyor mu, ediliyorsa bunun ne kadarı naklediliyor? Buradaki kayıp -tabii, siz daha iyi bilirsiniz bunu; mesafe uzadıkça kayıp oranı da yüksek oluyor- ne kadardır? Bunları öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gaydalı.

Buyurun Sayın Ünlü.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdür, değerli EÜAŞ yöneticileri; hepiniz Komisyonumuza hoş geldiniz.

Ben de birkaç konuya değinmek istedim. Nisan 2021 tarihi itibarıyla Elektrik Üretim AŞ'nin dağıtım şirketlerine teknik ve teknik olmayan kayıp enerji satışları ve görevli tedarik şirketlerine yapılan satışlarda yaptığı indirimle ilgili birkaç söz söylemek istiyorum.

Bu satışlarda, yüzde 17,5 indirim yapılarak birim fiyatın 20,5 kuruş/kilovattan 16,9 kuruşa düşürüldüğü görülüyor. EÜAŞ tarifelerinde yapılan bu indirimle, satış rakamının, iki yıl öncesine, Nisan 2019'un bile altına düştüğü görülmektedir. Tüketici faturalarına yansımayan bu indirim dağıtım ve görevli tedarik şirketlerine kaynak aktarma anlamına mı geliyor? Onu soruyorum.

EÜAŞ'ın özel şirketlere uyguladığı toplam fiyatlarda yapılan indirimin işsiz kalan, gelir kaybı yaşayan vatandaşa yansıtılmaması şirketlerin kasasına bırakılması anlamına da gelmektedir. Bu, kamu hizmeti niteliği taşıyan enerji tedarikinin, şirketlerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, EÜAŞ'ın toptan satış fiyatları hangi kriterlere göre belirlenmektedir? Bu şirketlere Nisan 2021 tarihinden itibaren yüzde 17,5 indirim yapılmasının gerekçesi nedir? Yaptığımız incelemelerde, dağıtım şirketlerine genel aydınlatma kapsamında yapılan satışlarda indirimle indirimlenmiştir. Bu kapsamda enerjinin EÜAŞ üretim maliyeti daha mı yüksektir?

Son beş yıl içerisinde EÜAŞ'ın toptan 2 tarifi kapsamında dağıtım ve görevli tedarik şirketlerine elektrik hangi dönemlerde hangi fiyatlardan satılmıştır? Son beş yılda dağıtım ve görevli tedarik şirketlerinin aynı dönemde aynı miktarda enerjiyi EÜAŞ yerine serbest piyasadan tedarik etmesi durumunda ne kadarlık bir alım maliyet farkı oluşacaktı? Piyasa takas fiyatıyla kıyaslanınca sağlanan indirimin parasal karşılığı da ne olacaktı diye soruyorum.

Tekrar hoş geldiniz. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Fazla da konuşmayayım, benim eski kurumum arkadaşlar, fazla da yüklenmek istemiyorum.

Haydi hayırlı olsun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ünlü.

Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdür, değerli Yönetim Kurulu üyeleri, Sayıştayın temsilcileri ve milletvekili arkadaşlarım; EÜAŞ'ın denetim toplantısındaız. Hepiniz hoş geldiniz.

Benim birkaç sorum var. Şimdi, birinci sorum şu: 2020 Yılı Sayıştay Raporu'nda "EÜAŞ'ın 2020 yılı üretim (ticari) maliyeti 18,02 kuruş/kilovatsaat." diyor. Bunu, Akkuyu Nükleer Santrali ile şu anda mülga olan TETAŞ arasında yapılan anlaşmadaki rakamlarla kıyasladık. Yaptığımız kıyaslama neticesinde ortaya çıkan tablo şu: EÜAŞ'ın 2020 yılı üretim (ticari) maliyeti 18,02 kuruş/kilovatsaat; Akkuyu Nükleer Santrali'ndeki uluslararası anlaşmaya göre on beş yıl boyunca garanti edilen elektrik ödemesi 12,35 sent/kilovatsaat yani 196,85 kuruş/kilovatsaat; aradaki fark 10,92 kat yani yüzde 992 daha pahalı bir maliyetle ödeme garanti edilmiş.

Diğer taraftan, sözleşmenin gözlerden kaçan bir maddesi var. Bu maddede diyor ki: ESA'nın ayrılmaz bir parçası olarak TETAŞ ve proje şirketi arasında mutabakata varılan tarife kademelerinde, elektrik fiyatındaki yıllık değişime göre bir fiyat üst tavanı belirlenmiş; o da 15,33 sent/kilovatsaat. Yani bu 12,35 sentle sınırlı kalmıyor, aynı zamanda, bir üst tavan limiti olarak 15,33'e kadar da artabiliyor. Bu durumda EÜAŞ'ın ticari maliyeti 18,02 kuruş/kilovatsaat, üst limitte on beş yıl boyunca proje şirketine ödenmesi taahhüt edilen enerji maliyeti 15,33 sent/kilovatsaat yani 244,36 kuruş/kilovatsaat; aradaki fark 13,56 kat yani yüzde 1.156 kat daha pahalı bir maliyeti var.

Şimdi, burada şunu sormak istiyorum: 2022 yılı itibarıyla EÜAŞ'ın ticari maliyeti nedir, ne kadardır? Buradan hareketle de bu nükleer santralle ilgili aradaki maliyet farkını, enerji maliyeti farkını hesaplamış olacağız. Kaldı ki zaten dolar üzerinden bir alım garantisi verildiği için dolar yükseldikçe maalesef maliyeti, Türkiye hazinesine faturası da ağır olacak. Neden? Çünkü biz Merkez Bankasında dolar basmıyoruz, TL basıyoruz ve TL bastıkça TL'nin değeri de düşeceği için bunun da ayrıca bir maliyeti olacak.

Diğer bir konu, aslında Türkiye'de konuşulan bir konu. Şöyle ki; bu yapılan Nükleer Güç Santrali Anlaşması'ndaki bir madde diyor ki: "Rus yetkili kuruluşlarının proje şirketindeki toplam payları -yani nükleer güç santraline sahip olan proje şirketindeki toplam payları- hiçbir zaman yüzde 51'den az olamaz." Rusya, Rosatom her hâlükârda Türkiye sınırları içinde yapılmış bu nükleer santralin aslında sahibi olacak yani en az sahip olma oranı yüzde 51; böyle bir durum var. Şimdi, bu madde aslında Türkiye'de şöyle anlaşıldı: Zannediliyor ki nükleer santralin yüzde 51'i Rusya'ya ait, yüzde 49'u da Türkiye'ye ait; hâlbuki gerçek durum bu değil. Türkiye'nin şu anda Akkuyu Nükleer Santrali'ndeki payı nedir, sahip olma payı nedir? Ben bunu soruyorum. Yani yüzde 7 mi sahip olma payı? Yüzde sıfır, evet, şu anda yüzde sıfır Türkiye'nin payı, dolayısıyla bunu da burada ifade etmiş olalım. Türkiye sınırları içinde gerçekleştirilen nükleer güç santrali yapımı işi, bu santrale sahip olma oranı yüzde 100 olarak şu anda Rusya'ya ait ve alım garantisini de Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak biz, on beş yıl boyunca 12,35 sent/kilovatsaat olarak vermiş durumdayız. Bu konuda EÜAŞ'ın -tabii, TETAŞ mülga oldu, EÜAŞ bünyesine katıldı- Türkiye Cumhuriyeti devletinin buradaki paylarını artırmakla ilgili bir girişimi var mı? Nükleer santral üzerinde Türkiye'nin sahipliğini hangi oranda artırmayı planlıyorsunuz? Şunu sormak istiyorum: Nükleer santralde yüzde 40 hisse sahibi olmak ile yüzde 10 oranında sahip olmak arasında ne gibi bir fark var? Yani kendi verdiğimiz elektrik alım garantisinin, eğer buradaki sahiplik oranını artırırsak bize bir geri dönüşü mü olacak; bunu sormak istiyorum.

Diğer bir konu; EÜAŞ, tabii, KİT Komisyonu açısından şu bakımdan çok önemli: Nükleer santral konusuyla doğrudan veya dolaylı ilgili olan bir kurum olduğu için nükleer santrallerle ilgili konuyu da tabii burada konuşmamız gerekli.

Burada, bahsettiğiniz "small nükleer santraller" yani daha küçük, daha farklı bir tabiri vardı...

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – SMR.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Evet, evet, öyle diyelim.

Bu santrallerle ilgili biraz bilgi vermenizi isteyeceğim yani bunların kapasitesi nedir, yapım maliyeti nedir, yapım hızı nedir, bu santrallerin üretimiyle ilgili dışa bağımlılık nedir; yine, bu nükleer santraller de deniz kenarında kurulmak zorunda mı, kurulmaları için koşullar nedir; bunlar da yine Türkiye'deki bizim bildiğimiz büyük hidroelektrik santraller gibi, akarsuların üzerine kurulan HES'ler gibi çok tartışmaya açık konular mı, güvenlik tedbirleri nasıl alınıyor; bunları sormak istiyorum.

Yine nükleer santrallerle ilgili... Burada daha çok uranyum yakıtlı nükleer santraller var veya nükleer silaha dönüşebilecek proseslerin arasında çıkan bazı ara ürünler var, radyoaktif veya Uranyum-235 gibi çeşitli izotopları var. Bunlara alternatif olarak toryum alternatif yakıtlı nükleer santralle ilgili bir AR-GE çalışması var mı ya da EÜAŞ olarak siz yapıyor musunuz veya yine bu konularla ilgili kurumlar yapıyor mu, onlara destek verdiğiniz, sizden destek istedikleri noktalar var mı? Dünyada toryum yakıtlı, alternatif yakıtlı nükleer santral konusu da aslında henüz tamamlanmış bir teknoloji değil ama bu konuda yine ön sıralarda Türkiye yer alabilir çünkü toryum yakıtlı nükleer santralde bu yakıtın elde edilmesi ve kullanılması aşamalarında, ara aşamalarda nükleer silaha dönüşebilecek çeşitli elementlerin izotopları çıkmıyor, dolayısıyla da bu bakımdan önemli; aynı zamanda da yine proton hızlandırıcısı kullanıldığı için, yani burada proton hızlandırıcısında fırlatılan

sıvılaştırılmış hidrojen atomunun ağır metal çekirdeğine çarptırılıp daha sonra toryumla reaksiyona sokulması gibi bir süreç olduğu için, burada herhangi bir aksilik ve kaza durumunda eğer durdurulmak istenirse bu yarılanma sürelerinden de kurtulmak mümkün, dolayısıyla sadece bu proton hızlandırıcısını durdurmak bütün bu işleyişi de en başında durdurmak anlamına geliyor; böyle de bir güvenli yanı var. Diğer taraftan, Çernobil'deki ve Fukushima'daki nükleer santral kazalarının ve felaketlerinin arkasından hâlâ daha atomaltı parçacıklardaki reaksiyonun devam ettiğini biliyoruz yani durdursanız da durmuyor, kendisi devam ediyor ve devam eden süreçte açığa çıkan güç o kadar yüksek ki bir atom bombasının gücüyle kıyasladığımız zaman atomaltı parçacıkların üretebileceği enerji ve yaratabileceği felaketin bir kaza anında en başından durdurulabilmesinin ne kadar kritik olduğunu, sadece Türkiye için değil gezegenimiz için de çok kıymetli olduğunu ifade etmiş olalım.

Şimdi, buradan hareketle, şöyle kritik bir durum var: Eğer bugüne kadar Türkiye'de veya bizim sınırlarımızda bir nükleer santral olmasaydı, Ermenistan'a ait olan, Türkiye'ye dönük, âdeta mermisi ağzına sürülmüş, namlunun ucuna sürülmüş ve Türkiye'ye çevrilmiş bir silah gibi çalışan, Çernobil teknolojisiyle üretilmiş olan Metzamor Nükleer Santrali olmasaydı veya Karadeniz'in bir tarafında potansiyel savaş bölgelerinde bulunan, Ukrayna'da bulunan -dışı hasar almış olsa da- çeşitli nükleer santraller bulunmasaydı şimdi söylediğim konuyu konuşmuyor olacaktık ama acil ve çok kritik bir konu; bu da iyot tableti konusu. Yani bir nükleer kaza olduğunda, kaza olduğu anda, henüz daha radyasyon yayılmadan, altı saat önce, nükleer kazanın gerçekleştiği belirli bir çaptaki alanda iyot tableti dağıtılması gerekiyor çünkü tiroit bezlerinin bulunduğu kısımda iyot tabletinin iyot doluluk sınırını bir an önce kaplaması gerekiyor ki oraya radyoaktif maddeler yerleşmesin yani özeti bu. Altı saat geçtikten sonra yani radyasyon ulaştıktan sonra iyot tableti dağıtılmasa hiçbir kıymeti yok çünkü bu sefer de oraya radyoaktif maddeler yerleşmiş oluyor, iyot o alanı dolduramamış oluyor, etkisizleşiyor. Bu bakımdan, Ermenistan-Türkiye sınırında yani Erivan'dan daha çok Iğdır'a yakın olan bu Metzamor Nükleer Güç Santrali'nde olası bir sızıntı, bir patlama, bir felaket veya Akkuyu Nükleer Santrali'nde buna benzer bir durum gerçekleşirse Türkiye'de çok hızlı bir şekilde bu iyot tabletlerinin önce bu bölgede yaşlılar, kadınlar, çocuklar, hastalardan başlamak üzere tüm vatandaşlara dağıtılması gerekiyor. Bu bakımdan da buraya yetecek kadar iyot tabletinin stoklanması gerekli. Ben soru önergeleriyle Sağlık Bakanlığından -bir felaket olmadan önce tedbir almak bakımından ve aslında çırpınarak- yanıt almak için büyük bir mücadele verdim ve gelen yanıtın özeti şudur: "Türkiye'de stoklanan 500 bin iyot tableti var." 500 bin. Bunların da, bu iyot tabletlerinin de son kullanma tarihlerini sordum. O son kullanma tarihleri de -bakın, burada gelen resmî yanıt- Kasım 2021. Yani ben soruyu sordum, yanıtın da geldiği anda zaten bu iyot tabletlerinin kullanım tarihleri de bitti. Oysaki yaptığım bir araştırmayla Almanya'daki iyot tableti stoku bilgisini de temin ettim. Almanya'nın 2020 yılı nüfusu 83 milyon 200 bin yani yaklaşık olarak Türkiye'yle aynı ve iyot tableti stoku 189,5 milyon yani Almanya'daki iyot tableti stokunun nüfusu karşılama oranı yüzde 227. Türkiye'de...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Almanya'da kaç tane nükleer santral var Sayın Yavuzylmaz?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Yani çevresinde var ama işte bölgesel olarak bir kesişme alanı yaratıyorlar, ona uygun olarak bir proses. Ama şöyle tabii: Yani Çernobil'in özellikle Karadeniz'e olan etkisi hesap edildiğinde, düşünün, yüzlerce kilometreyi aşmış rüzgar durumuna bağlı olarak çok hızlı yayılan ve doğrudan kanser, felç gibi insanların hayati fonksiyonlarını ortadan kaldıran bir özelliğe sahip.

Türkiye'nin 2020 yılı -yani kıyaslamak bakımından 2020 yılını veriyorum- nüfusu 83 milyon 154 bin yani Almanya'yla neredeyse aynı. Türkiye'deki iyot tableti stokunun nüfusu karşılama oranı binde 6 yani yüzde 0,6. Dolayısıyla, burada, bizim zaten Almanya'dan daha ileride olmayı hedefliyor olmamız gerekli. Yani doğumuzda Metzamor Nükleer Güç Santrali var; yine, batı-güney hattında Akkuyu Nükleer Güç Santrali var; kuzey hattında da...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bulgaristan'da var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, Bulgaristan'da. Batıda Bulgaristan, kuzeyde de Ukrayna ve Rusya'da nükleer güç santralleri var yani bunun tedbirini almak için illa başımıza ikinci bir, Çernobil gibi bir felaketin gelmemesi gerekli. Yani, bu konuyla ilgili, ben burada, Enerji Bakanlığı yetkililerine, varsa Türkiye Varlık Fonu, EÜAŞ, hepsinin temsilcilerine iletmış olayım. Bu konu önemli.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamamlayalım Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Süreyi ben de görüyorum, ona göre zaten bilerek söz almadım. Onu tamamlamaya çalışıyorum şu anda.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Süreniz geçti ama... Diğer önergede... Tamam.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, işte, bulguda bilerek söz almadım ki burada tam tek seferde tamamlayalım diye.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Tamer ağabeyin sözü...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamer Bey veriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Öyle mi? Teşekkür ediyorum Vekilim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bir dakika veriyormuş ama. Yalnız “Bir dakika veriyorum.” diyor Tamer Bey.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani, bugün hep bir Adana havası esiyor toplantıda.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, tamamlayalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet.

Şimdi, diğer bir konu da şu: Burada aslında bu nükleer güç santraline sahip olmak, Rusya'nın yüzde 100'üne sahip olması, bunun yarattığı bazı sıkıntılar var. Sıkıntı şu: Doğu Akdeniz sıcak çatışma bölgesi. Türkiye'nin Mısır'la zaman zaman problemleri var, İsrail'le problemleri var, Yunanistan'la problemleri var yani Doğu Akdeniz'i ilgilendiren hatta -Güney Kıbrıs Rum kesimi de dâhil- bazı problemler var. Yine, aynı şekilde, kuzeyde Karadeniz'de de Ukrayna-Rusya'dan kaynaklı bir sıcak çatışma alanı var; Karadeniz'de mayınlar var, bu mayınları bulmaya, bertaraf etmeye çalışıyoruz ülke olarak.

Şimdi, sıkıntılardan bir tanesi şu: Biz bu enerji konusunda Rusya'ya çok fazla bağımlı olduğumuz anda, bakın, iş hangi boyuta geliyor. Şimdi, bu elimde görmüş olduğunuz belge, Rosatom'un yani Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin resmî internet sitesinden aldığım bir belge, Rosatom'un yayınladığı bir belge. Rosatom, Rusya'ya ait olan nükleer enerji şirketi, devlete ait bir şirket; bir ihale yapmış, ihalenin de konusu Akkuyu için uçak ve terör saldırısı senaryosunu ihaleye çıkarması. Bunu Rusya devlet şirketi yapıyor, Türkiye sınırları içinde bulunan bir nükleer santrale uçak ve terör saldırısı yapılmasını ihaleye çıkarıyor; konu 400 ton ağırlığında bir uçağın 150-200 metre hızla terör saldırısı olarak reaktörlere çarpması ya da 90 tondan daha ağır sivil bir uçağın kaza yaparak düşmesi ve 150-200 metre hızla bir uçağın reaktöre düşme olasılığı üzerinde çalışma yapılması.

Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti devletinin, böyle bir ihalenin, böyle bir çalışmanın tamamen merkezinde olup yani bir devlet sırrı olarak aynı zamanda tutması gerekir; bunu bilmesi gerekir, bütün inşai işleri yapılırken bu konuyla ilgili bir çalışma yapması gerekir. Ama bildiğimiz kadarıyla da Türkiye'nin şu anda Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin olduğu bölgeyi koruyabilecek bir hava savunma sistemi de yok; böyle bir durum. Yani, o kadar riskli ki, bir uçağın, bir savaş uçağının Ege'deki, Akdeniz'deki uluslararası hava sahasından, oradaki seyir hâli de, bir tatbikat esnası da dâhil olmak üzere bir anda uluslararası hava sahasından çıkıp nükleer santrale yönelmesi ile bizim Türk Silahlı Kuvvetlerine ait bir uçağın kalkıp onu vurması, indirmesi, o tehlikeyi fark etmesi arasındaki süre saniyeler ve burada bir hava savunma sistemi yok; S-400'ler çalıştırılmıyor, tamamen kilitlenmiş vaziyette ve Rusya'ya ait bir nükleer santralde bu tip kozmik bilgileri -santralin neresi zayıf, neresinin bu tip saldırılara karşı güçlendirilmesi gerekiyor, bunu- bilmeyen veya bu sürecin tam merkezinde olmayan bir durumda Türkiye Cumhuriyeti devleti, devletimiz. Bu bir zafiyet, o nedenle bu konuyla ilgili olarak da mutlaka buradan ben tüm yetkilileri uyarıyorum, bu konular çok ciddi konular ve mutlaka değerlendirilmesi gerek.

Son cümle olarak söylüyorum, aslında, en önemli konulardan bir tanesi, o da Sayın Genel Müdürün açıkladığı... Bence bu da çok kritik yani kozmik konulardan bir tanesi; benim gururla dinlediğim, detaylarını almak için de zaman zaman EÜAŞ'tan bilgi talep ettiğim bir konu. O konu da Keban HES'te yapılan, devreye alınan jeneratörle ilgili. Şimdi, jeneratör denildiği zaman -toparlıyorum-bildiğimiz bir bina jeneratörü aklı geliyor aslında; o da aslında yedek enerji üreten, elektrik üreten büyük bir sistem jeneratörü ama burada 9,2 metrelik, âdeta bir gökdelen uzunluğunda bir jeneratörden bahsediyoruz yani jeneratörün kendisi bu ve içinde devasa bir manyetik alan var: Yani şöyle ifade edeyim: Hani, Nikola Tesla'yı düşünelim, onun hep bir fotoğrafı vardır, büyük bir kürenin etrafındadır, içinden elektromanyetik dalgalar çıkar, işte bunun 9,2 metre çapında bir bütününü düşünelim. Bu, devrim niteliğinde bir teknolojik adımdır. Ben EÜAŞ'ı tebrik ediyorum; bu konuda hem Sayın Genel Müdürü, Yönetim Kurulu üyelerini ve bu prosesin, bu AR-GE'nin üretilmesinde görev alan mühendis, teknik kadro ve minicik bir emeği dahi olan herkesi tebrik ediyorum. Bu, aynı zamanda bu denetimi gerçekleştiren -kendimizi de eleştiriyoruz zaman zaman KİT Komisyonu olarak- KİT Komisyonun da gururlanacağı ve mutlaka emeğinin olduğu bir AR-GE teknoloji üretimi olmuştur. Bunu birçok kazayı araştıran birisi olarak söylüyorum; düşen Isparta uçağını, nükleer fizikçilerimizin hayatını kaybettiği kazayı araştıran bir milletvekiliyim; Muhsin Yazıcıoğlu'nun düşen helikopteriyle ilgili soru işaretleri ve karanlık konusunda araştırmalar yapan biriyim yani buna benzer bir şey yaşanmadan bu teknolojiyi üreten EÜAŞ'ı tebrik ediyorum. Lütfen, bunu üreten mühendislerinize siz de sahip çıkın; biz, hepimiz sahip çıkalım.

Emeği geçen herkese tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Sayın Kartal, buyurun.

İRFAN KARTAL (Van) – Sayın EÜAŞ Yönetimi, Sayıştay mensupları ve Bakanlık mensupları; hepiniz hoş geldiniz. Toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Benim de merak ettiğim, gerçekten, sürdürülebilir enerji olarak, hiç bitmeyen enerji kaynağı olarak, bizim bölgemizdeki -özellikle demin Sayın Gaydalı'nın da belirttiği gibi- Van Gölü havzasındaki enerji santralleri için, bunlar için izin almak kısıtlı mıdır? Nasıl oluyor, bunlara ilişkin izin şartları nedir? Bu bölgede mademki bu sürdürülebilir enerji kaynağı sonsuzdur, bu bölgedeki kısıtlamalar hakkında bir

bilgi almak istiyorum. Konu enerji olunca, tabii, bu konu da -bu konuyu tartışmak, konuşmak- aynı sürdürülebilir enerji gibi şeye kadar dayanır mı? Bu nedenle bu konunun ve bu izinlerin ölçüsünü merak ediyorum. Bununla ilgili bilgi vererseniz memnun olurum.

Önemli bir konu, stratejik bir konu enerji konusu, hatta hayati bir konudur. Bu nedenle de bizim bölgemiz için, Türkiye için, bizi dışa bağımlılıktan kurtarmak için, o bölgedeki bakir yerler de enerji üretim alanlarına dönüştürmek için ne gibi bir bilgi varsa onları da öğrenmek istiyorum.

Çalışmalarınızın hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kartal.

Buyurun Sayın Gündoğdu.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Sayın Başkanım, çok değerli üyeler, Sayın Genel Müdür, Yönetim Kurulu üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün Elektrik Üretim AŞ'yi konuşuyoruz KİT Komisyonunda. Elektrik Üretim AŞ'yi konuşurken de bazı konuları dile getirmek gerektiğini hissettim, onun için de söz aldım. Tabii, bunların başında, Elektrik Üretim AŞ yıllardır ülkede hizmet veren bir kurumumuz fakat biz 2002 yılında iktidara geldiğimizde Bulgaristan'dan elektrik alan bir ülkeydik. 2002'den sonra Bulgaristan'dan elektrik alımını ortadan kaldırdık ve kendi elektriğimizi üretmeye, son yıllarda da yenilenebilir enerji üzerinden, Türkiye'de ciddi manada rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi ve hidroelektrik ve bunun gibi diğer yenilenebilir enerjilerden de kaynak oluşturarak elektrik üretimimizi karşılamaya çalışıyoruz. Fakat her defasında bu üretimlerle ilgili "GES yapalım." "RES yapalım." efendim "HES yapalım." dediğimizde karşımıza bir grup çıkıyor ve bunların yapılmaması gerektiğini, bunların, efendim, doğaya zarar verdiğini, "Nükleer yapalım." dediğimiz zaman, nükleerin olmayacağı sürekli dile getiriyor. Bunu dile getiren, ne yazık ki bugün burada alternatif hiçbir şey konuşmadan... Evet, biz bugün burada sadece bir kurumu inceliyoruz ama bu kurum da Türkiye'nin elektrik üreten kurumu. Bu kurumun üretimine dönük "Şöyle yapılırsa daha iyi olur." denilecek bir söz söylenmiyor. Bu konuda cidden ben üzülüyorum çünkü muhalefet oturduğu zaman konuşuyor, konuşurken diyor ki: "HES yapılmasın, RES yapılmasın, GES yapılmasın, nükleer yapılmasın!" Ne yapılsın? Bu ülkenin enerjisi nereden karşılsın? Bununla ilgili kimse ortaya bir şey söylemiyor. Sadece söylediğiniz bir şey var: "Bunlar yapılmasın." Pekâlâ, bunlar yapılmasın da bu ülkenin sanayisi nasıl kalkınsın? Bunlar yapılmasın da bu ülke nasıl ilerlesin? Enerji fiyatı nasıl düşsün?

Şimdi, arkadaşımız diyor ki: "Enerji fiyatları çok yükseldi, çok zam geldi." Evet, bunu biz de görüyoruz. Biz bunlara karşı iktidar olarak diyoruz ki: "Bakın, bir projemiz var, çözüm üretiyoruz." Diyoruz ki: "Çözümümüz şu: RES yapalım, GES yapalım, HES yapalım, nükleer yapalım ve bunlarla bu enerji maliyetlerimizi düşürelim." diye yırtınıyoruz, uğraşıyoruz ama ne yazık ki karşımızda HES'e de RES'e de GES'e de, her şeye karşı çıkan bir yapı var.

Şimdi, burada konuşulması gerekli olan... Biz nükleer yapıyoruz, Akkuyu; Akkuyu eleştiriliyor; Sinop'a yapıyoruz, o eleştiriliyor. "Efendim, deprem olsa ne olur?" Bunların hepsinin tedbiri alınmasına rağmen, bunlarla ilgili tedbirler bütün sitelerde yazılmasına rağmen, bunların tekrar hâlâ burada "Deprem olduğu zaman bir önlemleri var mı?" diye konuşmamız bence beyhude konuşmalar oluyor. Onun için, bizim elektrik üretimimizi artırabilmek için neler yapmamız gerektiğine dönük konuşmalar ve eleştiriler olması lazım. Fakat ne yazık ki biz, Türkiye'nin eli kolu bağlansın, efendim, Türkiye nükleer yapmasın... Ama Avrupa'da kaç tane nükleer var? Şimdi Sayın Genel Müdürlüğümüze de soracağım bunu. Avrupa genelinde şu anda ne kadar nükleer santral var Sayın Genel Müdürüm? Onun açıklanmasını ben sizden bekliyorum.

İkincisi: Türkiye’de 2002 öncesi doğal gazdan ne kadar elektrik ürettiyorduk, şu anda ne kadar ürettiyoruz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Elektrik faturasını ödeyemeyenlerin faturasını da size göndereceğim.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) - Doğal gazdan elektrik üretimi yüzde 55’in üzerindeyken yüzde 35’e kadar düştüğünü biliyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Elektrik faturasını ödeyemeyenlerin faturasını da size göndereceğim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Yavuzılmaz, karşılıklı olmasın.

METİN GÜNDOĞDU (Ordu) – Sayın Yavuzılmaz, biz sizin sözünüzü kesmedik, lütfen sözümü kesmezseniz sevinirim.

Doğal gazdan elektrik üretimi yüzde 55’in üzerindeyken yüzde 32’ye kadar düşürdük, Allah’ın izniyle daha da düşecek. Bunun haricinde, GES’lerle, RES’lerle Türkiye’nin sanayisini desteklemeye çalışıyoruz, nükleer enerjiyle bunu yapmaya çalışıyoruz. Bunlarla ilgili, Avrupa’da ne kadar diye sordum Sayın Genel Müdüre. 2002 öncesi enerji ithalatımız ne kadardı, ne kadar enerji alıyorduk? Şu anda enerji ithalatımız var mı? Bunlarla ilgili cevap vermenizi rica ediyorum.

Bir de burada, bizim, nükleerin karşısında, efendime söyleyeyim, GES’in, RES’in karşısında farklı üretim yapabileceğimiz neler var? Çünkü hepsine karşı çıkılıyor; HES’e karşı çıkılıyor, nükleere karşı çıkılıyor. Bunun bir alternatifi var mı? Başka bir alternatif var mı? Bu maliyetleri nasıl düşüreceğiz? Maliyetlerin düşmesi için yapılması gerekli olan, çözüm nedir? Kısaca bahsederseniz sevinirim.

Ben tekrar teşekkür ediyorum. Çünkü bu ülkedeki en önemli sorunlardan biri olarak sanayinin gelişmesi gerekirken, sanayiye büyütmemiz gerekirken, sanayinin can damarı olan elektrik üretiminin maliyetini düşürmemiz gerekirken, burada birilerinin maliyeti sürekli yükseltecek hamlelerle bu ülkeye zarar vermesinin de konuşulması gerektiğini düşündüğüm için söz aldım.

Tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gündoğdu.

Buyurun Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm size ve yönetiminize öncelikle hayırlı günler diliyor, faaliyetlerinizde de başarılar diliyorum.

Ben, sözlerime bir anı ile başlamak istiyorum. Anı sahibi Doçent Doktor Sadrettin Alpan, aynı zamanda Türkiye Atom Enerjisi Kurumu üyesi. 1960 yılında, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu üyesi olduğunu ve ilk anısını Küçükçekmece’de kurulan Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkeziyle ilgili, Başbakanlıkta yapılan bir toplantı sırasında yaşadıklarını daha sonra ileride kitaplaştırdığı bir kitabına nakletmiş. Toplantıda, Başbakanlıkta yapılan bu toplantıda, Başbakanlık Müsteşarı Alparslan Türkeş aynı zamanda Komisyona Başkanlık yapıyor. Toplantıda Küçükçekmece’de yapılması planlanan nükleer güç santraliyle ilgili bir tartışma yaşanıyor. Bu Küçükçekmece’deki nükleer güç santrali aynı zamanda, o dönem, 1960 yıllarında 1 megavat olarak planlanıyor. “Bu nükleer güç santraline acaba ne isim verelim?” diye bir tartışma yaşanırken Doçent Doktor Sadrettin Alpan Beyefendi, bu santralin ismine Mustafa Kemal Atatürk’ün isminin verilmesinin iyi olacağı ifade ediyor, bunun üzerine de toplantıya Başkanlık yapan merhum Alparslan Türkeş “Arkadaşlar 1 megavatlık nükleer güç santraline Mustafa Kemal Atatürk’ün isminin verilmesi konusunda şöyle bir tavsiyem var.” diyor. “İnşallah, ileride

Türkiye daha büyük bir nükleer güç santrali yapar -örneğin 300 megavat büyüklüğünde- oraya Mustafa Kemal Atatürk'ün ismini veririz.” diyor. “Yani bu, deneme amacıyla yapılan küçük, 1 megavatlık bir nükleer güç santrali, buraya cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün adının verilmesi uygun olmaz, ileride daha büyük bir tesiste inşallah Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ismini yaşatırız.”

Bu anıyı neden anlattım: Türkiye'nin nükleer güç hedefine ulaşma yönünde neredeyse elli yıllık, yarım asrı aşan bir hikâyesi var. Milliyetçi Hareket Partisi de kurucusu merhum Alparslan Türkeş'in bu konuyla ilgili yakın çalışmalarından dolayı bu alana her zaman önem ve ehemmiyet vermiştir. Bizler de Türkiye'nin bu güce bir an önce ulaşması için siyaseten bir mücadelenin içerisinde gelen aynı zamanda bir siyasi partiyiz. Ben, hafta sonu, cumartesi günü Türkiye'nin çok önemli bir projesi olduğuna inandığım Akkuyu'daki nükleer güç santralini ziyaret ettim. Nükleer alanda teknik destek hizmeti veren bir şirketimizin davetlisi olarak kamuya bağlı bir şirketimizin, NÜTED AŞ'nin davetlisi olarak Akkuyu'da yapılan santrali ziyaret ettik. Bu santral ziyaretinde aynı zamanda Türk Dünyası Mühendisler ve Mimarlar Birliğinden de çok saygın bilim insanları bizlere eşlik ettiler. Kırgızistan'dan gelen, Özbekistan'dan gelen alanında uzman insanlar da Türkiye'nin bu güce erişimi noktasında duymuş oldukları heyecanı bizlerle paylaşmak ve aynı zamanda kendi ülkelerinde de ileride bu projeye ev sahipliği yapmak için “Acaba Türkiye'den bir tecrübe transferi edebilir miyiz?” noktasında da nükleer güç santralinde çeşitli soruları oldu.

Şimdi, öncelikle, şunu ifade edeyim: Gerçekten ülkemiz için önemli ve değerli bir proje, biraz önce de ifade ettim, yarım asırlık bir hikâyesi olan bir proje. Bu projeye Türkiye'nin erişmemesi için, Türkiye'nin nükleer lige çıkmaması için ülkemiz, hem içeride hem dışarıda çok yoğun baskılar yaşadı. Ancak bu baskıların neticesinde Türkiye, önündeki barikatları birer birer aşarak Allah'ın izniyle hikâyenin sonuna doğru süreci getirdi.

Bir kere şu konuda ben bir yanılgı içinde olduğumuzu düşünüyorum. Türkiye'nin sanki bu santrali kurmak için önünde onlarca alternatifi vardı ve bu alternatiflerin hiçbirini oturup masada değerlendirmede ve direkt gitti Ruslarla bu santrali yapmak için bir anlaşma imzaladığı gibi bir algı var. Aslında, nükleer gücü, bu teknolojiyi elinde bulunduran ülkelerin hiçbirisi Türkiye'nin bu teknolojiye sahip olmasını hiçbir zaman istemediler, zaten Türkiye'deki bu nükleer santraldeki gecikmenin asıl sebebi de bu. Ancak bu olayda bizlere bu bilgi, tecrübe transferini, tıpkı 70'li yıllarda demir çelik sektöründe bilgisini, tecrübesini bizlerle paylaşan yine Ruslar oldu. Ruslarla yapmış olduğumuz anlaşmayı biraz önce arkadaşımız ifade etti, basına da çeşitli şekillerde bu yansıdı ancak benim burada özellikle altını çizmek istediğim nokta şurası: Biz bu transferi veya bu gücü elde etmek için onlarca seçenek içerisinde Rusların bize sunmuş olduğu seçeneği alıp gündemimize taşımadık. Burası bence önemli ve değerli bir alan. İşe bu noktadan baktığımız zaman Ruslarla yapmış olduğumuz bu anlaşmanın ne kadar kıymetli bir anlaşma olduğunu çok net bir şekilde görebiliriz.

Sahada şunları gördüm, onları da sizlerle paylaşmak istiyorum: Bir kere, şu an dünya üzerinde devam eden en büyük nükleer güç santrali inşaatının Akkuyu'da olduğunu oradaki yetkili arkadaşlarımızdan öğrenmiş bulundum. Yaklaşık 20 binin üzerinde insanın çalıştığını, ki bunların büyük bir kısmının da Türk mühendis ve teknik adamları olduğunu görmek de ayrıca beni mutlu etti. 4 reaktör olarak planlanan ve yapımına başlanan nükleer güç santralinin ilk reaktörünün neredeyse bitme noktasına geldiğini de yine gidip orada yakinen görme şansına eriştim. Tamamlandığı zaman -hepinizin bildiği gibi- yaklaşık 2 Atatürk Barajı'nın sağlamış olduğu enerjiyi tek başına karşılayacağını oradaki yetkili arkadaşlarımız bizlere söylediler. Nükleer güç santralini, aynı zamanda, ben bir laboratuvar olarak gördüm. Bu laboratuvarda bizim binlerce mühendis ve teknik insanımız, aynı zamanda, bu teknolojinin çözülmesiyle ilgili de şu an sahada çalışıyorlar ve o mühendis arkadaşlarımız inşallah, Türkiye'yi

önümüzdeki süreçte yeni nükleer santrallerin yapımında başka bir ülkeye bağımlı olmadan, kendi yerli imkânlarımızla, kendi insan gücümüzle, kendi mühendis gücümüzle bu coğrafyada yeni güç santrallerini yapacaktır diyorum.

Tabii, bunu küçümseyen arkadaşlarımız var, o küçümseyen arkadaşlarımız... Hatırlarsanız, 2018 yılında derin denizlerde sondaj faaliyetlerinde “Türkiye artık bu işi ben kendim yapacağım.” dediği zaman da bu insanlar veya bu odaklar “Türkiye bu işi yapamaz.” dediler. Ancak Türkiye hiç bunlara aldırış etmeden kendi yerli mühendisleriyle, kendi insan gücüyle, bu teknolojiye ve bu birikime sahip insan gücüyle Karadeniz’de neler yaptığını tüm dünyaya gösterdi. Burada da, nükleer santraldeki bu tecrübe transferinde de mühendislerimize güveniyoruz; inşallah, onların çok hızlı bir şekilde bu teknolojinin çözülmesi ve yerli kaynaklarla ileride Türkiye’nin diğer hedeflere ulaşması noktasında Türkiye’yi önemli bir noktaya götüreceklerine inanıyorum.

Burayla ilgili basına da yansıyan, bazı siyasetçilerin de konuştuğu çok farklı eleştiriler vardı. Bu eleştirileri yapan arkadaşlarımıza aslında ben orada yapmış olduğum bir paylaşımda da söyledim, Deniz Bey’e de ben tavsiye ederim, Mersin Akkuyu Nükleer Santrali’ni ziyaret edip aklına takılan soruları bir bir oradaki teknik insanlara gerek Rus mühendislere ve gerekse dünyanın birçok yerinden gelen mühendisler var orada, bizim kendi mühendislerimiz de var, onlara sorması noktasında ben ayrıca böyle bir tavsiyede de davette de bulunuyorum çünkü çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Ben oraya gittikten sonra o tesisin denetimiyle ilgili... Fransız Assytem ve “TÜV Austria” diye bir denetim firması var, onların işin içerisinde olduğunu, dolayısıyla, kalıp çakılmadan önce veya kalıp çakıldıktan hemen sonra Fransız firmadan ve TÜV’den yetkili arkadaşlar gelip “Evet, arkadaşlar, kalıbı düzgün çakmışsınız, demiri bağlayabilirsiniz.” “Demiri düzgün bağlamışsınız, betonu dökebilirsiniz.” diye böyle, uluslararası enerji alanında da etkinliğini ispat etmiş bir denetim şirketi tarafından denetlenen bir yapı Akkuyu. Bunun yanında, Türkiye’den de bir denetim kuruluşu var bu süreci yakinen takip eden, tamamen bizim kendi insanlarımızdan oluşan “NÜTED AŞ” diye bir firma, denetim ve destek hizmeti veriyor. Bu arkadaşlarımız bir yıl içerisinde kendilerini denetimde, teknik destek noktasında öyle bir noktaya getirmişler ki önümüzdeki günlerde Rusya’nın Mısır’da yapmayı planladığı bir nükleer güç santrali var. Bu nükleer güç santralinin denetimi noktasında NÜTED AŞ, Mısır’a gidip Mısır Devleti’ne veya Mısır Enerji Bakanlığı yetkililerine “Sizin yapacağınız nükleer güç santralinin denetimini de biz yapabiliriz. Biz, Türkiye’de bu işi yaptık dolayısıyla bir tecrübe sahibi de olduk. İsterseniz buradaki yapacağınız nükleer güç santralinin denetimini de biz yapabiliriz.” diyecekler.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Vekilim, bu şirketler Fukuşima’da da vardı. Burada sorun bir kaza olduğunda...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Deniz Bey, ben teknik olarak olaya yaklaşımınıza saygı duymakla beraber dünyada 437 tane nükleer santral var yani bu kıyamet bizim başımıza mı kopacak? Biz, bu güce erişmek istediğimiz zaman mı biraz önce saymış olduğunuz senaryoların hepsinin birbirini tetikleyip kötü bir senaryoya karşı karşıya kalacağız? Elbette bir mühendis olarak sizin “Gerekli önlemler alınması gerekiyor.” demeniz kadar doğal bir şey yok ama dünyada bu santral sadece bizde yok; Amerika Birleşik Devletleri’nde yüzlerce var, Fransa’da var, Güney Kore’de var ve her ne hikmetse Cumhurbaşkanının da ara ara söylediği “Dünya 5’ten büyüktür.” dediği o 5 ülkenin elinde olan bir güç bu ve hiç kimseyle paylaşmak istemiyorlar, dünyada 6’nı bir ülkenin bu...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sözleşmeyi okudunuz mu? Sözleşme diğerlerinden de şu yönden farklı, çünkü diyor ki: Kullanılmış yakıt ve radyoaktif yakıt yönetimi kısmını bile Rusya yapıyor, kullanılmış yakıtını bile götürüyor. Sebebi şu: İşte bizim tam da bahsettiğimiz nükleer araştırmaları yapamamız için.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Karşılıklı konuşmadan... Buyurun Sayın Vekilim, devam edin.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şimdi, Sayın Başkanım, Türkiye için de önemli bir konu olduğu için tartışma değil, Deniz Bey de ufuk açıcı bir taraftan olaya bakıyor, Deniz Bey’in söylediğine de saygı duyuyorum. Bakın, mesela Türkiye Büyük Millet Meclisinde şu tartışmayı biz çok duyduk: “Nükleer atıklar ne olacak, nerede saklanacak?” İşte Deniz Bey ifade etti, Rusya zaten bu atığı bize bırakmayacak, alıp kendi ülkesine götürecektir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O, atık değil işte.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Atıkla beraber, sizin söylediğiniz o zenginleştirilmiş kısmı da alıp götüreceklerini ifade ediyorlar. Atığın depolanmasıyla ilgili de Bakanlığımızın yapmış olduğu çalışmalar var. Dünyada bu nasıl depolanıyorsa, hangi teknolojiyle depolanıyorsa biz de Türkiye’de o standartlarda bir depolamaya...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm yazılı ve sözlü olarak da zaten bu değinilen konulara, sorulan sorulara cevap verecektir.

Buyurun, devam edin Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ben, bu güce Türkiye’nin ulaşıyor olmasını çok önemsiyorum ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir nükleer güç santraliyle değil, birden fazlasını yaparak özellikle elektrikte dışa bağımlı olmama noktasında önemli bir adım atacağını, önemli bir eşiği daha atlayacağını düşünüyorum. Bu, kaynak çeşitliliğimizi artırma noktasında çok önemli bir adım. Aynı zamanda yenilenebilir enerji kaynaklarda Türkiye’nin geldiği nokta çok iyi; yüzde 50 gibi bir orana geldik ama geri kalan diğer yüzde 50 hâlâ doğal gaz ve kömür, dolayısıyla ithal ettiğimiz ürünlerden elde ettiğimiz bir enerjiden bahsediyoruz. Bu enerjinin hem kaynak çeşitliliği hem de Türkiye’yi enerjide dışa bağımlılıktan kurtarma noktasında önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Bu, yine savunma sanayisinde elde etmiş olduğumuz yeniliklerin nükleer endüstri alanında da oluşabileceğini, Türkiye’nin böyle bir potansiyelinin olduğunu, bu birikime heyecanla yaklaşan mühendislerimizin, teknik insanlarımızın olduğunu da sahada görmüş olmamız yine istikametimizin doğru olduğunu bir kere daha bize göstermiş bulunuyor.

Yine, Sayın Milletvekilime cevap olsun diye değil ama ben sahada gördüm bunu. Bu tesisin savunulmasıyla ilgili veya güvenliğiyle ilgili, dış güvenliğiyle ilgili özellikle Millî Savunma Bakanlığımızın hem havadan hem karadan hem de denizden çok önemli bir çalışmanın içerisinde olduğu bilgisini yine oradaki arkadaşlarımızdan aldım. Orta menzil hava savunma sistemlerinin bu tesisin etrafında çok yakın bir zamanda kurulacağını, denizden gelecek bir tehdide karşı Deniz Kuvvetlerimizin özellikle o alanda ve o alanın korunmasıyla ilgili yine bir çalışmanın içerisinde olduğunu ve aynı zamanda bir komando taburumuzun da sürekli o tesisin etrafında 7/24 esasıyla oranın güvenliğini sağlayacağı noktasında da yine önemli bir çalışma var. Bunu da sizlerle paylaşmak istiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Üç yıldır uğraşıyoruz, gecikiliyor diye söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, Sayın Kaşıkçı devam edelim ve toparlayalım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, toparlıyorum.

Ben, nükleer güç santraliyle ilgili inşallah önümüzdeki günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisinde de gidip, yapmış olduğumuz gözlemlerle ilgili bir konuşma yapacağım.

Ben, bu santral mevzusunu bitirip size, aynı zamanda, bir konu için teşekkür etmek istiyorum. Biz, EÜAŞ'a bağlı hidroelektrik santrallerin kontrol sistemleriyle ilgili "EOS" dediğimiz bir sistemi geliştirdik. Bilmiyorum ben, katılmadığım dönemde bu konuyla ilgili söz alan sayın milletvekilimiz muhakkak olmuştur. Kurumu da ziyaret ettim, siz bizleri orada da bilgilendirdiniz. Gerçekten, Türkiye'nin kontrol sistemleriyle ilgili dışa bağımlı olduğu bir alanı, siz tamamen yerleştirmek üzerine yoğun bir çalışma yapıyorsunuz. Bu kontrol sistemlerini yani EÜAŞ mühendisleri tarafından geliştirilen ve sizin de şahsınızın çok büyük katkınızın olduğunu bildiğim bu sistemi, en son Kepez'deki bir hidroelektrik santrale yerleştirdiniz.

Keban'la ilgili bir çalışmanız vardı; o ne oldu? Onu sormak istiyorum. Bir de kurumda da söyledim, burada da tutanaklara girmesi için tekrar ifade etmek istiyorum. Sadece, bizim hidroelektrik santrallerinin kontrol sistemlerine yönelik bir çalışma değil elbette bu, siz de sunumunuzda da belirtmişsiniz. Aynı zamanda, birçok ağır sanayi tesisinin de üretmiş olduğunuz bu EOS sistemiyle kontrol sistemlerinin yönetilebileceğini biliyoruz. O yüzden, Sayın Genel Müdürüm, Türk mühendisleri tarafından sizlerin AR-GE'sinde üretilen bu sistemin bir an önce EÜAŞ'tan ayrılıp başlı başına bir kurum olarak değerlendirilmesi ve bunu muhakkak suretle iç pazarımızda, sadece hidroelektrik santrallerimize değil; demir çelik fabrikalarımızda, diğer ağır sanayi fabrikalarımızın hemen hemen hepsinde bu sistemin yerleştirilmesini sağlamamız lazım. Aynı zamanda, kurumumuza ekonomik olarak da bir katkı sunacaktır bu sistemin pazarlanması. Çünkü siz bu sistemi geliştirdiniz ama çok pazarlama mantığıyla yaklaşmıyorsunuz anladığım kadarıyla, "Sadece bizim kendi hidroelektrik santrallerimizin kontrol sistemlerini yerleştirin." diyorsunuz. Ancak, bunun daha ötesinde, Türkiye'de çok önemli sanayi tesisleri var, onların da yerleştirilmesiyle ilgili bir faaliyet olur. O yüzden bunu ne yapıp ne edip bizim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir "alt şirket" diyorsunuz değil mi?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – ...bir alt şirketle destekleyip -Sayın Milletvekilinin de söylediği gibi-Enerji Bakanlığından buna önemli bir bütçe ayrılarak, bunu, bu isim altında markalaştırıp pazarda bu yabancı markaların bir şekilde önüne geçmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Siz, burada, sunumunuzda uzun uzun anlattınız. Aslında, bu yerleştirmenin şöyle bir katkısı da var bize. İşte, bu Rusya-Ukrayna mücadelesinde en fazla gördüğümüz hadiselerden biri de siber saldırılar. Bizim, kendi hidroelektrik santrallerimizde siz bir nevi dış kaynaklı bu siber saldırılara karşı bir koruma duvarı oluşturmuşsunuz. Bunu, hidroelektrik santrallerimizin bir kısmında yaptık. Sayın Genel Müdürüm, buna destek verin, bizler de elimizden gelen katkıyı yapalım; bunu Türk sanayicisiyle de tanıştıralım. Onlar da kendi fabrikalarını, üretim tesislerini bu yabancı markaların boyunduruğundan bir şekilde kurtarıp kendi öz mühendislerimiz tarafından yapılan bu kontrol sistemleri mekanizmasıyla donatsınlar, onlar da kendilerini bu tür siber saldırılara karşı daha korunaklı bir hâle getsinler diye düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toparlayalım Sayın Kaşıkçı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Bu sistemin yerleşmesi adına vermiş olduğunuz çabalardan dolayı şahsınıza ve bu ürünün hayata geçmesinde emeği olan tüm mühendis arkadaşlarımıza ben de Sayın Milletvekilim gibi tekrardan teşekkür ediyorum; Allah, onlardan razı olsun.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Çok sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaşıkçı.

Buyurun Sayın Durmuşoğlu.

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, EÜAŞ'ın çok Değerli Genel Müdürü, Yönetim Kurulu üyeleri, Sayıştayımızın çok değerli temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşlarından gelen çok değerli temsilciler; ben de öncelikle toplantımızın hayırlara vesile olmasını ve verimli geçmesini diliyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, burada, ülkemizin en önemli kuruluşlarından biri olan Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ)'ın 2019-2020 yılı hesaplarının görüşmelerini yapmak üzere toplanmış bulunuyoruz.

Ülkemizin büyüme ve kalkınmasında ihtiyaç duyulan elektrik enerjisini, ülke kaynaklarını verimli bir şekilde kullanarak güvenilir, ekonomik, kaliteli, çevreye duyarlı ve kârlı şekilde kamu yararını gözeterek üreten ve satış faaliyetinde bulunan EÜAŞ kurumumuzu desteklediğimizi ve her zaman yanlarında olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Ülkelerin enerji ihtiyacı; nüfus, sosyal ve ekonomik gelişme düzeyi, sanayileşme, kentleşme, teknolojik gelişmişlik gibi birçok sosyoekonomik faktöre bağlı olarak şekillenmektedir. Kalkınmanın en önemli gelirlerinden biri olan elektrik enerjisinin, zamanında, kaliteli ve yeterli miktarda, ekonomik şartlar ve çevre etkileri de dikkate alınarak temini büyük önem taşımaktadır. Elektrik enerjisi üretiminde kullanılan kaynakların sınırlı olması sebebiyle, bu kaynakların kullanımı gelecek kuşakların dünyasını belirleyeceği gibi, bunların sınırsız ve sorumsuz kullanımının geleceğe olumsuz etki yapacağı da muhakkaktır.

Birçok savaşın sebebi olan enerjiye ulaşma çabaları, ülkeleri bu konuda çözüm bulmaya itmiştir. Elektrik enerjisindeki bu dışa bağımlılığı azaltmak için kendi öz kaynaklarımızın kullanıldığı santrallerin kurulması gerekliliği görülmektedir. Bu düşünceden hareketle kömür, hidroelektrik, nükleer, rüzgâr, güneş, jeotermal ve biyokütleden elektrik enerjisi üretimine ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yapılmakta olan Mersin Akkuyu Nükleer Enerji Santralının de bir an önce bitirilmesini temenni ediyorum. Bu yüzden ülkemizin hem bugününü hem de geleceğini dikkate alan milli ve yerli kaynaklara dayalı bir enerji politikası oluşturma ve tercihleri buna göre yapma zorunluluğumuz bulunmaktadır.

Bu anlamda, enerji talebinin zamanında ve kesintisiz olarak karşılanabilmesini teminen EÜAŞ kurumumuzun yeni vizyonlarla çalışmalarını sürdüreceğine, gelişen dünya şartlarında ülke değerlerimize katkı sağlayacağına yürekten inanmaktayım. Büyüyen ve gelişen ülkemizin yeni hedeflerine ulaşmasında EÜAŞ'ın yapacağı projelere destek verdiğimiz bir kez daha yinelemek istiyorum.

Enerjiyle ilgili çalışmalarda emeği geçen tüm çalışanlarınızı yürekten sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Toplantımızın yeniden hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Durmuşoğlu.

Sayın Erdoğan, buyurun.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; öncelikle, tabii, bazı milletvekillerimizin değerlendirmeleri oldu; hemen hemen hiçbirine katılmasak dahi, siyasi bir değerlendirmedir ve gayet sakin, hoşgörüyü, eksik bulduğumuz bu değerlendirmeleri dinledik. Sadece şunu söyleyeyim: 2002 yılıyla ilgili sürekli referans gösterme çabası var. 2002 yılında iktidarda olan partinin milletvekillerinin bu tespitlere cevap vermesini daha doğru buluyoruz, bildiğim kadarıyla, muhalefette şu an 2002 yılında iktidarda olan bir partinin milletvekili yok.

Enerjiyle ilgili söylenecek birçok şey var ama kendisiyle çok gurur duyduğumuz milletvekillerimiz, Deniz Milletvekilimiz teknik tespitlerde bulundu; haklı tespitler. Bunun sonuçlarını zaten şu an yaşadığımız enerji krizinde, enerji fiyat krizinde görüyoruz ki bu fiyat artışları bile yeterli olmayacak ve Türkiye ekonomisini tıkayacak bir noktaya gelecek. Burada da uluslararası gelişmeleri sadece

sebepe göstermek yetmez çünkü ülkemizde uluslararası fiyat yükselmelerinin çok daha üzerinde fiyat yükselmeleri var ama benim için önemli olan konu -dün anlatmaya çalıştığım- KİT Komisyonunun görev yapma biçimiyle ilgili ve burada da haksız alınganlıklara sebep olan konunun belgesini getirdim bugün size. Elimde 03/08/2006 tarihli Adalet Bakanlığının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına yazdığı bir yazı var. Yazı, dönemin Adalet Müsteşarı Fahri Kasırğa imzalı. Fahri Kasırğa, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisinde Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamına giren işlerde, dün aynen benim söylediğim gibi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 279'uncu maddesi yani denetimden sorumlu kamu görevlilerinin sorumluluğunu, aynen yine benim söylediğim gibi buradaki milletvekillerinin bu denetim görevi itibarıyla kamu görevlisi olduğunu ve bu kamu görevlilerinin dün bahsettiğim 279'uncu maddeye göre suç işlenmesi şüphesi duydukları bütün işlemlerde cumhuriyet savcılığına ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158'inci maddesine göre ihbar yükümlülüğünün olduğunu bildiriyor. Ben bunu dün size -heyet hâlinde çalışıyoruz- hatırlatırken işte "Tehdit mi ediyorsun?" Herhâlde, sanıyorum, Fahri Kasırğa sizi tehdit etmiyordur. Burada, milletvekillerinin bildirdiği konuda, Komisyon Başkanlığının gecikme göstermeksizin... Son paragrafını okuyorum ben size diyor ki: "Bu itibarla, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda görev alan milletvekillerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca kamu görevlisi sayılmaları nedeniyle, aynı Kanun'un 279'uncu maddesi uyarınca denetim kapsamına giren kuruluşların faaliyet ve işlemlerinde kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini görevleriyle bağlantılı olarak öğrendiklerinde ve keyfiyeti, yetkili makam olarak Komisyon Başkanlığına bildirebilecekleri ve Komisyon Başkanının yapılan bu ihbarın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 152'nci maddesinin (4)'üncü fıkrası uyarınca gecikmeksizin ilgili cumhuriyet başsavcılığına göndermesi gerektiği düşünülmektedir. Bilgilerinize arz ederim. Fahri Kasırğa, Hâkim, Bakan adına, Müsteşar." Ben sadece bu hususun bilinmesini istedim. Bu, önemli bir konu. Yani hiç kimseyi tehdit falan amacıyla söylemiyorum. Biz burada bu ülkenin çok önemli bütçesini oluşturan kamu iktisadi teşebbüsleri üzerine konuşuyoruz.

EÜAŞ'a gelince, tabii, birincisi, Sayın Genel Müdürden rica ettim, bu Afşin-Elbistan meselesi var. Biliyorsunuz burada bir toprak kayması yaşandı ve bu toprak kaymasında 11 canın bildiğim kadarıyla hâlâ cenazelerine ulaşılamadı. Bu toprak kayması sırasında üniversitelerin raporu var, ilgili şirket var, EÜAŞ yetkilileri var ve bu çok ağır bir sonuç doğurdu bizim için, bir bölgedeki kömür madenlerini kaybetmiş olduk çünkü artık o toprak kaymasından sonra da çalışmak mümkün olmadığı için santraller arası kömür nakli gerekmekte ve bu, Türkiye'ye milyarlarca liralık zarar verdi. Şimdi, buradaki sorumluluklar üzerine neler yapıldı şirketle ilgili, kamu görevlileriyle ilgili, gözetleme ve denetlemeyle ilgili? Çünkü oradaki üniversite raporunda oradaki kazı çalışmasının eğiminin toprak özellikleri dolayısıyla çok uygun olmadığı ve bir heyelanın bu yüzden meydana geldiği bildiriliyor. Son durum nedir? Mahkemeler nedir? Şirketle olan ilişkiler nedir?

Artı, bu santraller arası nakillerde çok büyük bir kaybımız var ve bizim önemli bir santralimiz ne yazık ki çok düşük verimlilikte çalışıyor. Sebebi şu, kabaca söyleyeyim: 1.000 ila 1.300 kalori civarında bir kömür gelmesi gerekiyor buraya. Düşük kalori geldiğinde fazlaca yakıt kullanılıyor tüketmek için, yüksek kalorili gelince de kazanları patlatıyor ve sürekli arıza var burada, verimlilik çok düşük. Yani Türkiye için çok kıymetli, enerjiye çok ihtiyaç olduğu ve özel sektörden de çoğu zaman fahiş fiyatla aldığımız bir dönemde kamunun bu santralindeki verim düşüklüğünün sebebi özellikle iletilen kömür kalitesinin düşük olması. Tabii, bu iletilen kömür kalitesi bir özel sektör taşeronluğunda yapılıyor. Özel sektör fiyatlandırması üzerinde de Sayıştayın sorun tespit ettiğini anlıyorum. Ancak yine söylüyorum, tabii, bu sorun tespitlerinde ben Sayıştay denetçilerine ön yargılı olarak güvenirim her

zaman, doğru işler yaptığını ve siyasetten etkilenmediklerini düşünürüm. Böyle bir tespitleri var ama Afşin-Elbistan'daki durum çok büyük bir kamu zararı. Sonucunun ne olduğunu tam bilemiyorum. O konuda Merak ediyorum. Çayırhan'da benzer bir sorun var, Çayırhan'daki ilgili imtiyaz sahibi şirkette.

Bazı ihaleleri Kamu İhale Kanunu'nun 3-o maddesine göre yapıyorsunuz ve TEMSAN şirketine veriyorsunuz. TEMSAN şirketinin bir tür Truva atına dönüşme riski var mı? TEMSAN, aldığı işleri ihalesiz olarak özel sektöre yaptırıyorsa bunun sebebi nedir? Bu şekilde araya bir aracı şirket koyduktan sonra yine aynı ihale mevzuatına tabi olması gereken bir işin ihalesiz yaptırılması söz konusudur mudur? Böyle bir şey olursa -gelecek için söyleyeyim, şu gün belki teftiş kurulu yok ortada ama- bunların soruşturmasında direkt şunu soracaklardır: "Neden doğrudan vermediniz de araya böyle bir aracı koydunuz?" Eski bürokrat olarak söylüyorum, asla tehdit etmiyorum, sadece hatırlatıyorum çünkü ben bunları sordum zamanında. O zaman şu cevabı da hazırlamanız gerekiyor: "Şu sebeplerden dolayı TEMSAN'a verdik." O zaman da "Aynı işi siz Kamu İhale Kanunu'na veya istisna maddesiyle kendi yönetmeliğinize tabi yapabilir miydiniz?" soruları zor sorular olabilir sizin için.

Bazı ihalelerin iptaliyle ilgili sorunlar var. İhale iptal olur, hiçbir sıkıntı yok ama ihale iptalinin sebeplerinin aynı olması gerekir. Diyelim ki 10 tane ihale var, şöyle düşünmemesi lazım "Ya, bunu beğenmediğimiz firma kazandı diye iptal ettiler." diye düşünmemesi için bir standart uygulaması gerekiyor. Onun için, böyle objektif bir denetçi geldiğinde bakacak "Ya, burada niye iptal etmediniz?" sorusuna cevap verilemezse bürokratlar için bence sıkıntı doğar. Bunları şu an biz bilmediğimiz için bir şey demiyorum; sadece kamudaki bize bildirilen raporlardan, özet işlerden söylüyorum.

İstanbul Doğalgaz Çevrim Santrali'nde çok büyük bir kapasite kaybı var, bunun sebebi nedir? Yine söylüyorum: Kamu santrallerinin bir düzenleyici niteliği vardı; çok önemli bir kısmı elimizden çıkarıldı, o ayrı bir konu. Onların özelleştirilmesi, özelleştirilmesindeki fiyatlandırmalar, bunlar ayrı başlıklar altında, özelleştirmeye ilgili konularda değerlendirilecek ama kamunun, enerji üretiminde sadece denetleyici kuruluş olmamasının, aynı zamanda düzenleyici kuruluş olmasının önemli bir aksesuarı, önemli bir silahı kendi enerji üretim santralleridir. Bunların çok büyük bir kısmı elimizden çıkarıldığı için de şu an sadece teknik düzenlemelerle yapıyoruz ve Türkiye'nin enerjisi, Türkiye ekonomisi için en önemli girdilerden biri. Sürdürülebilir olması lazım, ulaşılabilir olması lazım, her şeyden önce de ucuz kaynak olması lazım.

Şöyle bir yanlış anlaşılma var Türkiye'de: "Çevreyi kirlletmeden enerji üretimi yapamayız." Her kim ki "çevre" diyorsa "Bunların alternatifi yok." ve "Enerji üretimine karşılar..." Bunlar böyle acayip ezberden, "tweet"leşmiş, sloganlaşmış, içeriksiz, bilgisiz sözler. Bunu merak ediyorsanız temiz enerji üreten başka ülkelere bakmak lazım. Doğayı korumak çok önemlidir ama bunun dışında temiz enerjinin bizim için stratejik bir önemi vardır. Almanya'nın bu kadar güneş enerjisine düşkünlüğü... Elbette ki çevre kaygıları vardır ama aynı zamanda Rusya'ya bağımlılıklarını düşürmek için de yapıyorlar.

Şu an enerji bizim millî güvenlik sorunumuzun bir parçası, Ukrayna savaşında bunu gördük zaten. Bir ülkeye aşırı bir şekilde bağlı olmak, bizim bağımsızlığımızın önündeki en büyük engel. Yani bir ülkeyle en ufak bir sorun yaşadığımızda bu, bizi soğuktan donduracak veya ekonomimizi kilitleyecek bir hâle getiriyorsa işte o ülkelerle ilgili stratejik gücümüzü düşünmemiz lazım; onun için, enerjinin çeşitlendirilmesi çok daha önemli.

Enerjinin çeşitlendirilmesi iyi bir uluslararası ilişkiler sistemine dayanır. Bizim paktlar arasında sürekli gidip gelen bir ülke... Çünkü biz bir NATO ülkesiyiz ama bulunduğumuz coğrafyada Orta Doğu'nun, Rusların ve İran'ın çok büyük önemi var; onun için, iyi bir dış politikanın sonucu enerjidir,

iyi bir enerji politikası da dış politikadaki temel belirleyicilerden biridir. Onun için, burada, özellikle böylesine bir teknik Komisyonda sloganik konuşmalarla “Ya, bizim nükleer enerjimiz olsun, şu olsun, bu olsun...”

Nükleer enerji seçerken seçim yönteminiz nedir? Niye tek kaynaktan seçtik mesela biz? Ruslardan enerji alımı yaparken teknolojik şartlar -Fransa vardı, Japonya vardı- bize sağlanan şartlar, yakıt tüketimi, onlarca başlık varken niye bu gizlilik? Niye tek kaynaktan seçim? Bunların hepsi meşru sorular. Bunların hiçbiri bu ülkeyi sevmeyen, işte, enerji üretmeyen, efendim, her şeye karşı çıkan insanların sorusu değil. Eğer bunları biz olgun bir şekilde konuşuyor olabilseydik, demokratik bir iletişim kanalı aramızda olabilseydi -hepimiz bu ülkenin vatandaşıyız, hiç kimse bu ülkenin haini falan değil- eminim bundan çok daha olumlu bir sonuç çıkacaktı, eminim Türkiye Cumhuriyeti’nin pazarlık gücü de bu şekilde artacaktı. Ama gücü bir şekilde ele geçirenlerin veya geçiremeyenlerin karşdakini her işlemde ihanetle suçlaması, bence bu ülkeye yapılacak en büyük ihanet, bunu kim yapıyorsa, bunu bir adres göstererek de söylemiyorum. Ama geldiğimiz noktada, arkadaşlar, şu hâlimize bir bakın, çok büyük bir ekonomik kriz yaşıyoruz; daha da derinleşecek, yaz aylarında daha da derinleşecek. Bunu daha başında söylediğimizde “Siz felaket tellalısınız.” falan demişlerdi. Şunu çok net söylüyorum yani Türkiye bir döviz krizine hızla gidiyor. Bu enerji fiyatlarını taşımak mümkün değil. EÜAŞ’a, TETAŞ’a veya TEİAŞ’a bunu taşıtmaya kalkarsanız hazine büyük bir zarara girecek, bunu tüketiciye yansıttığımızda da sanayi çok büyük zarar görecektir ve Türkiye’de sosyal itirazlar çıkmaya başlayacak. Ama biz bu noktaya niye geldik? Biz bu Komisyonda... Ben bu ülkenin bu noktaya niye geldiğini dün çok iyi anladım çünkü biz meşru bir sorunu bile tartışmıyoruz. Türkiye’deki bu meşru sorunu... Yarın öbür gün biz de iktidar olacağız, işte, sonuçta bizim belki iktidarımızdaki KİT’ler gelecek, muhalefet milletvekilleri olacak; olmaya da bilir, ola da bilir ama biz de aynı ön yargıyla tartışırsak ve yapılan işlerde dönüp de KİT yönetimine “Yahu, kardeşim, sen nasıl bizi böyle küçük düşürsün ya? Sen nasıl bu milletvekillerine, bize böyle konuşma fırsatı verirsin?” diyeceğimize tamamiyle bir kanat germeye çalışırsak işte o zaman ülke batır, en büyük korkum bu. Biz de sonuçta... İktidarın belirli kuralları var, başımıza geleceğinden çok korkuyorum.

Kişisel olarak da şunu söyleyeyim, arkadaşlarımız da partiden bilir: Bizim partinin içindeki birçok tartışmalar bu yüzden çıkıyor, keşke sizde de çıksa. Mesela, benim zorluk çektiğim anlar oluyor belediyelerimizle ilgili ama dün -yani ben kararlılığımdan santim geri atmam- kendi adıma düşündüğümde, bir ülke nasıl geri kalır diye düşündüğümde, işte şu ortam var ya, şu ortam aynı toprakların çocuklarının “aman, karşıdaki öğrenmesin” diye “sakın, yerimize gelecek” diye -bu bizde de olabilir- suç teşkil eden işleri, bu ülkeye zarar veren işleri bu şekilde götürürsek ülke millî gelirden 70’inci sıraya düşer. Bu ülke, dünyanın en büyük 20’nci ekonomisi falan değil. Bir ülke kişi başına millî geliriyle hesaplanır. Yazık değil mi ya? Biz dünyanın en büyük uluslarından biriyiz ve 50’nin altına düşemedik. Daha önce de iyi değildik ama şimdi 70’inci sıradayız. Ne yazık ki yine söylüyorum, hepimiz ülkeyi çok seviyoruz, hepimiz çok sevdiğimizi iddia ediyoruz ama -ben hep söylemiştim- hani sevdiğini öldürür ya insan. Bu siyasetin bu tadı, bu tarzı, sosyal medyasında, KİT Komisyonunda, Genel Kurulunda, bilmem ne ticaret odasının seçimlerinde bizi getireceği yer burası. Çok üzgün bir durum, hepimiz adına üzgün bir durum.

Hani, bunu da böyle kimseye şey için söylemiyorum muhalefetiyle, iktidarıyla, ordusuyla, kurumlarıyla, bankasıyla bir makara ipliği vardır bu ülkede. Durum bu ülkede bu. İstedığınız kadar bağırın, itiraz edin, bir şey yapın. Biz bunlara itiraz etmeye devam edeceğiz ve şunu da anlatacağız size: Hepimizin sorumluluğu var. Bir şey yapıp köşeye sıkışıp, biz de saklanamayız. Göremediğimiz bir şey varsa, şu raporları okumadan gelirsek bizim de sorumluluğumuz var. Ve bu sorumlulukların gereğini

yerine getirilmesi... Benim için de varsa bunun da yapılmasını istiyorum ve ısrar da ediyorum ki bir daha bir muhalefet milletvekili geldiğinde görevini ihmal etmesin diye. Elimden geleni yapacağım ki bir daha şu yoksul halk bu hâle düşmesin diye.

Saygılar sunuyorum

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Erdoğan.

Buyurun Sayın Çelik.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, özür dilerim.

Ben, Beyefendiye konuyla ilgili acaba benim yaptığım açıklamadan dolayı mı bu cümleyi kurdunuz deme hakkım var mı yoksa Beyefendiyi bekleyeyim mi?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önce Kemal Bey’e söz vereyim ondan sonra size söz vereceğim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, EÜAŞ’ın Sayın Genel Müdürü, yönetim kurulu üyeleri ve değerli bürokratları, Sayıştayımızın çok değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Bu toplantı, gerçekten çok önemli bir toplantı. Ben öncelikle dün de kalmamamız gerektiğine inanıyorum. Dün, biz, Sayın Aykut Erdoğan’dan çok faydalanamadık ama bugün biraz faydalandık. Eminim, önümüzdeki günlerde daha fazla faydalanacağız. Demek ki üslup çok önemli, buna da dikkat etmemiz lazım.

Tabii, KİT’lerde tespit edilen bir şey varsa bunu her milletvekilinin ihbar etmesi, yargıya taşınması, KİT Komisyonunun bunu taşınması bunu hepimiz biliyoruz. Yani bunu Adalet Bakanlığı Müsteşarının yazmasına gerek yok. Buradaki arkadaşlarımızın hepsi bunu biliyor. Ben de eski bir mülkiye müfettişi olarak da bunları gayet iyi biliyorum. Bunları söylemeye gerek yok. Tekrar ediyorum biz burada olmamalym, inşallah gerçek gündemimize dönelim diye düşünüyorum.

TAMER DAĞLI (Adana) – İtiraz ettiğimiz nokta farklıydı.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet. Onu da kısaca ben açıklayayım şöyle oldu: Yani bizim itiraz ettiğimiz “Biz yargılayacağız.” havası girdi, hatta Atilla Bey “Belki Adalet Bakanı olur, yargılar.” falan dedi, ona gerek yok, artık orada olmamalym. Bizim itiraz ettiğimiz konu buydu ama dün artık dün de kalsın. Ben önümüzdeki günlerde, gerçekten dün de söyledim Deniz Bey’den çok faydalanıyorum yani. Bazen kızarım ama faydalanıyorum. Mesela, en ağır şeyi bugün -burada yok galiba- Bedri Bey yapar ama gerçekten ondan da faydalanıyoruz. Biraz böyle çalışalım diye düşünüyorum.

Arkadaşlar, bizim, Türkiye’mizin çok önemli iki sorunu vardı yani 2000’li yıllarda devraldığı: Biri terör, birisi enerji. AK PARTİ’nin ve Cumhurbaşkanımızın şöyle bir özelliği var: Sorunların üzerine gider, sorunları ertelemeyiz, korkmadan üzerine gider. Terörün üzerine gittik, savunma sanayisinde geldiğimiz aşamayla yani teknolojiye geldiğimiz aşamayla. Güçlü ülkeler, savunma sanayisinde belli düzeye gelmiş ülkelerdir. Zaten Birleşmiş Milletler Milli Güvenlik Konseyinde bu savunma sanayisinde belli noktaya, daha doğrusu teknolojiye belli bir noktaya gelen ülkeler oluyor. Biz, bu sayede terörü aşağı yukarı bitirdik. Sadece ülke dışında bazı unsurlar kaldı. Onların da gereğini yapacağız.

İkinci konumuz enerji yani -bizim 55 milyar dolar gibi, öbürü de, terör de 55-100 milyar dolar gibiydi- onun üzerine gitmemiz gerekiyordu, gerçekten de onun üzerine gittik. Bakınız, 2016’ya kadar bizim çocuklarımız, bizim gençlerimiz “mavi vatan” diye bir kavramı duymadı. Mavi vatan ne demek? Denizlerdeki haklarımıza sahip çıkmak demek. Ha, Türkiye denizlerdeki haklarına sahip çıktığı

için “mavi vatan” kavramı, gerçeği ortaya çıktı. Ve ne yaptık; sondaj gemilerimizi, sismik araştırma gemilerimizi önce kiraladık, sonra satın aldık, şimdi yapmaya çalışıyoruz ve Allah’a şükürler olsun bu doğal gazı da keşfettik yani bunlar gelinen önemli noktalardır.

Akkuyu Nükleer Santrali bir kere çok önemli, ben 1990’da Iğdır’da kaymakamdım, Erivan’a geçiyorduk protokol gereği, orada nükleer santral vardı, “Ya, bizde niye yok?” derdik. Otuz yıl sonra biz başlayabildik, çok geç kaldık. Avusturya’da bile kaç tane nükleer santral var. Bu, Ruslara olmayabilir, Fransa’ya olabiliyordu ama onlar da hep nükleer santrale karşı çıktılar yani yaptırmak istemediler. Demek ki bir zorluk yaşandı, bunu arkadaşlarımız daha iyi bilir ama ne yapmamız lazımdı, başlamanız gerekiyordu.

Deniz Bey savunma güvenliğine takıldı; benim evim Mustafa Kemal’de, önceden Akkuyu’nun Genel Müdürlüğü oradaydı, orayı ziyaret ettim, o zamandan beri bu savunma güvenliği gündemdedi, belli bir mesafe alındığını düşünüyorum. Gerçekten, Lutfi Bey de gezdi orayı, iyi olduğunu düşünüyorum.

Biz Türkiye olarak şöyle yapıyoruz: Birinci köprüyü galiba Japonlar yaptı, ikinci köprüyü kim yaptı tam bilmiyorum ama üçüncü köprüyü kendimiz yaptık, diğerlerini kendimiz yaptık, İstanbul Havalimanı’nı kendimiz yaptık. İnşallah bundan sonra nükleer santrallerimizi de kendimiz yapacağız, biz artık nükleer teknolojiye sahip bir ülke hâline geliyoruz değil mi Sayın Genel Müdürüm, artık biz ona doğru gidiyoruz. EÜAŞ da bu konuda gerçekten çok önemli görevler yapıyor, tebrik ediyorum, arkadaşlarımız belli bir mesafe aldılar ve çalışmamıza hep beraber devam edeceğiz.

Ben sözü daha fazla uzatmayayım, bizim hep bir ve beraber olmamız lazım, Türkiye teknolojiye güçlüyse güçlü bir ülke hâline gelir ve eğer teknolojiye güçlüyse birlik beraberliğimizi de sağlarız ülkemizde. Allah’a şükürler olsun huzur var şu anda, bu huzur ortamının devamı önemli, ufak tefek terör unsurları var, bunların çok önemi de yok ama en önemli açığı, 55 milyar dolar gibi enerji harcamamızı azaltmamız lazım ve bu konu ertelenmez, bu konu üzerine gidilmesi gereken bir konudur ve biz de bunu yapıyoruz.

Ben arkadaşlarımıza başarılarından dolayı teşekkür ediyorum, katkı veren arkadaşlarımıza da ayrıca teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI NEZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ederim Sayın Çelik.

Şimdi, söz sırası Sayın Öztürk’te.

Buyurun Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

Toplantıya biraz geç kaldım, kusura bakmayın ama herhâlde geneli üzerine son konuşmacıyım.

Öncelikle Sayın Genel Müdüre çalışmalarında başarılar diliyorum.

Türkiye’deki toplam elektrik enerjisinde EÜAŞ’ın toplam payı 2010 yılında, yaklaşık bundan on bir, on iki yıl önce yüzde 45,2 seviyesindeyken 2020 yılında bu oran yüzde 18,25’e düşmüş durumda. Tabii, bunda özelleştirmelerin katkısı, etkisi yüksek. Özellikle bu yıl hem enerjideki yoksulluğumuzla hem elektrik fiyatlarının aşırı yüksek olmasından kaynaklı vatandaşa oluşan kaygıyla birlikte son dönemlerde basına yansıyan birkaç tane soruyu sormak istiyorum. Bildiğim kadarıyla EÜAŞ’ın 1 Nisan 2022 ile 31 Aralık 2025 yılları arasında belirli şirketlerden elektrik satın alacağıyla ilgili bir açıklaması vardı ve bu açıklamaya göre de yerli kömür kaynaklı özel şirketlerden 150 milyar kilovatsaate kadar, ithal kömür kaynaklı santrallerden ve doğal gaz yakıtlı santrallerden 44 milyar kilovatsaate kadar, ayrıca yenilenebilir enerjide 17,5 milyar kilovatsaate kadar alım yapacağı, çeyrek dönem baz yük

dağılımıyla da yine özel şirketlerden 26 milyar kilovatsaate kadar elektrik enerjisi satın alacağıyla ilgili bir ihalemi vardı ama bu ihaleyi iptal etmişsiniz. Özellikle enerji ihtiyacımızın olduğu bu dönemde bu iptal sebebinin gerekçesini merak ediyoruz, bundan dolayı soruyorum. Ama bir yandan da bu elektrik fiyatlarıyla ilgili kamunun elinin daha da güçlenmesi gerekirken tam tersine kamunun, şu anda elinde olan EÜAŞ'ın 2 santrali özelleştirme kapsamına aldığını görüyoruz. Tekirdağ'daki Doğal Gaz Kombine Çevrim A ve B Santralleri ve bu santrallere ait araziler ve devletin tasarrufu altındaki deniz alanlarının özelleştirileceğiyle ilgili de yine bir haber gördüm. Bu, özelleştirme kapsamına neden alındı? Biz tam tersine "Elektrik piyasasında kamunun eli daha da güçlensin." derken yine özel sektörleri bunu vermemizin, devretmemizin ana gerekçelerini ve bu konudaki enerji politikanızı merak ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Sayın üyeler, başka söz isteyen yoksa sözü Genel Müdüre bırakacağım.

Sayın Genel Müdürüm, sözü vermeden önce, sayın üyelerimizce sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili cevaplarınızı tutanakların Meclis "web" sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde tüm üyelerimize Komisyon Başkanlığımız marifetiyle ulaştırabilirsiniz.

Şimdi cevap vermek üzere sözü size bırakıyorum.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, öncelikle burada olmaktan duyduğumuz memnuniyeti ifade etmemiz lazım çünkü ben bu ülkenin dünyanın en önemli ülkelerinden biri olduğunu inanıyorum, bu motivasyonla çalışıyorum. Buradaki bütün gayretlerin de bu ülkeyi daha iyi yerlere getirmek üzerine olduğundan da hiç şüphem yok. O yüzden, buradan gelecek eleştirilerin de devlet için, iltifatların da devlet için olduğuna inanıyorum, hepsi bizim için pozitif değerlendirmedir. Onun için, bütün yorumlarınıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Ancak şöyle bir durum var: Enerji meselesi ülkenin en önemli meselelerinden biri olmasına rağmen, EÜAŞ'ın görev alanında olmayan yerlerden geldi sorular genellikle. Bütün bunlara verecek cevaplarımız var, görüşümüz var, bunlarla ilgili aydınlatıcı bilgi de verebiliriz ama daha önceki oturumlardan tecrübemizle EÜAŞ'ı ilgilendirmeyen alanlarda cevap vermeyi sizler de uygun görmediğiniz için sadece bilgilendirme olarak yapıp veya yazılı olarak bilgilendirme cevapları verelim yönünde bir yönlendirme vardı, biz de bu sebepten dolayı her konuya cevap vermeyi kendi adımıza doğru bulmuyoruz.

Ancak bizim teknolojik anlamda konuşabileceğimiz çok şey var, "Burada bu kadar detaya niye giriyorsunuz?" eleştirisi olmasın. Yapmış olduğumuz bir eksik organizasyon var, tüm Komisyon üyelerimizi bir santralimizde ağırlamakla ilgili teklifimiz vardı. Müsaade ederseniz bu teklifi yinelemek istiyorum: Sizin tarafınızdan uygun görülen bir tarihte Türkiye'de şu anda en büyük santral olan Atatürk Hidroelektrik Santrali'nde bir santralin bileşenleri ve teknolojileriyle ilgili bilgilendirme ve istediğiniz kadar teknik detaylara girebilme noktasında... Bunun arkası sıra gelebilecek çalışma toplantıları, seminerler ve bilgilendirme toplantıları da yapabiliriz ama birincisini yapalım, sizleri büyük bir onurla, mutlulukla Atatürk Barajı'nda misafir etmek istiyoruz; bu teklifimi yinelemek istiyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ederiz.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkanım, bir de sayın milletvekillerimin çok haklı eleştirileri var, biz bu konuda millileşmek zorundayız, bu konuda gayret göstermek zorundayız. Dolayısıyla, aslında sorduklarımızın bazıları diğer soruların da cevabı niteliğinde. Mesela termik santrallerle ilgili ülkenin politikalarını ve durumunu konuşmak istediğimiz zaman, Yeşil Mutabakat’ı konuşmak zorundayız. Yeşil Mutabakat’ı konuşurken Paris İklim Anlaşması’na attığımız imzanın bizim üzerimize getirmiş olduğu yükümlülükleri konuşmak zorundayız. Dekarbonizasyonla ilgili teknolojik seviyemiz nedir, yerimiz nedir? Dekarbonize etmek yeterli midir? Bununla yetinip 2053’e girebilir miyiz? Başka ne tür yatırımlar gerekiyor? Termik santraller eğer dekarbonize edilemiyorsa vazgeçecek miyiz? Bunların hepsi istediğiniz kadar detaya girebileceğimiz konular ama takdir ederseniz, Komisyonumuzu her detayla meşgul etmemizin de doğru olmadığından dolayı başka bir zamana ertelediğimiz bir konu olarak kalsın. Sadece önümüzdeki hafta Ankara’da termik santrallerin geleceği ve Yeşil Mutabakat’ın, Paris İklim Anlaşması’nın üzerimizdeki etkileriyle ilgili bir çalıştayımız var iki günlük. Bu konuyla ilgili bizi teşrif eder, katılımınızı gösterirseniz katkılarınızdan da istifade etmek isteriz. Bu davetiyelerimizi de ulaştırdığımızı zannediyorum, buradan da sözlü olarak ifade edeyim.

AR-GE’yle ilgili konuyu açmışken o konuya da cevap vereyim: Evet, biz EÜAŞ olarak bize emanet edilen elektrik santrallerini işletmek gibi bizim bir ana görevimiz var. Bu santralleri emre amade tutmalıyız. Bu santrallerin verimliliğini artırmalıyız. Bu santrallerde arıza bakımlar dışında kestirimci bakımlarla önceden tedbirleri alarak beklenmedik zamanlarda arıza çıkmaması için teknik önlemler almalıyız. Ana görevimiz bunlar. Bu santralleri işletiyoruz. 62 tane elimizde santralimiz var. Buyurduğunuz gibi, her yıl içerisindeki ülke üretimindeki payımız oranları değişiyor. Bunun özelleştirmeyle ilgili bir cevabı var, bunun özel sektörün yatırım yapmasıyla ilgili bir cevabı var. Dolayısıyla şu an itibarıyla durum neyse biz onu söyleyebiliriz. Yüzde 21,5 kurulu güçte payımız var, yüzde 16 -2021 yılı içerisinde- üretimde katkımız var. “Neden daha fazla üretmiyoruz?” sorusu çok önemli çünkü daha çok üretebilmeliyiz ki daha ucuza mal etmeliyiz. Bu ülkedeki vatandaşların hepsi bizim kardeşlerimiz, annemiz, babamız, konumuz komşumuz, hiçbirimiz ayrı değiliz, hepimiz aynı sıkıntıyı yaşıyoruz, hiçbirimiz bu konuda rahat değiliz. Bu yaşanan fiyatlardaki artış, global manada tedarik sorunu hepimizi etkiliyor dolayısıyla bunları açıklamak zorundayız aslında.

Bir teknik soruya teknik cevap vereyim kısaca: “Türkiye’deki üretim oranları nedir?” dendi. Üçte 1 oranında hidroelektrik, üçte 1 oranında termik, üçte 1 oranında da doğal gaz santralleri dersek ana santrallerimize ve diğer santrallerimizin de yenilenebilir enerji kaynakları, özellikle de rüzgâr ve güneş santralleri olduğunu ifade edelim. Ancak biz istiyoruz ki mümkün mertebe yenilenebilir kaynaklarımızı kullanalım, mümkün mertebe su kaynaklarımızı kullanalım ve yurt dışına bağlı olduğumuz doğal gaz ve kömür santrallerindeki üretimi daha minimize edelim ki bağımlılığımız azalsın ve uluslararası tedarik zincirindeki sıkıntılardan dolayı şu anda bizim doğal gaz tedarikinde 15 kata varan fiyat farkları var, kömürde yaşadığımız 7 kat, 8 kat fiyat farkları var. Ukrayna’dan çok ciddi oranda -komşumuz olduğu için- tedarik daha kolaydı. Ukrayna’dan tedarik etmiş olduğumuz kömürle ilgili sıkıntı sadece enerji sektörünü değil inşaat sektörünü de, çimento sektörünü de, demir çelik sektörünü de direkt etkilemiştir. Şimdi, biz uluslararası tedarik zincirinin neden sıkıntı yaşadığını EÜAŞ olarak bilemeyiz ama etkilerini biliyoruz. Bizim yurt dışındaki, Avrupa’daki ve diğer ülkelerdeki enerji maliyetlerindeki kıyaslamamız sadece şundan sebeptir: Biz elimizde olan santrallerimizden elektrik üretiyoruz ama eğer kaynaklarımız biterse, azalır... Geçen sene hidrolik santrallerimizi çok kullanamadık çünkü olağanüstü bir kurak sezon yaşadık. Su yoksa benim santrallerimin ne kadar verimli, ne kadar teknolojik donanımlı olursa olsun üretim yapma şansı yok. Mecburen arz güvenliğini teminen ithal kaynakları kullanmak zorundayız. Tamamıyla dövizle bağlı, tamamıyla dışa bağlı doğal gaz ve ithal kömürü biz de diğerleri gibi satın alıyoruz ve satın almakla beraber, eğer maliyetini karşılayıp satın alabiliyorsa

şu anda ülkeler kendini mutlu kabul ediyor. Avrupa’da EURELECTRIC’in Yönetim Kurulundayım. İki ay önce Belçika’daki yapmış olduğumuz toplantıda tek konu vardı, bütün ülkelerin tek konusu vardı; enerjide arz güvenliği. Şu anda yeşil enerji konuşuluyor. Yeşil enerjiyi biz de çalışıyoruz, buna da devam edeceğiz, bundan vazgeçmiş değiliz. Dünyayı dekarbonize etmek zorundayız. Karbonları yakalama teknolojilerini sonuna kadar uygulamak zorundayız. Ama şu anda herkesin acil gündemi arz güvenliği. Bundan ari hiçbir Avrupa devleti de yok, sadece Fransa yüzde 78 nükleer santralden elektrik elde ettiği için elektrik arz güvenliğinde sıkıntısı yok. Ancak sanayide doğal gazla bağımlılığı onların da devam ediyor, konuttaki bağımlılığı onların da devam ediyor. Elektrik konusunda sadece bir ülke ve enerji bağımlılığında diğer bütün Avrupa ülkeleri arz güvenliğiyle ilgili olağanüstü bir dönem geçiriyor. Biz de bu etkilerden kendimizi mümkün mertebe kurtarmaya çalışsak da zaman zaman biz de yaşıyoruz, halkımız da bunun etkilerini yaşıyor.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Genel Müdürüm, bir saniye. Bu açıklama biraz geneli üzerinde değerlendirme gibi oluyor, rica etsem üyelerimizin sorduğu sorular üzerinden devam ederseniz çok daha makbul olacağı kanaatindeyim. Belki bir kısmına sözlü, bir kısmına yazılı cevap vereceksiniz; oradan devam etmenizi rica ediyorum sizden.

Buyurun.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Peki.

Sayın Başkanım, özellikle ihale iptalleriyle ilgili gelen bir soruya cevap vereyim. 2021 yılı içerisinde 29 ihale iptalimiz var. Hani denildi ya “İhale iptallerinde hep aynı gerekçeler olursa bu konuda bir sıkıntı yaşanmaz ama her seferinde farklı gerekçeler olursa sorun yaşanır.” 29 ihale iptali ki geçen toplantımızda bunları minimize ettiğimizi, çok iyi seviyelere geldiğimizi söylemiştik. 8 ihalemiz de istekli olmamasından dolayı iptal edildi, 10 ihalemiz de geçerli olan teklif olmamasından dolayı iptal edildi, 11 ihalemizde de yaklaşık maliyetin üzerinde teklifler geldiği için, en düşük teklifin de yaklaşık maliyetin üzerinde olmasından dolayı iptal edildi. 29 ihale iptalimiz, 3 tane gerekçemiz var. Özellikle son dönemlerdeki ekonomik dalgalanmalardan dolayı ihalelere tekliflerin gelmemesi veya isteklilerin çok yüksek, maliyetin üzerinde, bizim beklediğimiz maliyetin üzerinde teklif vermesinden dolayı ihale iptalleri yapıldı. Bu konuda da çok iyi bir şekilde takip edildiğini, denetlemenin de satın alma birimlerinin de çok iyi çalıştığını söyleyebiliriz.

TEMSAN şirketine termik santrallerimizde işletmeyle ilgili görevler verildiği bilgisi doğru değil. TEMSAN şirketi özellikle hidroelektrik santrallerin türbin ve jeneratörleriyle ilgili alanda çok fazla faaliyet gösterdiği için biz bu alanda onlarla çalışmayı tercih ediyoruz. Ancak elimizde işlettiğimiz 3 tane termik santral var, hiçbirinde TEMSAN’la herhangi bir ilişğimiz yoktur. Ancak TEMSAN’la yürüten birkaç tane mühendislik projesi var, bu da termik özelinde değil ama mühendislik otomasyonu ile ilgili yürüten bir doğal gaz dönüşüm ihalemiz vardı, onu da tamamladık Elbistan’da. Onun dışında TEMSAN’a vermiş olduğumuz bir termik santral ihalemiz bulunmamaktadır.

“İstanbul’da neden kapasitemizi yeterince kullanmıyoruz?” sorusu bence çok yerinde bir soru. Tamamen şu sebepten: Türkiye’nin ihtiyacı olan elektrik üretimini tedarik ettiğimizde, dış kaynaklara bağlı olduğumuz elektrik santrallerinin üretimini kısmamız gerekir. Dolayısıyla, eğer ülkenin ihtiyacı hidroelektrik santrallerle, rüzgârla, güneşle, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla sağlanıyorsa mümkün mertebe ithal kaynaklardan ürettiğimiz enerjinin azaltılması yönünde bir stratejimizden dolayı kapasitemizin tamamını kullanmadığımızı ifade edebiliriz.

Sorular üzerinden devam edecek olursak, Avrupa’da kaç tane nükleer santral olduğu sorulmuştu. Bir kere dünyada 443 nükleer santral var, Avrupa’da 13 ülkede nükleer santral var, 106 adet de reaktör bulunmakta.

Türkiye’deki hidroelektrik santrallerde kullanmış olduğumuz EOS’la ilgili soruya gelince bir düzeltme yapmam gerekiyor, EOS’a biz hidroelektrik santrallerde başladık ama hidroelektrik santraller için tasarlanmış bir kontrol sistemi değil, biz DCS tasarladık. DCS kısaca şudur: Nükleer santraller işletmek için tasarımdan nükleer santral işletmek amacıyla kurulmuş kontrol sistemidir, biz bu kontrol sistemini yaptık ama uygulamak için önce hidroelektrik santrallerden -ki elimizdeki santrallerimizin çoğunluğu hidroelektrik olduğu için- başladık. Şu anda termik santrallerde ve hızlı reaksiyon göstermesi gereken gaz türbinlerinde uygulayabilmek için gerekli bütün altyapı çalışmalarını, bütün test çalışmalarını da bitirip seri üretime geçtiğimizi ifade edelim. 1,9 gigahertzlik mikroişlemci kullanarak gaz türbinlerinde dünyanın en hızlı ve en “responsive” ve en arıza analizi avantajları sağlayan DCS’ini ürettik. Bununla ilgili de ben bir DCS toplantısı yapmayı çok arzu ederim. Sayın Başkanım, bu konudaki teklifimi de iletmiş olayım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ederiz.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Çok fazla teknik detay var, çok mutlu olurum bu detaylara girmekten ve her birinizden tek tek destek bekliyoruz. Biz ürettik ama eğer sizler sahip çıkarsanız bu ülkenin malı olacak.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Markası?

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – EOS, EÜAŞ Otomasyon Sistemleri.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bunun dünyadaki rakipleri kimler?

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Bunu dünyada 4 ülke üretiyor; Siemens, ABB, Emerson ve Yokogawa; artı, 4 ülke üretiyor, 5’inci marka var, Honeywell. Markalar bunlar, rakiplerimiz bunlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu durumdan çok memnun değillerdir rakipler.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Ben de onların yerinde olsam çok memnun olmam. Büyük bir pazarda böyle bir şeyi üretmiş olmamız tabii ki memnun etmiyordur ama dediğim gibi, biz kendi işimize bakıyoruz. Ben büyük bir ülkenin büyük bir kurumunun başında olmaktan onur duyuyorum. Bir mühendis olarak yerli üretim konusunda daha çok yapmamız gereken şey olduğuna inanıyorum ve...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Türkiye’de çeşitli santrallerde EOS’un kullanılmasından sonra yurt dışına, oralara, farklı ülkelere ihraç etme şansı olabilir mi? Oradaki rekabet gücümüz de yükselerek devam edebilir mi?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Orta vadede...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani ne kadarlık bir projeksiyon çizebiliriz bu konuda...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Soru soruyu açıyor, Deniz Bey de güzel sorular soruyor kesinlikle. Kısa kısa, belki yazılı olarak çok geniş cevaplayabilirsiniz...

Buyurun, tekrar devam edin.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Tamam.

Biz pazarlama faaliyeti yapmıyoruz, yoksa teknik olarak hiçbir eksiği yok. Dolayısıyla bu yapılırsa tabii ki yurt dışına da sunabiliriz. Sadece şu bilgi çok önemli, ülke için kritik...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman bir alt şirket kurulması noktasında bir ihtiyaç aslında bir yerde olabilir pazarlama için.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, bunları siz de biliyorsunuz, kurumun pazarlama gibi bir derdi yok. Böyle bir ürünü sadece kendi santrallerinde kullanmak için ürettiklerini ifade ettiler. Bir alt şirketle ürün markalaştırılıp Türkiye’den yaygın ağa da ulaştırılabilir.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Biz destekleriz her türlü yurt dışına satılacak olan projeleri.

Buyurun Genel Müdürüm, devam edin.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkanım, bunun heyecan verici bir bilgi olduğunu düşünüyorum. Biliyorsunuz, dünyada çip krizi var. Biz de elektronik kontrol sisteminden bahsederken çipleri ne yapıyoruz? “Çip krizini biz aşmış mıyız?” sorusu gelmeli arkasından. Otomotiv firmaları şu anda üretimi durdurdu. Biz 100 santrale DCS sistemini kuracak her türlü çipi ve elektronik malzemeyi tedarik ettik, üretimi yaptık; yapabiliriz, edebilirizleri geçtik. Şu anda 100 santrallik kontrol sistemi ekipmanı bizim elimizde var. Dolayısıyla biz o konuda da çip krizi olmayan bir yerdeyiz. Bunu paylaşmak istedim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman hızlı aksiyon almak lazım...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Devam etsin Sayın Genel Müdürüm cevaplarını vermeye.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Kaşıkçı, bahsetmiş olduğunuz Küçükçekmece nükleer güç santrali daha sonra Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi olarak kullanıldı. Ben de doktora çalışmamda orayı inceleyerek nükleer elektrik santrallerinin prototipi hakkında bilgilerimi oradan edindim. Dolayısıyla o çalışmada emeği geçen rahmetli Alparslan Türkeş gibi birçok bürokratımızın, devlet adamımızın ruhları şad olsun, yaşayanlara da Allah uzun ömür versin. Bunlar bizlerin yetişmesi için kullanıldı, hâlâ da işe devam ediyor. Bizlerin kurmuş olduğu tesisler de inşallah geleceğin Türkiye’sini çalıştıracak insanları yetiştirecek. Dolayısıyla bu çalışmalar oldukça değerli.

Santralle ilgili “Biz nükleerde neredeyiz?” sorusunu sordunuz Sayın Yavuzyılmaz. SMR’la ilgili 7 farklı tip SMR teknolojisi var, çok kısa kısa bilgi vereceğim, detayları başka bir oturumda yapabiliriz. SMR’la ilgili küçük tip üretim metotlarında gerek su soğutmalı gerek hava soğutmalı gerek hızlandırıcı reaktör kullanan tipler üzerinde prototip çalışmalar dünyada devam ediyor. Tuzla ilgili Türkiye’de de çok ciddi çalışma var, toryumla ilgili şu anda TENMAK ve TÜBİTAK’ın bir çalışmasını EÜAŞ olarak desteklediğimiz için biliyoruz ancak dedim ya, bizim ilgi alanımız elektrik santralleri. Dolayısıyla iyot tuzlarıyla ilgili, tabletleriyle ilgili sorduğunuz soruyu ben bilmiyorum, bunu ilgili kurumlara sormak gerekecek. Bildiklerimizle cevap verirse kastediyorum Komisyonu da doğru yönde bilgilendirmiş oluruz.

“GTŞ’lere 2021 yılında neden indirim yapıldı?” “Şu anda bizim GTŞ’lere vermiş olduğumuz enerjiyle ilgili durumumuz nedir?” Şu kadarını söyleyeyim: Biz 2021 yılı bitene kadar yapmış olduğumuz enerji alım ve enerji satış anlaşmaları içerisinde GTŞ’lerin belli bir oranda ihtiyacını karşılıyorduk ancak 2022 yılı içerisinde kendi üretimimizin dışında, piyasadan elektrik almakla ilgili bir sonuca gitmediğimiz için elimizde sadece ürettiğimizi satabileceğimiz miktar olduğundan dolayı oldukça düşük maliyetle GTŞ’lere hiç satmadık, bu sene hiç satışımız yok. Yani maliyetlerin ve fiyatların bu kadar çalkantılı bir süreçle konuşulduğu yerde bizim (GTŞ’lere) görevli tedarik şirketlerine ve dağıtım şirketlerine satmış olduğumuz bir ticari elektrik yok. Ancak teknik ve teknik olmayan kayıplarla genel aydınlatmaları veriyoruz. Dolayısıyla, özel sektörden ve “PTF” dediğimiz piyasa takas fiyatından elektrik almak durumundalar. Piyasanın işleyişiyle ilgili düzenleme, regülasyon, fiyatlama EPDK tarafından yapılmaktadır. EÜAŞ olarak biz kendi maliyetimizin satışa yansıyan kısmından sorumluyuz.

Biz de maliyetimizin çok yakınında bir rakamla satarak piyasada rakamların, fiyatların aşağıya doğru eğilim göstermesine katkı gösteriyoruz. Ama dediğim gibi, özellikle hidrolik santrallerdeki geçen seneki kurak geçen sezon bizim de üretim miktarımızı oldukça aşağıya çekti.

Nükleer santralle ilgili söylemiş olduğunuz birçok önemli, değerli uyarıları not aldık. Ancak nükleer santraldeki şu sorunuzun cevabı net: “Bizim yüzde kaç hissemiz var?” Bizim hiç hissemiz yok, maliyetine de hiçbir katkımız yok. Şu anda santralin yapımına Türkiye Cumhuriyeti olarak ve EÜAŞ olarak biz herhangi bir bedel ödemiyoruz ancak çok öncelerden, TETAŞ döneminde elektrik satın almayla ilgili bir anlaşmamız yapılmış dolayısıyla santral kurulduğu zaman elektrik satın alacağız, onun dışında hiçbir yatırım yükümlülüğümüz yok, doğal olarak emniyetleri almakla ilgili yükümlülüklerimiz var. Bizim nükleer mühendislerimizin sayısından dolayı Türkiye’nin en önemli nükleer mühendis ve nükleer teknoloji bilgi birikimi olan kuruluşuyuz. Dolayısıyla, NDK’ye ve Akkuyu’daki bizim nükleer santral kurmakla ilgili görevlendirilmiş şirket olan ICC’deki nükleer çalışmalara bilgi birikimi noktasında destek veriyoruz. Denetleme konusu NDK’nin konusudur, fiyatlandırma konusu EPDK’nin konusudur. Bizim ikili anlaşmayla yapmış olduğumuz elektrik satın almanın dışında bir yükümlülüğümüz bulunmamaktadır. Belli bir oranda hissesinin alınıp alınmaması şu anda bizim EÜAŞ olarak görevlendirildiğimiz veya bizim de gündemimize girmiş bir konu değildir.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Genel Müdürüm, eski kurumum olması münasebetiyle size pozitif ayrımcılık yaptığımı ifade etmek isterim.

Son sözlerinizi toparlarsanız, geri kalanları da yazılı vermenizi rica edeceğim sizden. 2 kurum daha var sizden sonra denetleyeceğiz.

Buyurun.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Peki, Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Çöllolar ile ilgili söylenen konuda biz son noktayı koyduğumuzu düşünüyoruz. EÜAŞ olarak yapılması gereken şey cari bir sözleşme vardı -öyle veya böyle sürdü, neden sürdü bunlar başka konular- ve bu sözleşmenin bitirilmesini sağladık. Arkasından bir an önce maden sahamızı devreye almak için TKİ’yle anlaşmamızı yaptık. O konuda, bir de uğramış olduğumuz zarar ziyan ne varsa, elektrik üretiminden ve diğer alanlardaki bütün hesapları yaparak zararlarımızla ilgili de adli makamlara intikal ettirilmiş olup hak arayışımız devam etmektedir. Dolayısıyla, teknik anlamda EÜAŞ’ın şu anda bu konuyla ilgili yaptıkları bu mertebededir.

Güneş, rüzgâr, bunlarla ilgili teknik bilgiler soruldu. Sayın Başkanımın takdiriyle ben sizleri davet ettiğimde bu sunumları yapayım ve yazılı olarak bilgilendirelim.

Bir de çok önemli bulduğum, geçen oturumda da sorulmuştu, Baharat firmasıyla yapmış olduğumuz sözleşmede firma yükümlülüğünü yerine getirmediği için sözleşme iptal edilmiştir ve firmaya açılan akreditiften dolayı kamu bankamız olan Vakıflar Bankasına belli bir zamana kadar akreditifle ilgili ödeme yapılmıştır ama buradan bir tek kuruş Baharat firmasına geçmemiştir, yapılmamıştır. Sonunda da bankayla anlaşma yapılarak bundan sonra da herhangi bir komisyon ödenmeme konusunda karar alınmıştır ve Baharat firmasının bize vermiş olduğu teminatı da yükümlülüğünü yerine getirmediği için irat kabul edip kurumumuza da kamuya da 3 milyon 831 bin 589 euro kâr kaydı yapılmıştır. Bu işlemle de kamuyu zararlı değil, kamuyu kârlı hâle getirmişiz ama bizim için asıl kâr Türkiye’deki santrallerin rehabilitasyonlarının sürekli olarak yapılabilmesi. Burada, kurumumuza hiçbir zarar getirmediğimizi ifade ediyorum ama gerekli bakım ve onarımların, yenileme çalışmalarının da hiç durmadan devam ettiğini de söyleyeyim ki sayın vekillerin içerisinde “Acaba ihale iptal edildi, bakımlar ne oldu?” diye bir endişe olmasın, o konuda da bir zaafımız yok.

Sayın Başkanım, sadece bir cevabım kaldı. Üniversitelerle veya başka AR-GE kuruluşlarıyla bir çalışmamız var mı, kendi birimimiz var mı? Evet var. Enerji verimliliğiyle ilgili bir dairemiz var, AR-GE'yle ilgili bir müdürlüğümüz var, AR-GE'yle ilgili kurmuş olduğumuz bir AR-GE sistemimiz var. Artı, sözleşme yaptığımız, birlikte AR-GE çalışması yürüttüğümüz 10 tane üniversitemiz var. Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik, Alparslan Türkeş, Yıldırım Beyazıt, TOBB, Gazi, ODTÜ, OSTİM, Hacı Bayram Veli ve Çukurova Üniversiteleriyle araştırma geliştirme konularında anlaşmalarımız var, bu üniversitelerle birlikte çalışıyoruz. Amacımız, kurumumuzun içerisindeki bilgi birikimini artırmak, çalışanlarımızın teknolojik gelişimleri kaçırmadan yakalaması, hatta bunların lideri konumuna gelmesini sağlamak ve Türkiye'de kim, hangi alanda elektrik üretim teknolojileriyle ilgili bir şeyler yapıyorsa onu da destekleyebilmek için elimizden geldiğince AR-GE faaliyetleri yapıyoruz.

Bana bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Takdir edersiniz kısa bir sürede sorulan soruların bütün detaylarına giremedik, bunlarla ilgili çok detaylı yazılı bilgilendirme yapacağız. Bir de uygun gördüğünüz tarihte sizi santralimizde ağırlayarak, arkasından ikincil ve üçüncül konu başlıklarını belirleyerek, bilgilendirme toplantıları düzenleyerek -bu konuda teknolojik anlamda da gerilerde değiliz, mühendislikte lider ülke olarak nerede olmamız gerekiyorsa orada olmalıyız- bu alanda neler yapıyoruz, onları paylaşmak üzere de sizi kurum içerisinde seminerlerimize davet edelim. Sayın Başkanım, bize takvim verirsiniz seve seve bu bilgileri detaylı bir şekilde paylaşırız.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi Elektrik Üretim Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarına ait hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

2019 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç: Elektrik Üretim AŞ'nin 2019 yılı bilançosu ve 176.787.326,39 Türk Lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2020 yılının sonuç bölümü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç: Elektrik Üretim AŞ'nin 2020 yılı bilançosu ve 171.944.467,75 Türk lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Elektrik Üretim Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarına ait üst Komisyon toplantısı sona ermiştir, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Kısa bir teşekkür konuşması için sözü size bırakıyorum Genel Müdürüm. Tabii, kısa yani bugün size -eski kurumum olmanız münasebetiyle Sayın Başkana da rica etmiştik- bayağı bir toleranslı süre verdik, güzel de oldu, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ İZZET ALAGÖZ – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Ben, bir konuya dikkat çekerek desteğinizi almamız gerektiğine inanıyorum. Türkiye'de görüşü, fikri, zikri ne olursa olsun bütün ülke genelinde okuma oranlarının artmasıyla sayı olarak, nicel olarak mühendislik seviyemizde ciddi bir artış var. Niteliğini de arttırmak bizim gibi kuruluşların görevi, bunun için de gayretlerimizi ortaya koyduğumuzu düşünüyorum ama daha çok çalışmak zorundayız fakat bütün ülke genelinde, ara kademe olarak gördüğümüz tekniker, teknisyen ve teknik işleri yapacak... Bakın, biz nükleer santralle ilgili çok bilgiye sahibiz ama bunları üretmekle ilgili tesislerde çalışacak teknisyen ve tekniker eksikliğimiz var. Bu konuyla ilgili sizlerin çok büyük şeyler yapabileceğine inanıyorum. Bu

konuda desteğinize ihtiyacımız var sanayi olarak, enerji sanayisi olarak bize, yeni yetişen nesilden el becerisi olan, teknik becerisi olan nesillerin gelmesi lazım. Emanet edeceğimiz bilgi ve tesisleri alacak bir nesil için ben de sizlerin desteğini bekliyorum.

Kurumum adına, teşekkülüm adına bize bu fırsatı verdiğiniz için hepimize ayrıca teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Tabii, bu Komisyonda siyasi görüşü ya da partisi ne olursa olsun bütün üye arkadaşlarımızın da sizden beklentisi, enerji maliyetlerinin bu kadar yükseldiği bir ortamda, yerli ve millî kaynaklarımızı en üst düzeyde kullanmak suretiyle elektrik üretmek ve vatandaşımıza da daha ekonomik, daha ucuz fiyatlı elektrik satmak olduğunu ifade ediyor, teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum, beş dakika arkadaşlar ara vereceğiz, arkasından devam edeceğiz.

Kapanma Saati:17.17

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.21****BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)****BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)****SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)****KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)**

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Türkiye Elektromekanik Sanayi Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmelerine devam ediyoruz.

2.- Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ'nin (TEMSAN) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyona tanıtmalarını rica ediyorum.

Sözü veriyorum Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sunumunu yapması için sözü Sayın Genel Müdürümüze vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum.

Sayın Genel Müdür, konuşmanız bizlere daha önceden dağıtıldı, bu nedenle daha verimli bir çalışma olması açısından sunumunuzu on beş dakikayla tamamlamanızı rica ediyorum sizlerden.

Buyurun, söz sizde.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler, kamu kurum ve kuruluşlarının değerli temsilcileri; TEMSAN Yönetim Kurulu ve şahsım adına sizleri öncelikle saygıyla selamlıyorum.

TEMSAN, Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ, ülkemizin genel enerji politikalarına uygun enerji üretim, iletim ve dağıtım alanları başta olmak üzere, AR-GE ve ÜR-GE faaliyetleri gerçekleştiren, enerji sektörüne ekipman üreten ve bakım, onarım, rehabilitasyon projeleriyle enerji verimliliğine katkı sağlayan ağır sanayi kuruluşudur. Bu kapsamda, tüm enerji sektörüne hizmet veren millî ve kritik enerji teknolojilerinde faaliyet gösteren mühendislik çözüm ortağı olarak yolumuza devam ediyoruz.

Türkiye hem kaynak hem yerli ve millî teknoloji hem de piyasalar bazında enerjinin merkez ülkesi olma yolunda ilerlerken, kırk beş yılı aşkın süreyle faaliyetlerini sürdürmekte olan kurumumuz, gelecek yıllarda da hizmetlerini aynı kararlılıkla yerine getirmeye devam edecektir.

2019 ciromuz 478 milyon, 2020 ciromuz 246 milyon, 2021 yılı ciromuz 397 milyon; yıl sonu kârımız ise 2021 yılı için 6 milyon 300 bin TL'dir. 2022 yılı içerisinde kesinleşmesi muhtemel ciromuz 430 milyon TL olup ayrıca yıl içerisinde alınacak ilave işlerle yıl sonu ciromuzun 750 milyon ve üzerine çıkmasını hedefliyoruz. Sermayemiz ise 295 milyon TL'dir.

Vakti verimli kullanmak adına, kitapta yer alan faaliyetleri bir özet olarak sunumumuzda sizlerle paylaşmak isteriz Sayın Başkanım.

Resmî Gazete’de yayımlanan ana statümüz ve hedefimizden kısaca bahsetmek istiyorum: Enerji sektöründe üretim, iletim, depolama ve dağıtım tesisleri ile endüstriyel tesisler için her türlü mal, hizmet, danışma ve yapım işlerini üstlenmek; bu tesislerde kullanılan ekipmanlara ve sistemlere ait test, AR-GE ve ÜR-GE faaliyetleri gerçekleştirmek. Biz de bu kapsamda, yeni bir mottoyla milli enerji teknolojileri üzerine faaliyet gösteren ve ülkemize hizmet veren bir mühendislik çözüm ortağı olarak çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Kurumsal yapımız: 193 personelimiz var, bunun 66’sı mühendis. Ankara ve Diyarbakır’da 2 fabrikamız yer alıyor. Genel Müdürlüğümüz de Ankara’daki fabrikamızın yanında.

Mali tablolarımız: Az önce rakamlardan bahsettim ama yine 2019, 2020 ve 2021’in rakamlarını ekrana yansıttık. Kâr-zarar oranlarımız da kârla kapattık her üç yılı da. Ödeneklerimiz ve kullanımlarıyla ilgili bilgileri ekledik.

Ankara fabrikamızdan bahsetmek istiyorum: 30 personelimiz var, 16 bin metrekare bir kapalı alanımız var. Birazdan bahsedeceğim AR-GE merkezimizde tasarlanan ürünlerin pilot projelerini ve üretim işlemlerini burada gerçekleştiriyoruz. HİDROTEM, BİOTEM, MOBİTEM, PİKOTEM, BASTEM gibi yeni ürünlerimiz var. Ayrıca, güneş enerjisi santralleri için, TENMAK koordinasyonunda TÜBİTAK’la birlikte 2,5 megavatlık bir invertör sürecimiz başlıyor; bunun da inşallah -tasarım, proje- ilk pilot projeden sonra üretim, satış, satış sonrası hizmetlerini yine Ankara fabrikamız vesilesiyle yapacağız.

Diyarbakır’da da fabrikamız bulunmakta. Burada da daha çok tribün ve jenatörle ilgili hem parça, bakım, onarım rehabilitasyon kapsamında parça üretimlerimizi gerçekleştiriyoruz. Şu anda ana 2 tane projemiz var; bunlardan bir tanesi Karakaya Hidroelektrik Santrali ki ülkemizin 1,8 gigavatlık büyük bir hidroelektrik santrali; diğeri Hirfanlı ki TEMSAN’ın kuruluşuna vesile olan santralimizdir. Her ikisinin de bakımı, rehabilitasyonu kapsamında –detaya girmeyeyim, yazıyor ama- birçok parçasını yine TEMSAN Diyarbakır fabrikasında üretiyoruz. Karakaya’yla ilgili inşallah çark sürecimiz var Rusya’yla beraber devam eden, o tamamlandıktan sonra bunun da yine demontaj, montaj işleri Diyarbakır’daki ekiplerimiz tarafından yapılacak. Ayrıca, BOTAŞ’taki işlerimizde de Diyarbakır’daki personelimizi kullanıyoruz şantiyelerimizde.

Bizim finansal anlamda en büyük kaynağımız olan bakım, onarım, rehabilitasyon, enerji verimliliği faaliyetlerimiz. Burada doğal gaz, termik santraller gibi projelerimiz var, bunlar sayesinde finansal devamlılığımızı da sağlıyoruz; büyük ölçekli işler bunlar daha çok. Burada da EÜAŞ’a ciddi bir destek veriyoruz.

Test merkezimiz... Aslında ben alt komisyonda da bundan bahsetmişim, yatırım yapmamız gereken bir test merkezimiz vardı. Burayı biz 2021 sonunda, 2022 başında devreye aldık, şu anda 500 kilovata kadar mikro ölçekli tüm mikro HES’lerin ya da cihazların fonksiyon testlerini, verim testlerini yapabiliyoruz; ülkemizde sınırlı sayıda bulunan laboratuvarlardan bir tanesidir. İnşallah, bunu üniversitelerimizde de açacağız, kendimiz şu anda ürünlerimiz için kullanıyoruz aktif olarak.

Diğer taraftan, bizim, geçen alt komisyonda bir hedefimiz vardı, kamuda bir ilki başararak “yerinde tasarım merkezi” unvanı almak istiyorduk. Çok şükür, Ocak 2022 itibarıyla, 500 metrekarelik bir AR-GE’imizde yerinde tasarım merkezi unvanı olan ilk kamu kurumu aldık. Ülkemizde özel sektörün 250’ye yakın tasarım merkezi var. Tasarım merkezi olarak AR-GE’imiz yoluna devam ediyor. Burada da 18 personelimiz var, yüzde 45’i, yaklaşık yarısı lisansüstü mezunu veya eğitim almakta şu anda. Burada çeşitli projelerimiz var yürüttüğümüz. Bu 500 metrekarelik alanımızı da inşallah büyüteceğiz, belki bir 1.500 metrekareye kadar çıkarmayı düşünüyoruz AR-GE faaliyetleri için.

Tabii, bir tasarım merkezi olmanın verdiği en büyük çıktı, fikri ve sınai haklar. Biz bu konuda da boş durmadık. Özellikle son bir yıldır aktif olarak, marka tescili olsun, endüstriyel tasarım olsun, patent faydalı model başvuruları ve uluslararası makaleler de dâhil olmak üzere birçok başvurumuz yer alıyor; bunların da bir listesini burada sizlerle paylaştık. Şu anda patent faydalı mı... 1 patent başvurumuz var, 6 tane faydalı model başvurumuz var. Türk Patent Enstitüsünde bunların çoğu askıda yeni olduğu için.

Tasarım tescillerimiz onaylandı. Yine, birazdan bahsedeceğimiz ürünlerimize ait bunlar. Bunlardan ilki HİDROTEM; aslında mikro ölçekli bir hidroelektrik santral, taşınabilir bir hidroelektrik santral yaptık. Yine, alt komisyonda bunun testlerini tamamladığımızı, saha uygulamasına geçmek istediğimizi aktarmıştık. Bunu Bursa Babasultan'da bulunan Geyikli Baba Türbesi'ne taktık; 6,6 kilovatlık bir ürünümüz, şu anda aylık 8 bin TL gibi bir tasarruf yapıyor hem caminin hem de türbenin elektriği sağlıyor, aslında işimizin de zekatını vermiş olduk; bizim pilot projemizdi. Küçük aksaklıklar oldu ama çok şükür bunları da AR-GE ekiplerimiz çözdüler.

Şimdi, ikinci şeyimiz geliyor, inşallah Zonguldak Metropolitan Belediyeler Birliğine 200 kilovatlık bir ürünümüz için tasarımları tamamladık. TENMAK koordinasyonunda Zonguldak ilimize de inşallah bunu kazandırmış olacağız. Ulutan Barajı su isale hattı arıtma tesisi giriş noktasında depo üzerine kuracağız bunu inşallah. Aslında bunun bir videosundan biraz bahsetmek istiyorum, sizin de desteğinize ihtiyacımız var; özellikle tanıtımı -belediyelere- isale hatlarının arıtma tesislerinde kullanılmak üzere. Kısa videomuz var, hızlı hızlı geçeceğim Sayın Başkanım, vakti verimli kullanmak adına, arkadaşımız hızlandıracak.

(Video gösterimi yapıldı)

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Sayın Başkanım, bir videomuz da Bursa'da montaj sonrası, ondan da on saniye göstersek yeterli olur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Tabii, buyurun.

(Video gösterimi yapıldı)

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Bu uygulama nerede?

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Bursa Babasultan'daki Geyikli Baba Türbesi'nde.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Neyin üzerinde?

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Şu anda orada bir akarsuyumuz var, onun üzerinde kuruldu.

Yani, tüm yazılımla, donanımıyla yüzde 86 diye hatırlıyorum yerlilik oranımız, bize ait olan bir ürün. Bu arada ulusal basında da yer aldı bu ürünümüz yaklaşık iki ay önce kadar.

Diğer ürünümüzden bahsetmek istiyorum müsaadenizle. Biyogaz cihazımız BİOTEM. Bunların tabii, faydalı model, marka tescili, endüstriyel tasarım, tüm başvuruları yapılmış durumda, hatta bir kısmı da alındı. Bundan da yine alt komisyonda bahsetmiştim, endüstriyel tasarımda yeni, özel bir görüntü kazandırdık ürünümüze. 1 ile 3 arasında hayvan atığından veya evsel atıktan da oluyor bu arada. Yaklaşık bir aylık bir büyüklük kadar gaz üretebilen bir cihaz ortaya koyduk. Bunları da uzaktan takip ediyoruz. Şu anda Türkiye'de 33 tane bu cihazdan var takıp söktüğümüzle beraber kümülatif olarak, sahada canlı olarak da 12 tane yeni model ürünümüzden var. Diyarbakır'dan Bitlis'e, Düzce'ye, Afyon'a, İzmir'e, Antalya'ya, çeşitli bölgesel tesislerini yapmak üzere verdik, köylülerimizle buluşturduk bunu. Şu anda, ilk gaz üretimi yirmi gün sürüyor, bunların gazları da üretilmeye başlandı,

köylülerimiz de kullanmaya başladılar açıkçası. Yani doğal gazın ulaştırılmadığı noktalara da küçük de olsa bir katkı sağlamayı planlıyoruz. Özellikle sıcak bölgelerde yoğun bir kullanım olacağına, hatta bunun belki ihracat anlamında da bize bir fırsat doğuracağını düşünüyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bunlarda seri üretim henüz başlamadı.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Sayın Vekilim, aslında 14 tane kendi şirketimizde ürettik, OSTİM’den de tabii ki destek alarak. Fabrikadan görüntü yok ama bunlar tamamen kendi fabrikamızda üretildi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne kadar sürede amorti ediyor kendisini?

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Şöyle Sayın Vekilim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani nasıl ticarileştirilebileceğini öngörmek açısından söylüyorum.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Tabii, böyle bir çalışmamız oldu. Aslında burada kritik nokta şu: Biz gazın ulaştırılmadığı noktalara yani hatta bu sadece gaz değil, bir biyogeneratörle elektrik de üretebiliyor. Burada hani... Sizin sorunuz amortisman süresi yani on lira koyduk, ne kadar sürede bunun karşılığında bir gaz üretiriz? Bu süre altı yıl civarında olabilir, tam rakamı söyleyemeyeceğim ama özellikle doğal gazın ulaştırılmadığı noktalarda kurulması paha biçilmez bir şey ortaya çıkarıyor. Bu arada Çin özellikle Afrika’ya, ben birkaç sene öncesinin verisini söylüyorum, 14 bin tane bu cihazdan satmıştı yani bu tarz değil, daha böyle “do it yourself” tarzında, daha basit, pratik olan versiyonunu. Biz biraz daha güvenlik önlemleri olan, sonuçta burada bir...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Enerji altyapısı olmayan, dünyadaki birçok yere de ihraç edilebilir.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Kesinlikle Sayın Vekilim, kesinlikle.

Ve burada da köylülerden görüntülerimiz vardı.

Bir diğer ürünümüz MOBİTEM. Yine faydalı model başvurusu olan, tasarım süreçlerini tamamladığımız, taşınabilir bir mobil solar sulama sistemi. Biz aslında mobil solar sulamayla yola çıktık Sayın Bakanımızın talimatıyla ama evlerde de kullanılabilecek bir ürün. Bu, 2,1 kilovatlık modelimiz, O1 belgeli yani ayrıca bir çekme belgesine ihtiyaç duyulmuyor, arabanızın arkasına takıp herhangi bir yere taşıyabiliyorsunuz. Üzerindeki solar panellerimiz de yerli yani yüzde 80 civarında bir yerlilik oranına sahip. Üzerinde 2 beygirlik bir motorumuz da var yani herhangi bir kuyudan, su bulunan bir yerden tarımsal sulama için ekstra elektriğe ihtiyaç duymadan çok rahat kullanılır. Saatte 20 ton su atma kapasitesine sahip, damla sulama yapmak isterseniz tabii, saatlerce de yapabilir, ayrıca bir evin elektrik ihtiyacını da çok rahat karşılayabilecek boyutta.

Bunun bir büyük modeli daha var. Bunu ürettik bu arada, az öncekini. Bu da yine yerel ve ulusal basında yer aldı, hatta...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Genel Müdürüm, Komisyonla mühendis arkadaşlarımız da var, ölçek verirsiniz yani kaç kilovatlık bu ünite? Benim de ilgimi çekti şimdi. Bir daha soru sormayız size.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Tabii ki Sayın Başkanım.

Teknik özelliklerinden bahsedeyim...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Bu taşınabilir solar sistem kaç kilovatlık...

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – 2,1 kilovatlık, 2,1 kilovatsaatlık üzerinde yerli “bifacial” dediğimiz çift yönlü solar panellerimiz mevcut. Üzerinde 400 ampersaatlık jel akümüze var, 200 litrelik bir su depomuz var, bazen 2 beygirlik de emişli santrifüj pompamız var. Dalgıç pompa olan yerlerde bu pompaya ihtiyacınız yok, hani orada onu da kullanabilirsiniz, 2.500 ve 3.500 milimetre boyutlarında. Bu arada solar panellerimiz açılır kapanır ve bu, yollarda gezme yetisine sahip bir ürün. Yani internette çok fazla ürün gözüktüyor, hani iki tekerlek üzerine solar panel koyup tarımsal sulama yapılıyor ama taşımacılık anlamında, kara yolu güvenliği anlamında uygun olmayan ürünler. Bu anlamda biz hem farkındalık oluşturmak hem de katalizör olmak adına böyle bir ürün Sayın Bakanımızın talimatıyla ortaya çıkardık. Bu, küçük boyutlu olanıydı, pratik olup, hemen yapıp paylaştığımız.

Yine, teknik sorular varsa, Sayın Başkanım, onları da cevaplamak isterim elbette.

Biz, şu anda, TEMSAN’ın Ankara Yenimahalle’deki kampüsünde bahçe sulamamızda da bunu kullanıyoruz bu arada. Yine, çeşitli -mesela Gölbaşı’ndaki- tesislerimize de götürdük yolda güvenlikle ilgili testlerimizi yapmak üzere. Çok şükür herhangi bir aksilik yok, cihazımız da çalışır bir vaziyette.

Diğer bir ürünümüz de MOBİTEM PRO’muz. Bunun da endüstriyel tasarım süreçlerini tamamladık. Bu, 4,8 kilovatsaatlık bir güneş paneline sahip. Üzerinde 10 kilovatlık bir tam sinüs inverterimiz var, 4x200 yani 8 ampersaatlık jel akümüze var, 5,5 beygirlik -ki bu ciddi bir motor gücü- jet pompamız var, santrifüj pompamız diyeyim, yine su depomuz var. Bu, O2 belgeli, bunun için ruhsat almamız gerekiyor Karayollarından, bu ondan farklı olarak çünkü ağırlığı değişiyor. 750 kilograma kadar diğerine, bu da yanlış hatırlamıyorsam 1.500 kilograma kadar olması lazım.

Bunun da bu sene üretimine başlayacağız. Son slaytımızda bununla ilgili planlarımızı, kısa vadeli planlarımızı sizlere detaylı aktaracağım zaten.

Diğer taraftan, yine özellikle biz böyle Twitter, LinkedIn gibi platformlarda çok sık görüyoruz küçük ölçekli, taşınabilir mikro HES’ler. Aslında Karadeniz’de de bunun farklı boyutları var, biz de “Yabancıların varsa bizim niye olmasın?” diyerek 20 vatlık çanta tipi bir türbin yaptık. Bunu da hatta Bursa’da test ettik.

Açabilirsek videosunu, sizlerle de paylaşmak istiyorum.

(Video gösterim yapıldı)

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Bunda da bildiğim kadariyle pelton çarkımız var.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Bu kaç kilovat?

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – 20 vat Sayın Vekilim yani...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – 20 vat, tamam.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Yani bu böyle, sadece farkındalık oluşturmak için yaptığımız bir şey ama özellikle yabancı basında bunu sık sık görüyoruz yani bizim önümüze çok düşüyor bu tip ürünler. Biz de Türkiye olarak böyle –özellikle, belki araçların kullanabileceği, telefon şarjı için mesela çok uygun bir cihaz ya da bir bilgisayarın çalışması için- bunu da ortaya koymuş olduk. Bunu da yine kendimiz tasarladık, OSTİM’den destek aldık yani OSTİM’de çeşitli partnerlerimiz de soruyor, alüminyumdan yaptık çünkü ilk prototipimizi. Asıl burada 750 vatlık valiz tipi bir ürün ortaya koyduk. Bu bir evin elektriğini de karşılayabilecek boyutta. Özellikle Karadeniz Bölgesi’ndeki her akarsuda... Tabii ki bazı şartlarımız var, minimum 6 metre gibi, 6 metre ve üzeri

bir ihtiyacımız oluyor. Böyle bir ürünü de ortaya koyduk. Bunun da testlerini yaptık. Hatta bir test videomuz var kendi laboratuvarımızdan, onu da paylaşabiliriz. Burada da gördüğünüz üzere kendi laboratuvarımızda elektrik ürettik.

Yine hızlı devam ediyorum.

KİT Alt Komisyonunda da gündemimiz olmayan bir konuydu ama burada paylaşmak istiyorum sizlerle: “BASTEM” ismiyle yeni bir ürün çıkartmaya çalışıyoruz. Üzerine baskı elektrik üreten yollar; özellikle belediyelerin parklarında, millet bahçelerimizde kullanılabilecek, akıllı şehirlerin bir parçası olarak değerlendirilebilecek bir ürün. Bunun da ilk prototipimizi yaptık hatta. MMG’nin düzenleyici AR-GE ve inovasyon fuarında da inşallah bunu “gamification” ya da bir oyunlaştırma hikâyesiyle gençlerin kullanımına sunacağız. İngiltere Londra’da böyle bir örnek vardı, belki sizler de karşılaşmış olabilirsiniz. Biz de kendi millet bahçelerimiz ve belediye parklarında yürüyüş yaparken elektrik üreten, bunu depolayıp sokak lambalarını yakmak gibi bir katkımız olsun istedik. Bu, amortisman süresi anlamında baktığımız zaman tabii ki paha biçilemez, ölçülemez ama bunlar da bizim ilk numunelerimiz, AR-GE’den. İşte, çocukların özellikle, elektrik üretmenin ne kadar zor olduğu, enerji veriminin ne kadar kıymetli olduğu... Burada 1 adım 0,03 vat üretiyor. Yani 100 adımda 3 vat, 1.000 adımda da 30 vat ki işte bir saat LED’li bir bahçe lambasının aydınlatmasına yetecek boyutta. Birçok videomuz var ama üstteki, Londra’daki görüntü bize ait değil, onu sadece sizlere göstermek için paylaştık.

Tabii, 2017’de -hatta Sayın Başkanımıza da ben bu vesileyle teşekkür edeyim, onun da Genel Müdür olduğu dönem diye hatırlıyorum ama 2017’yi- Karakaya’da bir misyon verilmiş TEMSAN’a. Karakaya gibi büyük bir hidroelektrik santralin bakımı ve rehabilitasyonu kapsamında bize eğitim faaliyetleri almamız, özellikle türbin tasarımı, hidroelektrik santral tasarımı konusunda bir fonksiyon kazanmamız bizden talep edilmiş. O gün atılan tohumlar bugün meyve vermeye başladı. Şu anda 18 kişilik AR-GE ekibimizin 8’i türbin tasarımı konusunda eğitim aldı Rusya’da. Bu arada 300 megavatlık bu çarkın ilki -6 metre çapındaki, şuradaki resimdeki çarkımız- Rusya’da üretildi 2, 3, 4, 5 ve 6’ncı çarkları inşallah Türkiye’de üreteceğiz. Getiremedik, şu savaş durumundan dolayı malımızı da getiremedik açıkçası. Yani bir mücbir durumda neler yaşanılacağına da bizzat şahit olmuş olduk açıkçası. Biz bu vesileyle türbin... Buradaki “know-how”u da transfer ettik. O günkü şartlarda -yani o sözleşme, şartname- bunlardan “know-how” transferi ve eğitim süreçlerinin TEMSAN tarafından alınması talimatı verilmiş, biz bugün bunları tamamladık, çok şükür kimseye de muhtaç değiliz. Hatta bir sonraki slaytımızda... Ha, bu arada özür dilerim, enerji verimliliği anlamında yüzde 91’den 94,5’a çıkartıyoruz. Yani 1,8 gigavatlık bir santralde herhâlde günlük 1 milyon liraya yakın bir tasarruftan bahsediyoruz yani bir enerji verimiyle ilgili millî gelire katkı anlamında. Tüm santrallerimizi de bu anlamda inşallah değerlendireceğiz. Bu tamamen bize ait olan bir tasarım. Karakaya’da aldığımız bilgi, birikim, eğitimlerle ve “know-how” transferiyle şu anda kendi ekibimizle, Graz Teknoloji Üniversitesiyle -ki bu sektörün otoritesidir uluslararası anlamda- bir tasarım doğrulama, model testle ilgili bir iş birliği protokolü imzaladık. Bu kapsamda onlardan da çeşitli eğitimler aldık ve ilk tasarımlarımızı yaptık. Hirfanlı’da 3 metre çapında bu çarkımız. Bunun tasarım doğrulamasını da yıl sonu bitirmeyi planlıyorduk, ağustos ayında tamamlanması öngörüldü şu anda. Graz Teknoloji Üniversitesi de bu hafta buradaydı bu arada. Açıkçası, çok şükür yani TEMSAN eski günlerde olduğu gibi türbin veya hidroelektrik santral tasarlayan bir boyut kazandı ki en önemlisi -ki bizim birazdan Sayıştay bulgumuzla da ilgili- bir de bunun üstüne AR-GE yaptıktan sonra, işte, üretim faaliyetlerimizi arttırmamız gerekiyor. Bu çarkın birçok parçasını burada üretiyoruz ama çarkı maalesef ülkemizin yerli kaynakları... Gaziantep’te, Ankara’da birçok firma var bunları üretebilen. TEMSAN’ın hani böyle bir şeyi olmamış, büyük ölçekli çarkların üretilmesiyle ilgili tezgâh anlamında. Belki ilerleyen zamanlarda bunları da gündeme alacağız inşallah. Bu da yüzde 87’den 93,5’a çıkartacağımız...

Bu arada, yine alt Komisyonda söyledim, tekrar oluyor ama özür diliyorum, yaklaşık 150 bin dolarlık bir yazılım kullanıyoruz, sadece 1 yazılım. 4 tane daha yazılımımız var bu tasarımları yapmayla ilgili. İnanın, belki sadece ülkemiz için değil, çevre komşularımıza da Türkiye Cumhuriyetlerine de özellikle tasarım konusunda destek verebilecek kabiliyetli bir ekip kurduk çok şükür.

Biz, tabii, enerji verimliliğinden aslında hep böyle dolaylı yoldan bahsettik. Burada yine bir farkındalık konumuz var. Biz kamuda Enerji Performans Sözleşmesi’ni ilk yapan, bu yarışmayı ilk yapan bir kuruluş olma gayretindeyiz. 30 Mayıs’ta bir yarışmamız var. Bu tebliğ mart ayında Resmî Gazete’de yayımlandı. Şu anda bununla ilgili bir aksiyon aldık, kendi bina yalıtımlarımızı, aydınlatmamızı, kazan değişimlerimiz, güneş solar panelli AR-GE binamızı kapsayan “Kazan Kazan Projesi” olarak kamu binalarında enerji tasarrufuna, enerji verimliliğine yönelik bir proje başlattık. Bu da Resmî Gazete’de yayımlanan tebliğe istinaden yapıldı. Burada bir başarı hikâyesi oluşturup, bir öncesi-sonrası hikâyesi yazıp tüm kamu kurum kuruluşlarıyla bu bilgi birikimimizi paylaşmak istiyoruz.

Diğer taraftan, Avrupa Birliği’nin bize hibe bir programı var, BOTAŞ’la beraber yürüten, BOTAŞ’ın da kendi işlerinde yürüttüğü. Bu süreç Avrupa Birliği ve Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülüyor. Alt Komisyonda da “Yapıyoruz.” dedik. Hâlâ “Yapıyoruz.” durumundayız, maalesef ihale rakamlar yüksek geldiği için pazarlık usulü vesaire devam ediyormuş, Avrupa Birliği ve Hazine Bakanlığının görüşmeleri devam ediyormuş. Burada, Ankara’daki fabrikamızda çatı-GES 650 kilovatlık –on-grid olacak bu sistem ayrıca- Diyarbakır’da da 450 kilovatlık yer-GES, yer uygulaması inşallah kazandırıyoruz. Bunun yüzde 15’ini TEMSAN karşılayacak, yüzde 85’i de hibe; rakamları da yanlış hatırlamıyorsa 1 milyon euro civarındaydı, belki buraya yazmadıysak.

Enerjide dijitalleşme faaliyetlerimiz var, bunlardan bir tanesi yine hem sürdürülebilir hem de erişilebilir bir “web” sitesi yapma girişimimiz var. Yani “web” sitesi belki çok küçük bir başlık ama ben bunu paylaşmak istedim. Şöyle: Belki dünyada bir ilk olacak bir konu. Tasarruf modu olan bir “web” sitesi yapıyoruz, ölçülebilir. Yani bizim “web” sitemizi ziyaret ettiğinizde “doğayı koru” moduna bastığınızda, ne kadar tasarruf yaptığınızı tahminî olarak ölçüp bunu da kullanıcı sayısının analitik verilerini alarak çarparak işte 10 kilovatsaat olduğunda bahçemizde bir ağaç dikerek, özellikle veri merkezlerindeki enerji tüketimlerinin ısıtma, soğutmayla ilgili; daha basit, sade “web” siteleri yapılmasıyla ilgili bu biraz “black mode” diyeyim, kara mod bir uygulama. Hani telefonlarımızdaki “dark” modun bir ileriki boyutu diyelim. Böyle bir farkındalık çalışmamız var, uluslararası yarışmalara da katılmak istiyoruz bu projeyle inşallah. Şu anda da test tamamlandı “web” sitemiz var. Bir ay içerisinde de açmış olacağız inşallah, veri girişlerimiz yapılıyor şu anda.

TEİP TEMSAN Enerjinin İnternet Platformu’muzu kurduk. Burada bir açık veri portalı oluşturmak istiyoruz. Özellikle az önce bahsettiğim biyotem gibi, hidrotem gibi cihazların sahada üretilen verilerini anonim hâle getirip bilim adamlarıyla, ülkemizdeki üniversitelerle paylaşmak istiyoruz. Yani işte Antalya’da yağmur yağarken biyogaz üretimi hayvansal atıklarda nasıl? Çünkü buradan çıkan metan değerlerine kadar birçok veriyi ölçüyoruz bu kapsamda. İnşallah burada... Bu arada sitemiz çalışır vaziyette ama lokalde çalışıyor güvenlik dolayısıyla. Yani teip.tems.gov.tr Enerji Bakanlığı iç internetinden bağlandığınızda gerekirse bizler de kullanıcı adı, şifre anlamında da destek oluruz.

E-mobilite faaliyetlerimiz var. Kampüsümüzde ve hem Diyarbakır hem Ankara fabrikamızda elektrikli araba şarj istasyonlarımızı kurduk. Ben bu arada makam aracı olarak elektrikli bir araç kullanıyorum Ankara programlarının tamamında, buraya da onunla geldim. Renault ZOE, küçük bir arabamız var. 20 kilovatlık 2 tane, Ankara’da 2 tane ve Diyarbakır’da şarj istasyonlarımız var. Yine bu

e-mobilite kapsamında kampüs içerisinde elektrikli skuterlerimiz de var, küçük çaplı çalışmalarımız da var. Özellikle kampüsümüzün hem dijitalleşmesi hem de çevreci bir hâl alması için, az önce bahsettim, IPA Projesi de dâhil olmak üzere her şeyi, elimizden gelen her şeyi yapmaya çalışıyoruz.

Bilişim faaliyetlerini çok kısa, bir cümleyle ifade edeyim: Ben bilişim dünyasından geldim, aslında bir ay önce asaleten de atanmış oldum TEMSAN’a, daha önce vekâleten yürütüyordum -kısa bir süredir- bu görevi. ERP’yla ilgili daha önce eski genel müdürün de başlattığı bir çalışma vardı, bu süreci hızlandırdık. Tüm süreçlerimizi dijitalleştiriyoruz ve şeffaflştırıyoruz.

Yine, KVKK kapsamında gerekli hassasiyeti göstererek, satın almadan muhasebeye, insan kaynaklarına, e-defterlere kadar tüm süreçlerimiz...Burada iki ayı kaldı, büyük bir kısmını tamamladık. İnşallah bunu da hedef olarak kendimize koyduk.

Yine, tarih kokan bir arşivimiz var, bunu dijitalleştirmek istiyoruz, kırk beş yıllık. Birçok barajın teknik dokümanları, işte, paftaları vesaire hep kâğıt olarak bizde duruyor. Bunları inşallah dijitalleştirip Bakanlığımızın siber güvenlik operasyon merkezindeki veri bankalarında bunları saklayarak... Daha sonraki bakım, onarım, rehabilitasyon projelerinde bize altı ay kazandırıyor o santrallerin bilgisinin önceden elimizde olması, bunu EÜAŞ’a da tabii ki açmış olacağız. İnşallah bu yıl içerisinde böyle güzel bir dijital arşiv kazandırmak istiyoruz.

Kısa vadeli hedeflerimizden bahsedeceğim. Birincisi: Bunu, küçük bir video var aslında, onunla başlayarak göstermek istiyorum. Bu bir santralin çarkı. Burada da lazer taramayla, tersine mühendislikle bu santralin dijital “map”i oluşturuluyor. Bu da parça parça büyüterek santralin tamamen dijitalleştirilmesini sağlıyor. Bizim tüm santrallerimizin dijitalleştirilmesiyle ilgili Elektrik Üretim AŞ ile çeşitli görüşmelerimiz var. Bunlar yine, bakım, onarım, rehabilitasyon ve enerji verimliliği kapsamında gündeme geldiğinde, belki bir yıla yakın bize süre kazandırıyor bu santrallerin dijital hâle getirilmesi, az önce söylediğim dijital arşive de entegre olarak.

İkinci maddemiz yani hidroelektriksantrallerinin tersine mühendisliği, analiz ve tasarımlar için pilot projeye başlamak. Tabii, bu sadece taramakla olmuyor, asıl orada AR-GE mühendislerimiz devreye giriyor. Bunların birleştirilip hatalarının tespit edilip... Hatta yine bizim ödenek konusunda metal yazıcı talebimiz olmuştu, inşallah bu sene tekrar başvuracağız. Bu metal yazıcıyı da şirketimize kazandırırsak... “3D Printer”lerimiz var ama metal yazıcımız yoktu. Belki de santrallerde küçük ölçekli parçaları da yine metal yazıcımızda üretip sahadaki santrallere, çarklara... Siz de bilirsiniz Sayın Başkanım, kırılma vesaire gibi konular çok fazla oluyor ve bunların durmasına neden oluyor. Burada küçük ölçekli noktalarda da kendi metal yazıcımızla inşallah hizmet vermek istiyoruz.

Üçüncü konumuz, Karaköy Hidroelektriksantrali için Türkiye’de üretim yapmak. Rusya’dan gelecek çarkımızın demontaj, montaj sürecini başlatıp ardından Türkiye’de üretime başlamak istiyoruz 2, 3, 4, 5 ve 6’ncı çarklar için. O zaman tamamen yerli ve millî anlamında ülkemize kazandıracağız.

HİDROTEM tanıtımları yani o Mikro HES’imizin, taşınabilir HES’imizin Türkiye’de yaygınlaştırılması için sizlerden de destek rica ediyorum. İşte Zonguldak bizim için bir örnek. Yine Sivas’ta şu anda görüşmelerimiz devam ediyor, EÜAŞ’ta Sivas’ın bir tesisinde. Bunun yaygınlaşması belediyelerin özellikle maddi anlamda -enerji tasarrufu- kazanç sağlayacağı bir konu. Bu arada “Amortisman süresi de altı yıl.” dedik ama Zonguldak’ta mesela iki buçuk yıl bunun amortisman süresi, orada çok verimli bir su akışı var. Bir hatta da 2, 3 tane takılabiliyor, arkadaşlarımız, mühendislerimiz burada çalışma da yürütebiliyorlar. Hatta biz Tuz Gölü için de Hirfanlı Barajı’nın gidiş hattında birkaç nokta belirlemiştik, uymadı. Ama her yeri incelemek istiyoruz, ülkemize bu anlamda ne kazandırırız diye.

Dördüncü maddemiz, ciromuzun en az yüzde 3'lük kısmını AR-GE yatırımlarına harcamak istiyoruz, AR-GE faaliyetlerine harcamak istiyoruz. Ben özellikle yazdım 2019-2020-2021. 2020 tabii ki pandeminin patlak verdiği yani çok imkânın olmadığı bir dönem. Özellikle 2021'de yüzde 2 bir gibi harcamamız oldu, 2023'e de iyi başladık, 400 bin lira. İnşallah, bu yıl da böyle 750 milyon gibi bir ciromuz olursa, işte bunun 2 milyon lira ya da 2,5 milyon-3 milyon lirasını da inşallah AR-GE faaliyetlerine harcamış olmak istiyoruz. BİOTEM, HİDROTERM ürünlerimizle ilgili bir ihracat hedefimiz var, şu an enerji müşavirlerimizle görüşüyoruz, Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ne teklif verdik hani bu da bir basamak. Yani artık TEMSAN'ın ürettiği ürünlerin ihracatı için yani küçük de olsa büyük çaba gösteriyoruz ama küçük adımlar atıyoruz. Burada da sizlerden yine destek rica ediyoruz. Özellikle BİOTEM de Afrika bölgesi için çok kritik; oraya atanan enerji müşavirimiz de aslında bu ürünün pazarlaması anlamında yoğun bir çaba sarf ediyor. Nasıl uluslararası firmaların Türkiye'deki büyükelçiliklerinde çalışan ticaret müşavirleri her toplantıda yer alıyorsa bizim de enerji müşavirlerimiz inşallah buralarda yer alarak bizim ürünlerimizin yaygınlaşması için çaba sarf ederler.

Diğer bir kısa vadeli hedefimiz: Bu yıl içerisinde MOBİTEM PRO, az önce gösterdiğim 4,8 kilowattlık ürünün ortaya çıkması. Onunla da ilgili çalışmalarımız başladı. Kaynaklarımızı verimli kullanmaya çalışıyoruz. Aslında hemen, bir ay sonra da bu ürünü çıkartabiliriz maddi imkânlarımız el verse. Temkinli hareket ederek, dediğim gibi, kaynaklarımızı verimli kullanarak hareket ediyoruz.

Bir diğer konu: Yine ülkemiz için büyük bir başarı hikayesi EOS. Biz ona "Enerji Otomasyon Sistemi" diyoruz, EÜAŞ Otomasyon Sistemi olmasına rağmen. Biz EÜAŞ'ın ana partneri, ana yüklenicisi olmak üzereyiz, olduk, hatta bir iş birliği protokolü de yaptık. Bu kapsamda tüm santrallerde EOS'un uygulanmasıyla ilgili TEMSAN aktif rol almak istiyor otomasyon ekibiyle beraber. Hatta bizim EOS uygulama merkezi -eğitim, laboratuvar, testle beraber tümünün yapılacağı işlerle ilgili-kurmak için de bir görüşmemiz devam ediyor.

Güneş enerjisi santralleri içinde 2,5 megawattlık merkezî invertör, güç elektroniği konusu -ben de elektronik mühendisiyim- ülkemiz için çok kritik bir konudur, zayıf olduğumuz bir alandır, ithalat yaptığımız bir alandır. Mini YEKA'larımız doldu, yine buradaki invertörlerimizin büyük bir kısmını ithal etmek durumundayız. İnşallah, burada TUBİTAK'ın geçtiği bir karta tüm invertörün diğer ekipmanlarını da TEMSAN yaparak belki de AR-GE sürecinden sonraki ÜR-GE faaliyetlerinde de hem yazılım hem donanım anlamında TEMSAN destek vererek bunun da ülkemizde üretilmesine basamak olmak istiyoruz. Bu da birkaç yıldır gündemde, eski Genel Müdürümüzle de bugün arabada gelirken konuştuk. Bunun imzasını atmak üzereyiz, TENMAK burada bir rol alıyor koordinasyon anlamında ve maddi destek anlamında. Yani ödeneğimizin dışında da buraları kullanmaya çalışıyoruz açıkçası.

Son olarak da yine, bizim nasıl özel sektörde sık gördüğümüz, kurumsal ERP, kurumsal kaynak yönetimiyle ilgili ERP süreçleri yönetiliyorsa, inşallah, biz de mütevazı bütçemizle bunu kurumumuzda bu yıl içerisinde tamamlamak istiyoruz.

Ben bu vesileyle saygılar sunarım, arz ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Tabii, ben de not aldım. HİDROTEM, BİOTEM, MOBİTEM, MOBİTEM PRO, Valiz Tipi HES ve BASTEM projeleri gerçekten çok takdire şayan, takdir ve tebrik ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Değerli üyeler, şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2019 yılı alt komisyon raporunda 1, 2020 yılı alt komisyon raporunda 1 öneri bulunmaktadır. 2019 yılının 1 no.lu önerisi ile 2020 yılının 1 numaralı önerisi benzer mahiyette olduğundan birlikte işleme alıyoruz.

Şimdi, daha güncel olan 2020 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1:

TEMSAN’ın enerji sektörünün, teknolojik ihtiyaçları çerçevesinde özel sektör ile kamunun, rüzgâr ve güneş enerjisi başta olmak üzere diğer yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretmesiyle ilgili gerekli olan teçhizatların üretilmesine ve geliştirilmesine yönelik ihtiyaçlar da dikkate alınarak üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi için teçhizat ve nitelikli personel ihtiyacının belirlenmesi çalışmalarının yapılması önerilir.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Cevap vermek üzere Genel Müdürüm sözü size veriyorum.

Buyurun.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Sayın Başkanım, okutuyorum. Aslında 2019-2020’de beraber olan maddemize arkadaşım cevabı okuyacak.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Son durumu paylaşırsanız daha makbule geçer.

TEMSAN TEMSİLCİSİ BEYZA ÖZDEMİR – Cevap 1:

Enerji sektörünün teknolojik ihtiyaçları dikkate alınmak suretiyle kuruluşumuzun yeniden yapılandırılması kapsamında, AR-GE Merkezi Müdürlüğümüzün ulusal ve uluslararası alanda rekabet edebilmesi için nitelikli personel sayısını 18’e çıkarttık ve kamu kurum ve kuruluşları arasında bir ilki gerçekleştirerek 21 Ocak 2022 tarihinde “Yerinde Tasarım Merkezi” unvanını aldık. Bu kapsamda, kritik enerji teknolojilerine odaklanarak başta HES tasarımları olmak üzere elektrik üretim, iletim ve dağıtım alanlarında çalışmalarımıza hız kesmeden devam etmekteyiz. Bu yapılanmamız sayesinde HİDROTEM, BİOTEM, BASTEM, MOBİTEM, PİKOTEM isimlerini verdiğimiz tescilli ürünlerimiz ortaya çıkmıştır.

Cevap 2:

Üretim faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak teçhizat ve nitelikli personel ihtiyacının belirlenmesi çalışmaları kapsamında fabrikalarımızı geliştirdik, geliştirmeye çalışıyoruz.

Ankara Fabrikası: 16 bin metrekare üretim holüne sahip Ankara Fabrikamızın 10 bin metrekaresi tamamen yeni teknolojiye sahip ekipmanlarla TEMSAN-EÜAŞ iş birliğiyle kurulacak olan generatör sarğı fabrikasının dünyada mevcut olan büyük ölçekli firmalarla rekabet edebilecek niteliklere sahip olması için çalışmalara başlamış bulunmaktayız.

Ankara Fabrikasında kalan 6 bin metrekarelik alanda ise AR-GE merkezimizde tasarlanan BİOTEM, HİDROTEM, MOBİTEM, PİKOTEM, BASTEM adını verdiğimiz ürünlerimizin üretimi yapılmaktadır. Ayrıca yeni tasarlanacak ürünlerimizin üretim ve montaj alanı olarak da kullanılacaktır.

Ayrıca TENMAK-TEMSAN- TÜBİTAK MAM iş birliğiyle gerçekleştirilecek olan “Fotovoltaik Sistemler İçin 2,5 MW’lık Merkezi Evirici” üretim yeri de Ankara Fabrikamızda olacaktır. Proje sonunda üretim, satış ve satış sonrası hizmetler TEMSAN tarafından yürütülecektir. Ayrıca temel testlerin yapılacağı küçük bir laboratuvar kurulması da planlanmaktadır.

Diyarbakır fabrikasında da Diyarbakır İşletme Müdürlüğü 30 bin metrekarelik kapalı alan içerisinde 13 bin metrekare imalat atölyeleri (talaşlı imalat atölyesi, kaynak kesme atölyesi ve generatör atölyeleri) olmak üzere faaliyetlerini sürdürmektedir.

Karakaya HES gibi büyük ölçekli ve Hirfanlı, Gezende, Derbent HES gibi küçük ölçekli santrallerin türbin teçhizatının çark dışında kalan parçalarının (salyangoz, sabit ve hareketli ringler, cebri boru gibi) üretimi yapılmaktadır. Ankara'daki EÜAŞ Sargı Atölyesinin TEMSAN Ankara Fabrikasında yenilenerek birleştirilmesiyle kurulacak olan generatör sargı fabrikasının tamamlayıcısı olarak, bir generatör için gerekli olan sargı dışındaki (generatör stator karkası, sargı montajı, rotor kutupları gibi) tüm ekipmanların üretimi için de Diyarbakır fabrikamızdaki tezgâhlarımızdan faydalanılacaktır. Böylece, Ankara ve Diyarbakır fabrikalarımız bir “generatör” üretim üssü hâline gelecektir.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU - Teşekkür ediyorum.

Öneri üzerine söz almak isteyen üyemiz var mı?

Sayın Deniz Yavuzılmaz Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) - Sayın Genel Müdürüm, değerli Yönetim Kurulu üyeleri; hepiniz Komisyona hoş geldiniz.

Güzel bir sunumdu yani olayı, yaptığınız faaliyetleri mümkün olduğunca anlatmaya çalıştınız ama tabii, bu yapılan faaliyetlerin bizim denetlediğimiz kısmı; ne kadar maliyetle, ne kadarını kendiniz bünyesinde, ne kadarını hizmet olarak yaptığınız ve aynı zamanda da bu hizmetlerin sürekliliğinin sağlanması.

Şimdi, TEMSAN'ın kuruluş sürecine baktığımız zaman, 2015 yılında Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından özelleştirilme kapsamına alındığını, 2017 yılında bu yanlış karardan dönülerek özelleştirme sürecinin dışına çıkarıldığını biliyoruz. Dolayısıyla, buradan da anlaşılıyor ki TEMSAN konusunda büyük bir soru işareti oluşmuş karar vericiler nezdinde ve geçen bu sürenin içinde biz de KİT Komisyonu olarak -2018 yılında seçildik- o tarihten bugüne kadar aslında TEMSAN'ı ayağa kaldırmak için hep mücadele ettik yani potansiyel problemleri neler; onları tespit edip, ortaya koyup... Kaldı ki tabii, hâlâ devam eden sıkıntılar var, “sıkıntılar” derken daha doğrusu, bir yandan da belirsizlikler var. Şimdi, bazen insan vücudunda da bir hastalığın belirtisini fark etmek aslında üzülmemiz gereken bir konu değil, bir noktada sevinmemiz gereken bir konu. Vücuda kanser yayılmadan erken teşhis edip hem onu iyileştirip hem de o bedenin daha sağlıklı olması için, daha uzun süre sağlıklı yaşaması için ne yapmamız gerektiği konusunda da bize fikir veren bir ilk adım oluyor. Şimdi, bu bakımdan TEMSAN'ın geçmişini şöyle bir hatırlayalım:

2017 yılında -Sayıştay raporundan hareketle söylüyorum- Kamu İhale Kanunu (3/o) kapsamında sadece EÜAŞ'tan alınan 17 adet işten daha düşük tutarlı olan 4 adedini şirket imkânlarıyla TEMSAN gerçekleştirirken 13 adedi makam olurlarıyla ihalesiz olarak yapılıyor yani TEMSAN'a biçilen görev aslında bir işi aldığı anda hülle yoluyla o işi ihalesiz olarak istisna kapsamında alıp daha sonra da yine sadece sözleşme imzalamak suretiyle bir özel şirkete işi yaptırmak şeklinde. Dolayısıyla da ne oluyor? Aslında EÜAŞ'ın ihaleyle yaptırması gereken bir işi TEMSAN üzerinden ihalesiz olarak yaptırması söz konusu oluyor. Tabii, bunların bir maliyeti var. 2018 yılında da yine Kamu İhale Kanunu (3/o) kapsamında sadece EÜAŞ'tan alınan 19 adet işten daha düşük tutarlı 2 adedini şirket imkânlarıyla TEMSAN gerçekleştiriyor, 17 adedini de yüklenicilerle sözleşme imzalamak suretiyle gerçekleştiriyor.

Şimdi, geline son durum şu: TEMSAN'ın taslak raporunda yine buna benzer, aslında bu konuyla ilgili bir bulgu var ama yayınlanan raporda buharlaşmış, yok bulgu. Bu bulgu çerçevesinde de “kuruluşun doğrudan üretim ve ana faaliyet alanına yönelik olmayan hizmet alımlarının Kamu İhale Kanunu'nun istisna maddesi kapsamında yapıldığını” belirtmiş ve burada da yine ilgili, çeşitli detaylar veriliyor ve diyor ki öneri olarak: “TEMSAN'ın faaliyet alanıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu 3'üncü maddesi (o) bendi uyarınca ihalesiz olarak alınan işlerin öncelikle

kendi üretim imkânlarıyla karşılanması...” O nedenle, şimdi bu bulguya da dayanarak ben şunu sormak istiyorum: Biraz önce anlattığınız, ifade ettiğiniz; bizim de mutlulukla takip ettiğimiz, dinlediğimiz projelerde ne kadarını kendi şirket imkânlarınızla karşılıyorsunuz? Yine, bulguya verilen yanıt itibarıyla “18 nitelikli personel sayısına çıktık.” ifadesi var; tabii, Türkiye gibi büyük bir ülkede ve onun da büyük bir kurumu olan TEMSAN’ın imkân, kabiliyet ve bütçesinin çok daha fazla nitelikli mühendis, teknik kadro veya başka kadrolarda katkı verebilecek kişileri istihdam etmeye dönük bir gücünün olması gerekiyor. Yani buradan benim çıkardığım sonuç şu: İhale ve çeşitli istisna kapsamındaki maddeleri kullanarak TEMSAN’ın alıp da özel şirketlere sözleşme imzalamak suretiyle birçok işi devretmesine neden olan sürecin ortadan kalkması için bu süreci ortaya çıkaran nedenleri bir tartışmak gerekiyor yani bunu şeffaf bir şekilde tartışmak gerekiyor. Yani TEMSAN’ın veya EÜAŞ’ın bu konuda bir sorunu varsa yani aslında özel bir şirketin uzmanlık alanından istifade etmek gerekiyorsa ve bunun için de devletin bürokrasisi, kanun, kural ve yönetmelikleri bunu engelleyici bir süreç oluşturuyorsa ama zaman kaybetmemek açısından da böyle bir adımın atılması gerekiyorsa gerekli denetim süreçlerini oluşturup bu süreci de aynı zamanda hızlandırabilecek bir çözümü konuşmamız lazım. Yani bütün kapıları kapatıp kapatıp, sonra TEMSAN’ın bir şekilde devletin hazinesine böyle pencereden girip çıkmasını sağlayacak bir süreci ortadan kaldırmak için şeffaf bir şekilde bunun konuşulup tartışılması gerekli. TEMSAN’ın önümüzdeki süreçte önünü açacak olan şeyler aslında bunlar, aksi takdirde böyle sürekli istisna maddeleri yapılır. Neticesinde, şurada bahsedilen “17 adet iş”, “19 adet iş” dediğimiz, ihalesiz olarak istisna kapsamında TEMSAN’a verilip de onun hüllesi yoluyla özel şirketlere aktarılan işlerden bir kısmında yolsuzluk tespit edilirse sonuç, işin faturası TEMSAN’a çıkar ve 2015 yılında nasıl özelleştirme kapsamına alındıysa yine kurum yok edilme durumuna doğru girer. O nedenle, bu konuyu hem eleştiriyorum aynı zamanda da bu konuyu sadece eleştirmekle kalmıyorum, burada bir sorun var, bu sorunun çözülmesi için de bu konuyu yani neden böyle bir yöntem izlenmek zorunda kalınıyor, bunu tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu, Türkiye’nin kalkınması açısından da önemli. Birçok yol yöntem izlenebilir sorunların çözümü için ama bununla ilgili de yeni denetim mekanizmaları kurulur, daha şeffaf bir denetim mekanizması oluşur, yerinde denetimler olur. Bakın, öyle modeller uygulanabilir ki yani Meclisin KİT Komisyonu daha büyük bir komisyon hâline gelir, bütün bu ihale süreçlerinin denetimine o gün iktidarda olan parti kimse onun temsilcisi bir şekilde zaten hükümet olduğu için içinde olur, muhalefet partilerinden de yine bu alanda uzmanlık sahibi olan milletvekilleri veyahut temsilcilerden oluşan bir komisyonla süreç bir şekilde şekillenir diyorum.

Diğer taraftan, özellikle Ankara ve Diyarbakır fabrikalarıyla ilgili ortaya koyduğunuz projeksiyon heyecan verici, özellikle jeneratörle ilgili. Bu tip konular TEMSAN veya bizim diğer devlet kurumlarımızın bu alandaki faaliyetleri tabiidir ki bu alanda hareket eden ve dünyada da faaliyet gösteren birçok uluslararası şirketi rahatsız eder. Özellikle TEMSAN’ın bu anlamda yapacağı, üreteceği ürünleri önce mümkün olduğunca kamuya yayması, kamuda kullanımını sağlaması, daha sonra da bir şekilde bunların ihracatına da aslında yönelmek gerekiyor. Çünkü Afrika’dan hareketle söylediniz, Afrika, aslında dünya haritasında görüldüğünden daha büyük bir kıta.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Yavuzıylmaz, toparlıyoruz değil mi?

DENİZ YAVUZİYLMAZ (Zonguldak) – Toparlıyorum.

Geneli üzerinde de konuşmuş olayım, ben de bitireyim.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Pekâlâ, tamam.

DENİZ YAVUZİYLMAZ (Zonguldak) – Bu “Mercator tipi harita” dedikleri şey... Ekvator’a yakın olan kıtaların bizim bildiğimiz dünya haritasında daha küçük görüldüğü ama kutuplara doğru gittikçe o ülkelerin daha büyük görüldüğü gibi bir durum var yani Afrika, aslında gerçek anlamda da

bizim bildiğimiz ve gördüğümüzden çok daha büyük bir kıta. Buraya yönelik olarak, burası sadece özel şirketlerin ticari faaliyetlerine bırakılamayacak kadar büyük bir alan ve uluslararası ilişkilerin tesis edilmesinde, bazı toplantılarda bizim de ortaya koyup sunabileceğimiz Enerji Bakanlığının ve devlet kurumlarının elinde aslında önemli de bir koz, bu anlamda bir fırsat. Bu bakımdan, buna katkı vermeniz çok önemli.

Ben atanan, gelen, görevlendirilen genel müdürlerin ortaya koyduğu projeksiyonun sadece onların görev süresi boyunca devam etmemesi gerektiği, bunun kurumun devamında da ilerleyen yıllarda da iktidar değişse de yeni gelen parti iktidarlara döneminde de sürdürülmesini, büyük ölçüde sürdürülmesini çok önemli, kıymetli ve vazgeçilmez buluyorum. Bu bakımdan, dijital arşiv hizmetini anlamlı buluyorum ama dijital arşiv konusu yolsuzluğa, usulsüzlüğe çok açık da bir konu; neyi taradığınız, neyi neye göre tasnif ettirdiğiniz çok önemli. Bu bakımdan, böyle devasa bir çalışmanın içine girerken burada da aslında kurum bünyesinin içinde veya bu alanda, dijital arşivleme konusunda uzmanlaşan, -devlet içinde özel sektör- devleti haiz bilgileri de kozmik bilgileri de görecektir ve arşivleyecek olan uzmanlaşmış profesyonel bir şirket varsa, devlete ait bir şirket varsa bu şirketi tercih etmeniz gerektiğini, aksi takdirde “İyi niyetle hareket edeyim.” derken bunun, bütün bu santrallerin bilgilerini biraz önce konuşmamda ifade ettiğim bu rakip uluslararası şirketlere bir flaş diskin içinde teslim edebilecek kadar tehlikeli bir çalışmaya da dönme riski var.

Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Sizi engelleyen, sıkıntı yaratan, bugüne kadar yolsuzluğa, usulsüzlüğe, kamu zararına yol açan, sizlerin tespit ettiğiniz veya bizim de araştırdığımız konularla ilgili dikkatli olmanızı öneriyor, bu sorunu ortaya çıkaran kök nedenleri tespit edip tedbirleri bulabilmek adına da mutlaka Enerji Bakanlığıyla bunu iyi koordine etmeniz gerektiğini düşünüyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzıylmaz.

Başka söz isteyen yok.

Sayıştayın önerisiyle ilgili görüşünü almak isteriz.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sayın Başkanım, TEMSAN özelleştirme kapsamından çıktıktan sonra bir çaba içerisinde. Dolayısıyla, bu tespit ve bulgumuzu da verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda tespit ettik. Söz konusu bulgu ve önerimizin izlemeye kalmasını öneriyoruz.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, geneli üzerinde görüşmelere geçeceğiz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Sayın Yavuzıylmaz da konuştu sanırım az evvel, teşekkür ediyorum kendisine de.

Söz isteyen yok.

Ben bir iki kelam etmek isterim müsaade ederseniz sayın üyeler, değerli arkadaşlar.

Sayın Genel Müdürümüz Karakaya'dan bahsetti, Genel Müdürlüğün zamanında, evet, TEMSAN'a öyle bir misyon vermiştik; mühendislik yeteneklerimizin artırılmasını görmekten büyük mutluluk duyduğumu ifade etmek isterim, tebrik ederim. Karakaya HES'te sadece bir ünitesinin dışarıda üretilip diğer tüm geri kalanlarının Türkiye'de yerli ve millî imkânlarla üretilmesini hedeflemiştik. Bu hedefe doğru gitmekten dolayı gördüğüm gelişmeler bizi ziyadesiyle memnun etti. Tabii, sadece Karakaya HES değil, Keban Projesi'nde de jeneratörlerin kapasitelerinin 165, 160 megavat, ortalama 180 megavata

yükseltilmesinin ardından Keban'da da tüm ünitelerin çarklarının da yine TEMSAN yeteneğiyle, bu kazandığı mühendislik yeteneğiyle dizayn edilmesi, tasarlanması, üretilmesi noktasında ve Keban'da 8 ünite 20 megavat bir güç artışıyla hiç ilave bir yatırım yapmadan, inşaat yatırımı yapmadan 160 megavatlık ilave bir HES sahibi olacağımız bir durumla karşı karşıyayız ve diğer HES'ler beraberinde ve beraberinde özel sektörün ihtiyaç duyacağı veya yurt dışında ihtiyaç duyulacak tüm projelerde TEMSAN'ın önemli bir rol oynayacağına yürekten inanıyorum.

Tebrik ediyorum sizleri de. Allah hepinizden razı olsun.

Sayın Genel Müdürüm, -bir üyemiz söz almıştı- ben size sözü bırakacağım cevaplandırmak üzere. Buyurun.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Sayın Başkanım, ben de teşekkür ediyorum, sayın vekilimize de teşekkür ediyorum.

Biz buna yazılı cevap verelim. Aslında soruların bir kısmı da Sayıştay bulgunuzdaki üretim kabiliyetlerimizin artırılmasıyla ilgiliydi; notlarımızdan, nitelikli AR-GE personelimizin artırılması olarak algıladım ben bunu. Burada küçük bir bilgi vermek istiyorum. En yakın rakibimizin uluslararası AR-GE'si 300 kişiden oluşuyor. Evet, tırnaklarımızla kazıyarak buralara geldik; 2017'de başlayan AR-GE yapılanması süreci...

Diğer taraftan, yerlilik oranlarıyla ilgili bir beklenti, ürünlerimizin yerlilik oranları ve bundan sonraki üretim türü yani kendi imkânlarımızla mı yapacağız yoksa dış kaynak mı kullanacağız yerli de olsa, yoksa fabrikamızda mı yapacağız; bunu ifade etmek istemişti sanırım sayın vekilimiz. Burada da... Buna da yazılı cevap verebiliriz. Birçoğu zaten yerli üretim ve fabrikamızda üretiliyor, az önce bahsettiğim 5 tane ürünümüz başta olmak üzere. Ama tabii ki tezgâh kapasitelerimizle de bunlar orantılı, yapamayacağımız şeyler var. Burada da ilk tercihimiz, kendi imkânlarımızla olması hasebiyle yine ülkemizin imkânlarını kullanmak üzere değerlendiriyoruz.

Ben de geçmişle ilgili 2019-2020'yi değerlendirdiğimiz için girmek istemiyorum Sayın Başkanım. Eğer bununla ilgili de gerekli talepler olursa zaten biz buradan notlarımızı da alıp tekrar yazılı olarak kendilerine arz ederiz inşallah.

Saygılar sunuyorum tekrar.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Peki, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, Türkiye Elektromekanik Sanayi Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Şimdi, 2019 yılı sonuç bölümünü okutuyorum.

Evet, buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Türkiye Elektromekanik Sanayi Anonim Şirketinin 2019 yılı bilançosu ve 3.129.593,11 Türk lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi, 2020 yılının sonuç bölümünü okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Türkiye Elektromekanik Sanayi AŞ'nin 2020 yılı bilançosu ve 5.583.227,96 Türk lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Türkiye Elektromekanik Sanayi Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarına ait üst Komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, son sözü teşekkür anlamında size bırakıyorum.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Sayın Başkanım, kıymetli üyeler, kıymetli hazırun; ben tekrar teşekkür ediyorum sizlere.

Desteğinize ihtiyacımız var; son cümlem bu.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Biz de Komisyon üyesi arkadaşlarla sizlerden bir davet bekliyoruz, onu ben ifade edeyim. Fabrikamız Ankara’da zaten, erişmek kolay olabilir. Belki bir sabah kahvaltısından sonra daha geniş bir brifing alma şansına sahip oluruz diye ümit ediyorum.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Çok onur duyuyoruz, alt komisyonda da bu gündeme gelmişti. Biz yine böyle bir talep sizden gelir diye düşünmüştük açıkçası. Bu sefer biz hareket edelim inşallah, kısa bir zaman içerisinde sizleri ağırlayalım hem de...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Talebi iletmış oldum bu şekilde ben size.

TEMSAN GENEL MÜDÜRÜ FATİH ÖZTÜRK – Tamam, aldım Sayın Başkanım, aldım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Peki, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

Değerli arkadaşlar, bir sonraki toplantımıza geçiyoruz, ara vermeden devam edeceğiz.

3.- Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ’nin (ADÜAŞ) 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Değerli Komisyon üyeleri, toplantımıza Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarının bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, Komisyonumuza katılan kurum temsilcilerimizi teker teker tanıyalım lütfen.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Hoş geldiniz.

Sunum yapması için sözü Sayın Genel Müdürüme veriyorum ama on beş dakikadan fazla süre kullanmamanızı rica ediyorum sizlerden.

Buyurun, söz sizde.

ADÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA YILMAZER – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Sayıştay denetçileri, Sayın Bakanlık ve üst kuruluşların temsilcileri; sizleri, Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret AŞ çalışanları ve şahsım adına selamlıyor, şirketimizin faaliyetleri hakkında kısaca bilgilendirmek istiyorum.

1/6/2007 tarihinde faaliyetlerine başlayan şirketimiz, mülkiyetinde bulunan ancak yapılan özelleştirme işlemi sonucunda, özel sektöre devredilen 9 adet elektrik üretim santralinin yapılan devir sözleşmeleri kapsamında denetlenmesi, yeni yatırımlarının onaylanması, her zaman üretime hazır

bir şekilde tutulmasının sağlanması başta olmak üzere, 4046 sayılı Kanun kapsamında sürdürülen gayrimenkul özelleştirmeleri değer tespit ve ihale çalışmaları faaliyetlerine devam etmektedir. Bu kapsamda, anılan santralleri devralan şirkete bugüne kadar Kızıldere jeotermal sahasında toplam 269,9 megavat gücünde ilave tesis yapımı için, İkizdere HES'in kurulu gücünün 18,6 megavattan 27,10 megavata, Tercan HES'in kurulu gücünün ise 15,9 megavattan 17,04 megavata yükseltilmesine ilişkin yatırım onayı verilmiştir.

Şirketimiz, mülkiyetinde bulunan ancak özel sektöre devredilen elektrik üretim santrallerinin yatırım ve proje onaylarının verilmesi, denetlenmesi gibi görevlerinin yanı sıra Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca 4046 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında verilen yetkiyle muhtelif taşınmazların özelleştirilmelerine yönelik değer tespit ve ihale çalışmalarını yürütmekte olup bunun dışında uzman ve deneyimli kadrosuyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talepleri doğrultusunda muhtelif konulara ilişkin araştırma, inceleme, değerlendirme raporlarının hazırlanmasıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına değer tespit çalışmaları konusunda teknik destek sağlamaktadır. Bu kapsamda, şirketimizce yürütülen özelleştirme ihaleleri ve danışmanlık hizmetleri hakkında kısaca bilgi vereceğim.

Şirketimizce yürütülen özelleştirme ihaleleri kapsamında bugüne kadar elde edilen özelleştirme geliri toplam 709 milyon TL'dir. Şirketimiz, EXPO 2016 Antalya Fuar Alanı, Aliğa Kombine Çevrim Gaz Türbinleri Santrali, Karakuz Maden Sahası, İnebolu Limanı gibi nitelikli taşınmazlar başta olmak üzere birçok muhtelif taşınmazın değer tespit raporlarıyla tanıtım dokümanlarının hazırlanmasında görev almıştır.

Şirketimiz, hâlihazırda Özelleştirme İdaresi Başkanlığına çok sayıda taşınmazın değerlendirme raporlarının hazırlanması konusunda danışmanlık hizmeti vermekte olup diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da değerlendirme taleplerini karşılamaktadır.

29/5/2021 tarihli 3923 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 18/5/2021 tarihli 7730 sayılı yazısı ve ekleri ile Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketine ait atıl durumdaki başta Ankara, Eskişehir, Konya, Bursa, Tokat olmak üzere 52 il ve 170 ilçede bulunan toplam 13,4 milyon metrekare yüzölçümlü 911 adet taşınmaz şirketimize devredilmiş olup söz konusu taşınmazlara ilişkin kamulaştırma, kiralama ve tahsis işlemleri şirketimizce yürütülmektedir.

Şirketimiz, 2021 yılı dönem sonu net kârı 1.814.264,58 TL olarak gerçekleşmiş olup şirketimiz deneyimli uzmanlar ve dinamik personeliyle santrallerin yeni tevsisi ve modernizasyon yatırımlarında, kontrollerinde oluşan problemlerin çözümünde ve mülkiyetinde bulunan veya devraldığı muhtelif taşınmazların özelleştirilmesiyle ilgili danışmanlık hizmetlerinde kendisine verilen görevleri özelleştirme ilkeleri ve stratejileri doğrultusunda saydamlık, verimlilik ve kamuya hesap verebilirlik çerçevesinde bilimsel çalışmalar ışığında ülke menfaatlerini gözeterek azami titizlikle yerine getirmektedir.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, önerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2017 ve 2018 yılında gündemde kalan bir, 2019 yılı Alt Komisyon Raporu'nda bir ve 2020 yılı Alt Komisyon Raporu'nda bir önerisi bulunmaktadır.

Şimdi, geçmiş yıl önerisi 2019 yılının 1 no.lu önerisi ile 2020 yılının 1 no.lu önerisini benzer mahiyette olduğundan birlikte görüşeceğiz.

Daha güncel olan 2020 yılı önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1:

Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin tüzel kişiliğinin geleceğiyle ilgili olarak şirket hissesinin 2020 yılına kadar tamamlanmak üzere blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi için 22/7/2015 tarih ve 2015/63 sayılı alınan ÖYK kararı ve bilahare ADÜAŞ Yönetim Kurulu tarafından şirketin tasfiye edilerek tüzel kişiliğinin sona erdirilmesinin uygun olacağı ve bu konuya yönelik iş ve işlemlerin yapılması hususunda, Genel Müdürlüğün yetkili kılınması hususlarında 19/7/2017 tarih ve 2017/15 sayılı kararları gereğince şirketin tüzel kişiliğinin sona erdirilmesine yönelik tedbirlerin alınması, geline süreç itibarıyla, tasfiye sürecinin uzaması veya tasfiye sürecinden vazgeçilmesi durumunda ise Kurum faaliyetlerinin, kamu kurum ve kuruluşları ile bunlara ait şirketlerin özellik arz eden gayrimenkullerinin değerlendirme işlemlerine yönelik olarak sürdürülmesi önerilir.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm cevap vermek üzere sözü size veriyorum.

ADÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA YILMAZER – Teşekkür ederim.

Öneri doğrultusunda Yönetim Kurulumuzun 23/2/2022 tarihli ve 2022/2 sayılı kararıyla şirketin tasfiye edilerek tüzel kişiliğinin sona erdirilmesine yönelik Yönetim Kurulunca alınan 19/7/2017 tarihli ve 2017/15 sayılı Kararın iptal edilmesine karar verilmiş olup söz konusu karar kapsamında 17/3/2022 tarihli ve 243 sayılı yazımızla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı nezdinde girişimde bulunulmuştur.

Diğer yandan, şirketimizce hâlihazırda Özelleştirme İdaresi Başkanlığına çok sayıda muhtelif gayrimenkulün değer tespit çalışmalarına ilişkin verilen danışmanlık hizmeti kapsamında 2021 yılı Ocak ayından Ekim ayına kadar olan dönemde 203 taşınmaz için 136 adet değer tespit raporu hazırlanarak teslim edilmiştir.

Ayrıca, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 18/5/2021 tarihli ve 7730 sayılı yazısıyla mülkiyeti Türkiye Şeker Fabrikası AŞ’ye ait 911 adet taşınmaz şirketimize devredilmiştir.

Şirketimizin bu alanda kazandığı deneyimin ve yürüttüğü değerlendirme faaliyetlerinin tanıtılması amacıyla da gerek meslek örgütleri gerekse diğer bazı kamu kurum ve kuruluşları nezdinde gerekli girişimlerde bulunulmaktadır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı?

Sayın Yavuzıılmaz, buyurun.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

Ben aynı zamanda geneli üzerinde de konuşmuş olayım.

Öncelikle, kurumun Kütahya Şeker Fabrikasının özelleştirilme sürecinde bir görevi olmuş mudur? Bunu sormak istiyorum; olduysa bu özelleştirme sürecinde şeker fabrikası arazisi ve binalarının satılması, değerlemesi noktasında nasıl bir görev yapmıştır? Arazisi için ne kadarlık bir tutar, değer belirlemiştir? Binaları için ayrıca ne kadarlık bir tutar... Arazi olarak, bina bina, parça parça ve parsel parsel sizden onu öğrenmek istiyorum.

Diğer taraftan, kurumun adı “Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketi” yani bakıldığı zaman doğrudan bir enerji şirketi, devlete ait bir enerji şirketi gibi görünüyor ama yaptığı ana faaliyet alanı iki tane: Bir, gayrimenkul değerlendirme hizmeti veriyor; diğer taraftan da bir otopark işletmeciliği yapıyor. Bu yönü itibarıyla yani devlet ciddiyeti içerisinde... Ben buradan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerine de sesleniyorum: Bu şirketin mahiyetini, faaliyet alanını ona göre

belirleyin, önümüze geldiğinde de biz de bu faaliyetleri gerçekleştiren şirketi denetliyor olalım yani bu yönü itibarıyla gerçekten enteresan çünkü buna benzer bir şekilde faaliyet gösteren yani bir yerde, belirli bir ölçüde, buna benzer bir şekilde Sümer Holding gibi yapılar da oluştu; devlette böyle, hani, nasıl söyleyeyim kendi hâlinde, âdeta savrulmaya ve bir rüzgâra göre şekil almaya uygun, atıl vaziyette devlete ait kuruluşlar oluştu.

Şimdi, Sayın Orhan Sümer'in hazırladığı sorular var, onları soracağım; siz dilerseniz burada, dilerseniz yazılı yanıt verirsiniz.

“Kurum, ana faaliyet alanı dışında olduğu için tasfiye edilmesi gerekirken edilmemiştir; geçen sene Cumhurbaşkanlığı kararıyla bu tasfiye süreci iptal edildi. Türkiye Şeker Fabrikalarının 52 ilde 911 taşınmazı kuruma devredildi; bu taşınmazların kamulaştırma, kiralama ve tahsis işlemleri de kuruma verildi. Bu aşamada bünyenizde Şeker Fabrikaları haricinde başka bir kurum ya da kişiye ait taşınmaz var mıdır, var ise bunlar hangileri? Liste olarak talep ediyoruz.

Şeker fabrikalarına ait olan taşınmazlardan kaç tanesi şu anda kiralanmıştır, kiralayan kişi ya da tüzel kişiler kimlerdir, yıllık kiralama bedelleri ayrı ayrı ne kadardır? Şeker Fabrikalarına ait olup şu anda satışa hazırlanan kaç adet taşınmaz vardır?

Daha önce bilmediğimiz, son bir senede size yüklenen görevle bu tarz işleri yaptığınızı görüyoruz; bu durumda konuyla ilgili kaç personel çalışmaktadır? Değer belirleme, sözleşme hazırlama, görüşmeleri yürütme konusunda kaç adet uzmanınız bulunmaktadır? Özellikle Şeker Fabrikalarının taşınmazlarının kiralanması konusunda kişi ve kurumlarla görüşmeleri yapan personel kimlerdir, eğitim durumları nedir, kaç yıldır kurumda çalışmaktadırlar?

Kurum, danışmanlık ve değerlendirme görevini yapmaya başlamadan önce Ankara'da otopark işletiyordu; otopark işletmeciliğiniz hâlen devam ediyor mu, otopark yıllık geliri nedir? Otoparkla ilgili son durum hakkında bilgi talep ediyoruz.” diyor Orhan Sümer Vekilimiz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

ADÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA YILMAZER – Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzyılmaz.

Başka söz isteyen üyemiz yok.

Sayıştayın önerisiyle ilgili görüşünü alalım Komisyon olarak.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sayın Başkan, ADÜAŞ'a ilişkin Özelleştirmeye yapılan başvuru karşısında, tasfiyesinin iptaline ilişkin Özelleştirme İdaresinin almış olduğu bir karar yok ve buna ilişkin de yasal bir düzenleme gerekiyor; dolayısıyla, biz bu önerinin izlenmesini öneriyoruz.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle, önerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyemiz yok.

Sayın Genel Müdürüm, sorulan sorularla ilgili size kısaca söz vereceğim ama cevabınızı şifahi olarak kısaca, belki yazılı olarak da daha tafsilatlı verebilirsiniz.

Buyurun.

ADÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA YILMAZER – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kütahya Şeker Fabrikasının özelleştirilmesiyle ilgili şirketimizin herhangi bir bağı yoktur, bununla ilgili o yüzden herhangi bir şey söyleyemeyeceğim.

Onun dışında, “otopark işletmeciliği” dediğimiz... Evet, otopark işletmeciliği devam ediyor. Yalnız, burayla ilgili daha önceki yıllarda da biz çalışma yaptık, farklı şekilde değerlendirdik, proje çalışmaları yapıldı; Mimarlar Odasının açmış olduğu davalar sonrasında imar planı iptal olduğu için kamu kaynağını bölgedeki ihtiyaca göre kullanma amacıyla bu şekilde bir işletme olarak yürütüyoruz. 2021 yılı itibarıyla 2 milyon TL’nin üzerinde bir kârımız var, en sonki kârımız o. Pandemiden dolayı 2020 ve 2019 değerleri daha düşüktü rakamların; şu an 2 milyon TL, 2022 olarak ki beş ay içerisinde, şu an 2 milyon TL’yi geçmiş durumdayız.

Diğerleriyle ilgili, personelimiz vesaire bunlarla ilgili de yazılı cevap vermek istiyorum uygun görürseniz.

Arz ederim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi, Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yılı hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup genel görüşmeye sunacağım.

Önce, 2019 yılı sonuç bölümünü okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin 12/6/2020 tarihindeki genel kurulunda kabul edilen 2019 yılı bilançosu ve 10.512.777,25 Türk Lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu genel görüşmeye sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – 2019’un sonuç bölümü genel görüşmeye sunulmuştur.

Şimdi, 2020 yılının sonuç bölümünü okutuyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin 28/7/2021 tarihindeki genel kurulunda kabul edilen 2020 yılı bilançosu ve 584.243,56 Türk Lirası dönem kârıyla kapanan gelir tablosu genel görüşmeye sunulur.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – 2020 yılı sonuç bölümü genel görüşmeye sunulmuştur.

Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketinin 2019 ve 2020 yıllarına ait üst komisyon toplantısı tamamlanmıştır.

Tüm katılımcılara ve değerli temsilci arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, gündemimize 24 Mayıs 2022 Salı günü Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.38